

VINNOVA RAPPORT
VR 2009:27

KINA OCH INTERNET

TILLVÄXT OCH TILLTRO

MAGNUS BREIDNE & GÖRAN LEIJONHUFVUD

Titel: Kina och internet - Tillväxt och tilltro
Författare: Magnus Breidne & Göran Leijonhufvud
Serie: VINNOVA Rapport VR 2009:27
ISBN: 978-91-85959-85-3
ISSN: 1650-3104
Utgiven: November 2009
Utgivare: VINNOVA – Verket för Innovationssystem

Om VINNOVA

VINNOVAs uppgift är att *främja hållbar tillväxt* genom finansiering av *behovsmotiverad forskning* och utveckling av *effektiva innovationssystem*.

Genom sitt arbete ska VINNOVA tydligt bidra till att Sverige utvecklas till ett ledande tillväxtland.

VINNOVAs huvudroller inom internationell samverkan är dels att aktivt bygga nätverk mellan olika aktörer i Sverige och andra länder, dels att främja svenskt deltagande i internationell FoU. Målet är att nå samverkan och synergieffekter mellan nationella och internationella satsningar på FoU.

I serien VINNOVA Rapport publiceras externt framtagna rapporter, delrapporter, kunskapssammanställningar, synteser, översikter och strategiskt viktiga arbeten från program och projekt som fått anslag av VINNOVA.

Forskning och innovation för hållbar tillväxt.

Kina och internet

Tillväxt och tilltro

av

Magnus Breidne & Göran Leijonhufvud

Förord

Kina förändrar den globala kunskapsgeografin. Inget annat land har ökat sina FoU-investeringar och sitt humankapital inom vetenskap och teknik så mycket och så snabbt som Kina har gjort de senaste 30 åren: Utländska forskningscentra spirar och antalet doktorer i vetenskap och teknik har ökat dramatiskt. Kina ligger idag på andra plats i världen, efter USA, vad gäller antalet vetenskapliga publikationer. Kinesiska regeringen har också satt som mål att Kina ska bli ett världsledande ”innovationsland”.

Internetutvecklingen har varit ett viktigt verktyg i den snabba ekonomiska utvecklingen i Kina. Vart är Kinas innovationsutveckling på väg? Vilken roll spelar internet i Kinas strävan efter ”harmonious society” och ”scientific development”, två begrepp som har präglats av President Hu Jintao för att uttrycka Kinas mål att i framtiden kunna förena tillväxt med förbättrad miljö och social rättvisa. Internet hamnar mitt i den ekvation som ska försöka balansera tillväxt och tilltro i Kina. Ledarna uppmuntrar ekonomiska reformer och ökad öppenhet. Samtidigt försöker de stärka tilltron till kommunistpartiets förmåga att fortsätta att styra landet. Där kommer internet in både som en utmaning och som en möjlighet.

Det är viktigt att förstå vad som händer inom vetenskap, teknik och innovation i Kina och hur detta påverkar svenska företag, forskare och beslutsfattare. Därför har VINNOVA och Tillväxtanalys finansierat denna rapport om internet i Kina. Rapporten lyfter fram internets särdrag i Kina och ger en bild av vad som händer i kraftfältet mellan tillväxt och tilltro. Vi hoppas att rapporten ska vara användbar för beslutsfattare, handläggare och analytiker inom näringsliv, forsknings- och innovationspolitik, utrikesförvaltning, biståndsorgan, media och teknologiska och vetenskapliga institutioner.

VINNOVA i november 2009

Sylvia Schwaag Serger

Avdelningschef Internationella avdelningen

Innehåll

1	Introduction.....	7
2	Inledning.....	9
2.1	Historik.....	10
2.2	Bilden i dag	12
3	Internet och den teknologiska utvecklingen	18
3.1	Digitala tjänster	18
3.2	Nätet som forskarredskap och forskningsämne.....	22
4	Internet, företagen och den ekonomiska utvecklingen.....	24
4.1	Svårigheter och möjligheter för utländska företag	24
4.2	Kinesiska företagens hemsidor.....	28
4.3	Licenser och ägande.....	29
4.4	Reklam på internet	31
4.5	e-handel.....	33
4.6	Datorspelindustrin	36
4.7	Regleringar och spelberoende	40
4.8	Immateriella rättigheter	41
5	Internet och den sociala och politiska utvecklingen	43
5.1	Perspektivet uppifrån.....	43
5.1.1	Censur och ”internetpoliser”.....	46
5.1.2	Partiet och folkopinionen.....	51
5.1.3	Partiet och regeringen loggar in.....	54
5.1.4	Partiets eget internetforum.....	57
5.2	Perspektivet underifrån	59
5.2.1	Portaler som tänjer gränserna	61
5.2.2	Tillflykt för marginaliserade.....	63
5.3	Nytt medielandskap.....	63
5.4	Internationallister och hacktivister	64
5.5	Frivilligorganisationer på internet	65
5.6	Sociala mönster och generationsklyftor	65
5.7	e-Government.....	67
5.8	Internet i utbildningen	68

6	Slutsatser	70
7	Referenser	77
	Bilaga 1 Enkät.....	79
	Bilaga 2 En dag på Kinas internet	86
	Bilaga 3 De tre stora portalerna.....	89

1 Introduction

The Internet is pivotal when attempting to balance growth and confidence in China. Its leaders are promoting economic reform and increased openness even as they try to bolster confidence in the Communist Party's ability to keep on guiding the country. In this regard, the Internet is both a challenge and an opportunity.

Political control is based on an ability to deliver economic growth. That growth is dependent on all the new information technology, which could in turn help undermine political control.

The purpose of this report is to highlight characteristics of the Internet in China, and give an impression of what is taking place at the interface between growth and confidence. We want this report to be useful to decision-makers, administrators and analysts in foreign administration, development agencies, industry, the media and scientific and technological institutes.

We have been greatly aided in our work by a reference group comprising Anders Hektor from the Ministry of Enterprise, Energy and Communications, Johan Lagerkvist from the Swedish Institute of International Affairs and Sylvia Schwaag Serger from VINNOVA.

Communication has a key role in the Chinese reform process which is developing in an increasingly modernised, capitalised and globalised media landscape with the Internet taking on ever greater importance. As a robust, priority industrial sector, the Internet also has growth policy ramifications.

These are some of the most important conclusions:

- China has the world's largest Internet population and is continuing to grow very rapidly. Stiff competition between Internet companies is propelling new technical and commercial solutions and opening up opportunities for Swedish companies.
- At the same time, China has a very clear ambition to develop its own technology and reduce foreign license fees for things like the new IPv6 standard. Technological breakthroughs also offer the occasional glimmer of hope for great strides into the future.
- China has an incredibly young and active Internet population; two thirds are under the age of 30. The activism and nationalism of these young surfers is presenting foreign companies and politicians with new challenges.

- The Internet opens entirely new possibilities for the Chinese to express themselves. However it is a misapprehension to suppose that the medium itself will automatically lead to increased freedom of expression and democratisation. Traditions and surrounding culture are still the deciding factor. So far, the Net has aided liberalisation but not democratisation.
- Even so, there is a tradition which dates from the time of the emperors of occasionally “opening up the discussion”; this favours the climate of debate websites. Our report also indicates that the old imperial tradition of “loyal dissidents” - those who make national leaders aware of social ills even when it means suffering for their forthrightness - lives on even amongst the older generation using the Internet.
- The Chinese Communist Party benefits at least as much from the prevalence of the Internet as its citizens do. The Party has gained a new tool which can extend its grip on power and established the “soft authoritarian state”. The Internet offers the regime a flexible tool with which to comprehend popular opinion and thus ultimately increase trust in the government.
- Having initially been defensive towards the Internet, in the last two years the Communist Party has actively grasped the opportunities to systematically follow opinion via the Net, as well as swaying it using droves of its own newly-trained writers.
- The reliability of the Internet has become a much bigger issue as companies buy in and use consumer opinions and the political ranks buy in and use opinion-makers.

2 Inledning

Internet hamnar mitt i den ekvation som försöker balansera tillväxt och tilltro i Kina. Ledarna uppmanar ekonomiska reformer och ökad öppenhet. Samtidigt försöker de stärka tilltron till kommunistpartiets förmåga att fortsätta att styra landet. Där kommer internet in både som en utmaning och som en möjlighet.

Den politiska kontrollen bygger på förmågan att leverera ekonomisk tillväxt. Den tillväxten är beroende av all den nya informationsteknologin, som dock i sin tur kan bidra till att undergräva den politiska kontrollen.

Syftet med denna rapport är lyfta fram särdragen med internet i Kina, att ge en bild av vad som händer i kraftfältet mellan tillväxt och tilltro. Vi vill att rapporten ska vara användbar för beslutsfattare, handläggare och analytiker inom utrikesförvaltning, biståndsorgan, näringsliv, media och teknologiska och vetenskapliga institutioner.

I vårt arbete har vi haft stor hjälp av en referensgrupp bestående av Anders Hektor, Näringsdepartementet; Johan Lagerkvist, Utrikespolitiska Institutet; och Sylvia Schwaag Serger, VINNOVA.

Kommunikation spelar en central roll i den kinesiska reformprocessen som utvecklas i ett allt mer moderniserat, kapitaliserat och globaliserat medielandskap där internet blir allt viktigare. Internet har också tillväxtpolitiska implikationer som en livskraftig och prioriterad industrisektor.

Detta är några av våra viktigaste slutsatser:

- Kina har världens största internetpopulation och den fortsätter att öka mycket snabbt. Den hårda konkurrensen mellan internetföretagen driver fram nya tekniska och kommersiella lösningar. Det öppnar också möjligheter för svenska företag.
- Samtidigt har Kina en mycket tydlig ambition att utveckla egen teknologi och minska de utländska licensavgifterna, exempelvis när det gäller den nya standarden IPv6. Ibland skymtar också en förhoppning om att kunna göra stora språng in i framtiden tack vare teknologiska genombrott.
- Kina har en ovanligt ung och aktiv internetpopulation med två tredjedelar under 30 år. De unga närsurfarnas aktivism och nationalism ställer utländska företag och politiker inför nya utmaningar.
- Internet öppnar helt nya möjligheter för kineserna att uttrycka sig. Men att mediet i sig automatiskt leder till ökad yttrandefrihet och demokratisering är en missuppfattning. Traditioner och omgivande kultur är fortfarande avgörande. Hittills har nätet bidragit till en liberalisering men inte till en demokratisering.

- Samtidigt finns det en tradition från kejsartiden att från tid till annan ”öppna talets väg” som kan gynna klimatet på debattsajter. Vår rapport visar också att traditionen från kejsartiden med ”lojala dissidenter” som gör de styrande uppmärksamma på missförhållanden, även med risk för att själva drabbas för sin frispråkighet, fortfarande är levande bland den äldre generationen som använder internet.
- Kinas kommunistparti tjänar minst lika mycket på utbredningen av internet som medborgarna gör. Partiet har fått ett nytt redskap som kan förlänga maktinnehavet och upprätthålla den ”mjuka auktoritära staten”. Internet erbjuder ett smidigt instrument för regimen att bilda sig en uppfattning om folkopinionen och kan därför i längden öka tilltron till regeringen.
- Från att ha intagit en försvarsställning gentemot internet har kommunistpartiet de senaste två åren mycket aktivt tagit fasta på möjligheterna att via nätet systematiskt följa opinionen men även påverka den med nyutbildade skaror av egna skribenter.
- Trovärdigheten på internet har blivit en allt större fråga när företagen använder köpta konsumentåsikter och politiska falanger använder köpta åsiktsfabrikanter.

2.1 Historik

Landets ledare uppmuntrade internet relativt tidigt för den ekonomiska och teknologiska utvecklingens skull, men var också snabba med åtgärder för att övervaka det. World Wide Web kom till Kina 1994 men var då enbart tillgängligt för forskare på universiteten. 1995 blev det öppet för alla.

“Att ansluta sig till internet var oskiljaktigt med reformpolitiken och öppningen utåt, det var oskiljaktigt med att bli en modern nation”,

förklarar professor Min Dahong, föreståndare för Forskningsinstitutet för nya medier på Samhällsvetenskapliga akademien i Peking.¹ Han säger att det medförde många nya influenser utifrån ett tidigare stängt opinionsklimat, men att kommunistpartiet bedömde att Kina ändå måste haka på utvecklingen.

Redan 1996-97 hängde banderoller som proklamerade internets fördelar längs de stora gatorna i Shanghai och invånarna uppmanades att ansluta sig. Dåvarande partichefen och presidenten Jiang Zemin deklarerade att

“utvecklingen av internet är vital för vårt land”

men han varnade också för farliga influenser.²

---

¹ Intervju, Peking den 2 december 2008. Akademien är också känd som CASS, Chinese Academy of Social Sciences.

² Pierre Haski, *Internet et la Chine*, Paris: Mediatheque Seuil, 2008, ss. 7, 8, 29.

Officiella medier citerade experter som ansåg att västerlandet använde internet och globaliseringen för att permanenta exploateringen av de underutvecklade länderna. Tongivande inom IT-utvecklingen var partichefens son Jiang Mianheng, som fortfarande leder flera it-företag och är vice ordförande i vetenskapsakademien. Han deklarerade tidigt att

*“Kina måste bygga ett nationellt nätverk som är oberoende av internet”.*³

På ett sätt har Kina lyckats med detta, eftersom nästan alla användare bara går till kinesiska portaler och hemsidor, och eftersom den ”nya bamburidan” med olika brandväggar är åtminstone delvis effektiv. På ett annat sätt har den teknologiska globaliseringen sprungit ifrån alla sådana ambitioner.

De första åren hämmades nätets tillväxt i Kina av att användarna måste registrera sig hos polisen. Det var också relativt dyrt och långsamt. Efterhand blev det allt mindre formaliteter, lägre priser och högre hastigheter. Användare behövde inte ens ha en internetleverantör. Det gick att koppla upp sig genom att ringa upp vissa lokala telefonnummer och enbart betala samtalsavgiften. Det var lättare för kineserna att komma igång på nätet än vad det var för medborgarna i många länder med större yttrandefrihet.

I dag är internet en hel industri med många nya arbetstillfällen. Men enligt Min Dahong på Samhällsvetenskapliga akademien spelar internet också en viktig roll i partiets försök att stärka “sin förmåga att behålla makten” (*zhizheng nengli*) enligt ett beslut i centralkommittén i september 2004. Pådrivande är partichefen Hu Jintao och premiärministern Wen Jiabao.

I januari 2007 lade presidenten och partichefen Hu Jintao fram riktlinjer om internet för alla i den kinesiska förvaltningen. Han sade att

“huruvida vi kan hantera internet är en fråga som berör utvecklingen av den socialistiska kulturen, informationssäkerheten och stabiliteten i landet”.

Han beordrade tjänstemännen lära sig mer om internet och förbättra sin förmåga att administrera det. Han sade att regeringen ska använda avancerad teknologi för att bättre styra den allmänna opinionen såsom den kommer till uttryck på internet.

Sedan dess har kommunistpartiet och de styrande på alla nivåer blivit mer aktiva på nätet. Hu Jintao gjorde en ny markering i juni 2008 när han besökte *Starkt Kina Forum* (*qiangguo luntan*), som är en del av partiorganet Folkets Dagblads internetportal. I dialog med forumets medlemmar sade presidenten att han brukade gå in på nätet för att

---

³ Willy Wo-lap Lam, ”Combating Web Imperialism”, *South China Morning Post*, 14 juni 2000.

ta reda på vad folk tänker och tycker. Han sade också att han även letar efter förslag och råd. Han såg internet som en viktig kanal för att förstå vad som angår allmänheten.

2.2 Bilden i dag

Internet har växt mycket snabbt de senaste åren i Kina. Landet har världens största internetpopulation med 338 miljoner användare den sista juni 2009. Var femte internetabonnent är kines. Ökningstakten planar dock ut något sedan början av 2009.⁴

Penetrationen är 25,5 procent av befolkningen, vilket är något över det globala genomsnittet på cirka 24 procent, enligt den senaste halvårsrapporten från statliga China Internet Network Information Centre. Den andelen kan också sägas i grova drag motsvara den framväxande medelklassen.

I Sverige är 80 procent av befolkningen över 18 år internetanvändare. Nästan lika höga siffror visar också länder som USA, Kanada, Japan och Sydkorea. Samtidigt har Indien, som i vissa avseenden är ett avancerat IT-land, bara en penetration på sju procent av hela befolkningen och en mycket långsam tillväxt av internet. Brasilien och Venezuela har drygt 34 procent, respektive 25 procent.⁵

Fler än nio av tio användare i Kina kopplar upp sig via bredband, fast det innebär ofta ADSL på låg hastighet i hemmen. Samtidigt kopplar nästan hälften ibland upp sig på nätet via sina mobiler. Den användningen kan öka kraftigt under 2009 eftersom det är först nu som Kina bygger ut mobila nätverk med 3G.

Bara knappt en tredjedel av användarna finns på vad som räknas som landsbygden där 55 procent av befolkningen bor. Användarna på landsbygden finns framför allt i småstäder och tätorter, inte i byarna. Bara drygt två procent av användarna är bönder, enligt China Internet Network Information Centre. Samtidigt är det på landsbygden som antalet användare växer snabbast och regeringen har deklarerat att år 2010 ska varje by ha telefonnät och varje kommun (*xiang*) på landsbygden ha internet.

Kvinnornas andel bland användarna ökar, fast långsamt. Fortfarande är proportionen 57,5 procent manliga användare och 42,5 kvinnliga användare. (CNNIC)

Vid internationella jämförelser i World Internet Project skiljer Kina ut sig genom att användarna i genomsnitt är betydligt yngre än i övriga länder. Utmärkande för Sverige

---

⁴ *Zhongguo hulian wanglu fazhan zhuangkuang tongji baogao* (Statistisk rapport om Kinas internetutveckling t), Zhongguo hulian wanglu xinxi zhongxin (China Internet Network Information Centre, CNNIC), juli 2009. ComScore World Metrix. <http://www.comscore.com/matrix/>

⁵ Olle Findahl, *Sverige i World Internet Project 2009. Sammandrag*, World Internet Institute, november 2008. (Siffrorna för Kina avser "urbana Kina", vilket ändå är grovt sett är synonymt med den nationella internetpopulationen.) www.internetworldstats.com

är att så många som fyra av fem personer i medelåldern (45-65 år) använder internet. Den andelen är betydligt lägre i Kina.⁶

Tabell 1

Under 10 år	0.4%
10-19 år	35.2%
20-29 år	31.5%
30-39 år	17.6%
40-49 år	9.6%
50-59 år	4.2%
60 och över	1.5%

Att Kinas internetpopulation är mycket ung avspeglas i användningen av epost respektive ”instant messaging”. I det senare fallet är användaren uppkopplad mot någon annan (eller flera) i realtid. Mindre än 60 procent epostar, medan 70 procent använder ”instant messaging” dagligen eller åtminstone någon gång i veckan. I Sverige, som har en äldre befolkning som använder Internet, använder mer än 80 procent epost, medan bara en tredjedel har erfarenhet av ”instant messaging”.⁷

Även i bloggandet, det vill säga att föra egen webbdagbok, återspeglas åldersstrukturen. Det har ökat mycket snabbt i Kina och övriga asiatiska länder. I slutet av 2008 fanns så många som 162 miljoner kinesiska bloggar enligt China Internet Network Information Centre, alltså drygt varannan användare. I Sverige är det bara fyra procent som bloggar. Det är lätt att sätta upp en blogg på en kinesisk portal och den personliga informationen när man startar ett konto kontrolleras inte.

En knapp tredjedel (27 procent) av de kinesiska användarna har postgymnasial utbildning, mycket högre än genomsnittet för befolkningen. Samtidigt har en tredjedel bara grundskola eller lägre.

I genomsnitt tillbringar nätsurfarna 16,6 timmar per vecka online, vilket är över det globala genomsnittet. Över 80 procent kopplar upp sig hemifrån, 35 procent använder internetkaféer och fem procent går online på jobbet.

Nästan 60 procent av de kinesiska användarna säger att utan internet skulle de inte ha någon bra underhållning i sitt liv, enligt China Internet Network Information Centre. Så det är bara logiskt att Kina ligger i topp när det gäller onlinespel och nedladdning av

⁶ Findahl, citerat arbete

⁷ Findahl, citerat arbete

film, video och musik bland de länder som är med i World Internet Project. Andelen internetanvändare som aldrig ser på eller laddar ner video på internet är 73 procent i Sverige men bara 41 procent i Kina. Trenden är liknande i många andra asiatiska länder som i Kina.

Ju mer vi tittar på användarmönster desto svårare blir det att göra en profil på "den typiska kinesiska nätanvändaren". I sin rapport i januari 2009 delar China Internet Network Information Centre upp internetpopulationen i tre grupper och sju undergrupper:

Tabell 2 visar de olika grupperna beteende, där 100 står för det genomsnittliga beteendet och alla siffror däröver visar aktivitet över genomsnittet, medan alla siffror därunder visar aktivt under genomsnittet.

Den hårda kärnan av tunga användare har tre undergrupper:

- 1 "De internetberoende" (*yi lai qun*), 11 procent. De ligger i topp vilken typ av internetanvändning det än gäller och även när det gäller tid online. De är markant mest aktiva på debattsajter.
- 2 "Den kommersiella gruppen" (*shang wu qun*), 6,7 procent. En liten men mycket aktiv grupp när det gäller e-handel, beställningar av resor, etc. Hög "money burn rate". Använder sökmotorer mycket, men går aldrig till debattsajter.
- 3 "Sociala nätverksgruppen" (*she jiao qun*), 12,3 procent. De ägnar sig åt att messa och blogga. De går också till debattsajter, kontaktsajter och nätverk.

Mellangruppen:

- 4 Basanvändarna (*ji chu ying yong qun*), den största undergruppen med 21,5 procent. Aktiva på sökmotorer och med epost, "instant messaging" och liknande basfunktioner. Deras beteende tyder på att många är på väg från gruppen av lätta användare till gruppen av tunga användare.

De lätta användarna:

- 5 Självbespeglarna (*ziwo zhanshi qun*), 12,6 procent. De går helt in för att blogga och använder andra funktioner klart mindre än genomsnittet.
- 6 Onlinespelarna (*fei zhuliu wangyou qun*), 18 procent, använder internet nästan enbart för onlinespel, markant underrepresenterade i andra användningar.
- 7 De ytliga användarna (*qian chang zhe*), 18,2 procent. De sticker inte ut i någon kategori och brukar minst tid uppkopplade. Medelåldern förhållandevis hög, 32 år.

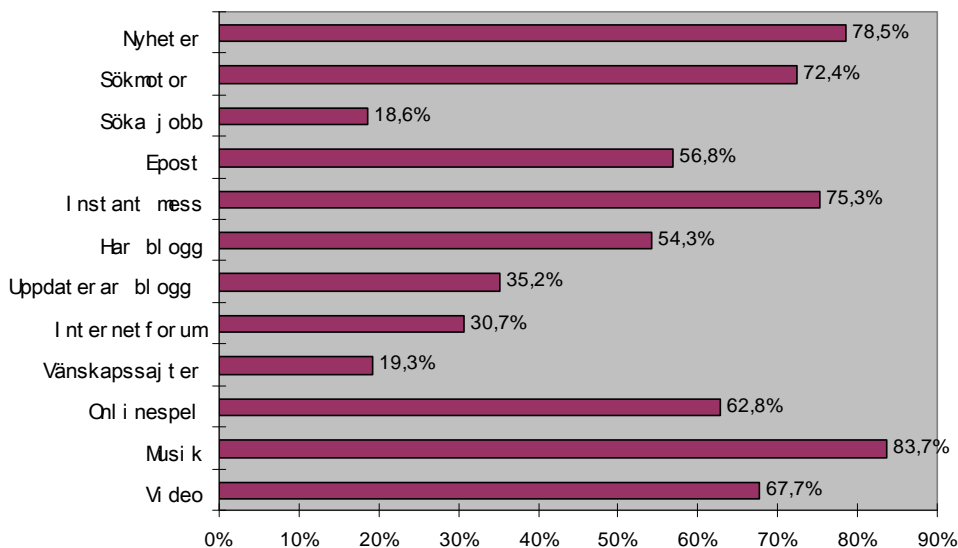
Tabell 2 Internetbeteende hos sju huvudgrupper (genomsnittet är 100, allt över betyder mera användning, allt under mindre).

	De hängivna online-spelarna	De internetberoende	Basanvändarna	Självbespeglarna	E-handelsgruppen	Ytliga användarna	Sociala nätverksgruppen	Genomsnitt
Sökmotor	66	136	134	44	114	87	127	100
Epost	36	164	143	34	136	72	151	100
Instant messaging	68	126	130	79	115	75	123	100
Blogg	0	144	166	184	106	1	149	100
Internetforum	32	326	80	29	1	38	253	100
Kontaktsajter	50	167	56	63	124	34	313	100
Onlinespel	159	114	107	113	106	0	121	100
E-handelsköp	28	352	61	36	319	53	64	100
E-handelsförsäljning	21	467	42	38	249	26	89	100
Börsaffärer	67	237	60	33	256	77	114	100
Resebeställning	43	331	57	40	239	42	131	100

Källa CNNIC 2009

Som helhet är de största användningsområdena nyheter, sökmotorer, ”instant messaging” och olika former av underhållning. Se figur 1.

Figur 1 Användningsområden på internet

Källa: CNNIC 2009, Statistical Survey Report on The Internet Development in China 2009

Rapporten från China Internet Network Information Centre undersöker också förhållandet mellan sysselsättning och internetanvändning. Forskarna tittar på fyra stora kategorier i internetpopulationen, nämligen skolelever, universitetsstudenter, yrkesarbetande och migrantarbetare från landsbygden. Tabell 3 visar bland annat att för alla fyra grupperna är underhållning det största användningsområdet. Skoleleverna använder onlinespel mer än andra grupper. För samtliga är det mer populärt att chatta i realtid än att mejla. Universitetsstudenter är de som överhuvudtaget är mest aktiva.

Tabell 3 Internetanvändning hos fyra huvudgrupper (procent som använder respektive funktion)

		Elever i grundskola och mellan- skola	Studenter vid universitet	Kontors- anställda	Migrantarbetare	Totalt
Online media	Nyheter online	68.1	89.9	83.1	73.4	78.5
Informations- sökning	Sökmotor	63.5	84.4	71.9	56.6	68.0
	Söka jobb	8.9	29.5	23.0	23.7	18.6
Kommunikation	Epost	52.2	81.4	60.4	38.9	56.8
	Instant messaging	77.5	91.1	75.0	66.5	75.3
Sociala media	Blogg	64.0	81.4	50.9	43.1	54.3
	Internetforum	24.1	55.5	34.6	17.2	30.7
	Kontaksajter	16.8	26.0	20.2	18.2	19.3
Underhållning	Musik	86.9	94.0	83.4	78.2	83.7
	Video	67.4	84.4	68.1	57.3	67.7
	Spel	69.7	64.2	60.6	55.5	62.8
E-handel	Köpa	16.2	38.8	29.4	11.7	24.8
	Sälja	2.1	5.2	4.4	0.8	3.7
	Betala räkningar	9.6	30.5	22.4	7.9	17.6
	Beställa resor	2.0	6.8	6.8	2.5	5.6
Annat	Internetbank	7.7	29.9	25.5	7.4	19.3
	Börshandel	4.7	4.7	15.5	4.1	11.4
	Utbildning	16.2	25.6	17.3	7.8	16.5

Källa: CNNIC 2009, Statistical Survey Report on The Internet Development in China 2009

3 Internet och den teknologiska utvecklingen

3.1 Digitala tjänster

Många aktörer i Kina söker nya lösningar och ny programvara för digitala tjänster som passar marknaden och miljön.

Det kan till exempel gälla programvara för övervakningen av internet. Kinas ledande företag för utveckling av sökteknologi för stora textmängder är TRS Information Technology. Företaget hävdar att deras nya mjukvara gör det möjligt att upptäcka trender i allmänna opinionen på ett så tidigt stadium att subversiv verksamhet kan upptäckas i sin linda tack vare nya algoritmer (sökrecept). Marknadschefen har också sagt:

*”Det finns många olika behov – att bli förvarnad, att mobilisera stöd för politiken, att bedriva spionage mellan olika regeringsorgan. I slutändan skapar det här en helt ny industri.”*⁸

TRS har många statliga beställare och har haft hand om nyckelprojekt i flera av regeringens teknologiska utvecklingsplaner. Men TRS har även privata företag som kunder. Företaget kan spåras tillbaka till statliga Beijing Technology Information Institute och hade ett Hongkongföretag, Epro Systems, som partner 1993-2003. I dag är det ett helägt kinesiskt bolag och säger sig vara ledande inom så kallad *text mining*.⁹

Även för så kallad *e-government*, digitalisering av myndigheternas kontakter med medborgarna, finns en marknad för ny mjukvara. Inom näringslivet kan ny mjukvara exempelvis gälla betalningslösningar som passar Kina. Sådana har utvecklats av bland andra auktionssajten Taobao och sökmotorn Baidu.

I förlängningen finns regeringens ambition att Kina ska hitta egna vägar för den tekniska utvecklingen inom internet – i linje med långtidsplanen för forskning och teknik som vill minska beroendet av utlandet. Kineserna är frustrerade över att spelreglerna sätts av de stora multinationella företagen när de vill arbeta sig upp i förädlingskedjan. För att inte fastna i produktion med låga marginaler inom utländska teknikplattformar, ser sig Kina tvingat att skapa egna plattformar och vara med och

---

⁸ Kathrin Hille, ”China steps up internet censors’ scrutiny”, Financial Times, 5 januari 2009.

⁹ Se hemsidan www.trs.com.cn

sätta standarder.¹⁰ Inom IT-området är detta bland annat tydligt i den långt drivna ambitionen att skapa en egen standard för 3G inom mobiltelefoni.

Ett annat exempel är regeringens initiativ att starta särskilda utbildningar för konstruktörer av datorspel. Ett minst lika viktigt exempel är den nya standarden för internet, *Internet Protocol Version 6* eller IPv6, som växer fram i främst USA, Kina, Sydkorea och Japan.

Med starkt stöd från åtta olika ministerier startade Kina 2003 ett storskaligt nätverk för IPv6 under benämningen *China Next Generation Internet* (CNGI) där de främsta universiteten och alla de viktiga teleoperatörerna ingår. Efter två år hade man byggt upp ett nätverk som inkluderade fler än 20 provinser, där framför allt säkerhets- och kvalitetsaspekter hade studerats.¹¹

Kina har investerat mer än tre miljarder yuan, drygt tre miljarder kronor i uppbyggnaden av detta testnät, rapporterade utvecklings- och reformkommissionens viceminister Zhang Xiaoqiang i februari 2008. Nätet täcker fler än 30 städer och har fler än en miljon användare. 25 kinesiska universitet har byggt världens största renodlade IPv6-nät, där mer än hälften av utrustningen är kinesisk. I februari 2009 sjösattes fortsättningen "Education Science Research Infrastructure IPv6 Technology Upgrade and Application Project". Denna fas omfattar projektet 100 universitet och den totala investeringen är 826 miljoner yuan.¹²

Ett viktigt motiv för att utveckla IPv6 är att dagens system IPv4 inte har tillräcklig kapacitet för IP-adresser eller för att hantera mobilabbonenter. Den årliga internetrapporten från China Internet Network Information Centre konstaterar 2009 att IPv4 lägger stora begränsningar på internets tillväxt i landet.

Inom IPv4 har Kina tilldelats drygt 55 miljoner IP-adresser, knappt 3 procent av den globala tilldelningen, medan exempelvis USA fått nästan 1,3 miljarder, nästan 69 procent.¹³ I en intervju i april 2004 sade projektledaren, professor Wu Hequan, att om enbart 10 procent av mobilabbonenterna – vid den tidpunkten 270 miljoner – började

---

¹⁰ Outline of the Long-term National Plan for the Development of Science and Technology (2006-2020), State Council of the PRC. Breidne, Magnus och Schwaag Serger, Sylvia, "Stark tro på tillväxt genom teknisk förnyelse i Kinas långtidsplan", *Tillväxtpolitisk utblick*, september 2006, Institutet för tillväxtpolitiska studier.

¹¹ Agence France Presse, "China builds an ultrafast Internet", *International Herald Tribune*, 25 September 2006. <http://www.ihf.com/articles/2006/09/25/business/chinet.php>

¹² <http://www.ipv6style.jp/en/interviews/20040426/index.shtml>

¹³ Wu Hequan, "CNGI Project Introduction", International Telecommunication Union, Workshop on IPv6, Geneva, 22-23 June 2005. <http://www.itu.int/ITU-T/worksem/ipv6/200506/presentations/s2-1-wu.pdf>

använda data networking tjänster så skulle det inte finnas tillräckligt med IPv4-adresser i Kina.¹⁴

Ett annat väsentligt syfte med projektet är att själva utveckla hårdvara och mjukvara för IPv6 för att minska beroendet av utländska företag och öka de kinesiska företagens konkurrenskraft. Den nya standarden möjliggör också ökad säkerhet och kontroll för regimen.

Den nya standarden tillåter i praktiken obegränsat antal IP-adresser. Next Generation Internet väntas få meningsfull spridning omkring 2010 och internationella förhandlingar pågår för att enas om detaljerna, inte minst om säkerhetsfrågorna. Delar av det nätverk som betjänade OS-arrangemangen i Peking i augusti-september 2008 byggde på kinesisk IPv6-forskning. Operatörerna har också börjat leverera bredband med IPv6 till hemmen i liten skala.

Inför spridningen av den nya standarden och ännu senare generationer av internet har Kina inte bara strävat efter att ersätta amerikansk hårdvara med inhemsk. De kinesiska myndigheterna har också tekniska och strategiska diskussioner med EU för att uppväga den amerikanska dominansen.¹⁵ Lika viktigt är att Kina samarbetar med Japan och Sydkorea på detta område.¹⁶

Sporadiska rapporter om att Kina utvecklat en egen standard, IPv9, har satt myror i huvudet på utomstående bedömare och till och med uppfattats som ett skämt. IPv9-konceptet har utvecklats av "arbetsgruppen för en decimal nätverksstandard" (*shijin zhi hulianwang ge gongzuo zu*) som startades av ministeriet för informationsindustrin 2001. Konceptet kallades ursprungligen *shuzi chengming*, vilket kan översättas som "numeriska domännamn". Idén var att man skulle kunna navigera på nätet genom att använda telefonnummer. Tekniken kan beskrivas som en modifierad DNS-server (DNS=Domain Name System). Om den är baserad på DNS är den i princip kompatibel med både IPv4 och IPv9, men den är inte IP (Internet Protocol). De flesta initierade bedömare anser att IPv9 inte är ett seriöst förslag för att lösa begränsningarna hos IPv4. Men målsättningen är enligt Xie Jianping, en av upphovsmännen, att ta över kontrollen av Kinas egna nätverk.¹⁷

---

¹⁴ "CNGI China: Market Too Large for IPv4", Interview with Wu Hequan, Vice President, Chinese Academy of engineering, *IPv6style*, 26 april 2004.

¹⁵ Intervjuer med Ulf Dahlsten, director of European Technologies and Infrastructure Applications at the European Commission, Peking, april 2007.

¹⁶ J.D. Kathuria, "CEO spotlight: Jerry Edgerton of Command Information on IPv6", *Executive Biz*, 19 januari 2009. <http://blog.executivebiz.com/ceo-spotlight-jerry-edgerton-of-command-information-on-ipv6/1223> A.Hektor och M. Breidne, "Standarder, slagfält i konkurrensen – IKT-strategier i Kina och Japan", *ITPS, Tillväxtpolitisk Utblick*, nr 4 (2006).

¹⁷ Robert Clark, "The strange case of China's IPv9", *Chinawire*, 4 februari 2008.

http://www.telecomasia.net/article.php?id_article=7096 "Decimal network security address begins operation", *people.com.cn*, 25 januari 2008. "DNNS Workgroup". <http://www.em777.net/en/index.htm>

Kineserna utmärker sig i mindre smickrande sammanhang, nämligen när det gäller att utveckla tekniker för kriminell verksamhet på internet och för spridning av virus och spam. Nästan hälften av alla upptäckta ingrepp på nätet i onda avsikter görs på kinesiska språket, 23 procent på engelska, enligt Microsofts center för skydd mot missbruk. Det inkluderar till exempel program som kan stjäla lösenord och information om kreditkort och internetbanker. Angriparna använder bland annat så kallade trojanska hästar som finns gömda i program som användarna lockas att ladda ner. Det är lättare för folk med onda avsikter att operera på marknader som Kina där många användare har relativt gamla program som ger sämre skydd mot angrepp, virus och spam.¹⁸

I en kultur där piratverksamhet är relativt utbredd bland privata användare, kan frågan också ställas om kinesiska systemutvecklare och institutioner även är beredda att till exempel hacka sig in på datorer i USA och andra länder för att uppfylla målsättningen att Kina ska bli mer självförsörjande på mjukvara för olika verksamheter på internet. Som framgår senare i denna rapport växer kinesiska internetanvändare upp i en miljö präglad av piratkopiering och illegal nedladdning. Var går gränsen för dessa individer om de senare arbetar på statliga institutioner eller privata företag som utvecklar mjukvara?

En amerikansk kongressrapport i november 2008 uppger att Kinas regering aktivt tränar hackargrupper som ska ta sig in i statliga och privata datorer utomlands för spionage, exempelvis hos leverantörer till det amerikanska försvaret. Enligt rapporten är kinesiska militärer övertygade om att USA bedriver cyberspionage mot Kina och vill därför skaffa sig ett övertag på internet. Rapporten säger däremot ingenting om eventuella stölder av mjukvara av kinesiska hackare. En talesman för kinesiska utrikesministeriet sade att rapporten "inte ens var värd ett tillbakavisande".¹⁹

Västerländska nyhetskanaler uppgav 2007 att kinesiska militären tagit sig in både i den tyska regeringens datorer och i det amerikanska försvarshögkvarteret Pentagon. I november 2008 ska kinesiska hackare dessutom vid ett flertal tillfällen ha kommit in på Vita husets datorer och laddat ner konfidentiell epost. Alla tre rapporterna har dementerats av kinesiska utrikesministeriet.²⁰

Forskare vid universiteten i Cambridge och Toronto lade i mars 2009 fram rapporter som hävdade att ett "enormt spionagenät" kunde spåras till servrar i Kina. Det elektroniska spionaget – och ibland sabotaget – riktas mot organisationer, individer och

---

¹⁸ Intervju med Vinny Gullutto, vd för Microsoft Malware Protection Centre, av Agence France Press, "Mainland top target for computer attacks: Microsoft", *South China Morning Post*, 4 november 2008.

¹⁹ Elinor Mills, "Report: U.S. vulnerable to Chinese cyber espionage", *Cnet*, 24 november 2008. *2008 Report to Congress of the U.S.-China Economic and Security Review Commission*, Washington 2008. www.uscc.gov

²⁰ Richard Grigonis, "Obama Orders 60-day Review of U.S. Cybersecurity", *TMCnet*, 10 februari 2009. Divya Girish, "Is hacking a war tool?", *CIOL News*, 10 februari 2009.

regeringar, enligt forskarna. De uppger bland annat att Dalais Lamas tibetanska exilregering är en måltavla.²¹

3.2 Nätet som forskarredskap och forskningsämne

Kinesiska forskare är lika beroende av internet som redskap för forskning, information och kontakter som kollegerna i västerlandet. Det gäller särskilt forskare inom naturvetenskaperna, men även andra. Vetenskapliga tidskrifter i Kina har dessutom slutat ta emot pappersmanuskript. En ekonom säger sig göra det mesta av sin forskning online och via nätet har han etablerat kontakter med ekonomer i bland annat USA, Indien och Pakistan.²²

30 miljoner studenter och forskare är anslutna till Cernet, China Education and Research Network, som även börjar bli uppkopplat med utländska nätverk och är prioriterat för tekniska uppgraderingar. De kinesiska studenterna tar för sig av möjligheterna till all möjlig fildelning och uppges tränga ut forskarna vad gäller kapaciteten.²³

Samtidigt genererar internet och andra nya medier i sin tur nya forskningsfält för naturvetenskaperna, men ännu mer för samhällsvetenskaperna. Inget universitet med självaktning saknar i dag institutioner för forskning om internet.

Exempelvis har den ledande tekniska högskolan, Tsinghua, ett medielaboratorium. I mars 2009 ägnade sig laboratoriet åt att systematisera strömmen av inlägg på sex ledande webbsajter riktade till delegaterna på den nationella folkkongressen och den politiskt konsultativa konferensen. Kommunikationsuniversitetet i Peking blev i januari 2009 först om att öppna ett "forskningscenter för opinionsbildning och säkerhet på internet" (*Wangluo yulun anquan yanjiu zhongxin*, på engelska har centret valt att kalla sig Institute of Network Consensus Security). Invigningstalarna betonade både tekniska och ideologiska aspekter på en "trygg och sund miljö" för opinionsbildning på nätet.²⁴

Andra exempel på samhällsforskare som specialiserar sig på internet är Bu Wei vid Samhällsvetenskapliga akademien som bland annat undersökt digitala klyftor. Forskare vid olika kinesiska universitet har också behandlat ämnen som förhållandet mellan

---

²¹ Dan Glaister, "China accused over global computer spy ring", *The Guardian*, 30 mars 2009.

<http://www.guardian.co.uk/world/2009/mar/30/china-dalai-lama-spying-computers>

²² Intervju med Peng Dingding, 30 januari 2009. Pekingbaserade Peng Dingding är bland annat ekonomisk kommentator i BBCs kinesiskspråkiga sändningar.

²³ Ulf Dahlsten.

²⁴ "Yanjiu baogao cheng wangluo canzhengyizheng hudong pingtai" (Forskarrapport kallar internet en plattform för politiskt deltagande och interaktion), *sina.com.cn*, 18 mars 2009. Zhang Zhenjiang: "Guonei shouge wangluo yulun anquan zhongxin yu wo xiao chengli" (Landets första forskningscenter för opinionsbildning och säkerhet grundas vid vårt universitet), *bjtu.edu.cn*, 12 januari 2009. http://localnews.bjtu.edu.cn/News_Detail.aspx?n_id=10946, http://www.gmw.cn/content/2008-02/26/content_735671.htm

onlinediskursen och kändiskulturen; faktorer som driver industrin med onlinespel; böndernas anpassning till nya medier; och uppfattningar om tillförlitligheten i medicinsk information på internet.²⁵

---

²⁵ Se till exempel programmen för den fjärde och sjätte Annual Chinese Internet Conference i Singapore 2006 respektive Hongkong 2008:

<http://www3.ntu.edu.sg/sci/sirc/Chinese%20Internet%20Research%20Conference/CIC%20Draft%20Program%20june15.pdf>, <http://jmsc.hku.hk/blogs/circ/schedule/>

4 Internet, företagen och den ekonomiska utvecklingen

Kinesiska IT-entreprenörer är bra på att upptäcka framgångsrika amerikanska internetrecept och sedan snabbt anpassa dem till kinesisk smak. I stället för Youtube loggar de flesta kineser in på Tudou (potatisen), i stället för Facebook söker de upp Kaixinwang (lyckonätet), och i stället för eBay använder de Taobao (skattjakten) för att köpa och sälja saker.

På samma sätt motsvaras Google av sökmotorn Baidu (hundra gånger). Google har efter hårt arbete erövrat ungefär 28 procent av marknaden i Kina, men Baidu har 63 procent.

Å ena sidan ingår alltså trenderna på internet i globaliseringen av Kina. Å andra sidan tar kinesiska företag över formaten och anpassar och begränsar dem till kinesiska preferenser, till exempel vad gäller layout, innehåll och sättet att navigera. De begränsar därmed globaliseringen. Med hjälp av lagstiftningen kan de också i stort sett hålla amerikanska och andra utländska företag utanför – eller inom ramen för samriskföretag. Ett exempel på det senare är Yahoo Koubei, som är ett dotterföretag till e-handelsföretaget Alibaba. Denna ”kinesifiering” beror mera på marknadskrafterna än på politisk styrning.

När det gäller betaltjänster på nätet släpar Kina efter. Bara elva procent av kineserna använder internet för att betala räkningar minst en gång i veckan medan andelen i Sverige är 74 procent, enligt World Internet Project.

4.1 Svårigheter och möjligheter för utländska företag

Googles prövningar i Kina visar att strategier som fungerar på hemmaplan inte alltid är lika framgångsrika på en marknad med starka särdrag. I början tappade Google mark till Baidu. Vändningen kom efter en mycket målmedveten nysatsning som inleddes 2005. Den amerikanska sökmotorjätten öppnade FoU-centra i både Peking och Shanghai. Det uttalade syftet var dels att komma åt den kinesiska begåvningsreserven, dels att utveckla produkter för både Kina och den globala marknaden. ”Kina med sin blomstrande ekonomi och sina utmärkta universitet är hem för många framstående datoringenjörer och vetenskapsmän”, skrev bolaget i sin pressrelease.²⁶

---

²⁶ http://www.google.com/press/pressrel/rd_china.html

Hur viktigt Kina är för Google blev också tydligt när företaget samtidigt rekryterade Kai-Fu Lee, en toppkraft från Microsoft med legendariskt rykte i IT-världen, som ny Kinachef. I en intervju med Forbes beskrev Kai-Fu Lee nyligen på vilket sätt internet och särskilt sökmotorindustrin är en speciell marknad i Kina. Det gäller att vara snabb i vändningarna och att vara mer brokig i sitt utbud än på hemmaplan i USA.²⁷

Den som inte lär sig snabbt, tappar sin marknadsandel. Det har många amerikanska internetföretag råkat ut för. Kai-Fu Lee säger att dessa företag gick från 90 procent till noll på tre-fyra år. America Online (AOL) var ett av dem.

Kai-Fu Lee jämför med de utländska biltillverkarna och de utländska bryggerierna i Kina som kanske haft 15 år på sig att lära sig marknaden och överleva. Inom internetindustrin har man bara två eller tre år på sig och Google var på god väg mot noll före vändpunkten 2005.

Googles Kinachef beskriver de kulturella utmaningarna:

Kineserna förväntar sig gratis nedladdning av musik till sina personatorer, för det är vad de är vana vid. Är det lagligt? Helt klart har skivbolagen inte fått betalt och det är inte rätt. Men vem bröt vilken lag och vem bär ansvaret? Det är något för domstolarna att reda ut. Användningen av digital musik är enorm... och har blivit en av de största applikationerna i Kina.

Kai-Fu Lee säger att de inte kan medverka till så uppenbara kränkningar av immateriella rättigheter. Han hänvisar till den särskilda nedladdningstjänst för musik som Google startade i Kina i slutet av mars 2009, först av alla länder. Tjänsten är reklamfinansierad och licensierad av skivbolagen, till exempel EMI, Warner och Vivendi, som delar på reklamintäkterna i stället för att få betalt för nedladdningen. För användarna är tjänsten helt gratis. Den blir ett konkurrensverktyg gentemot kinesiska sökmotorn Baidu som växt delvis tack vare länkar till gratis, olicensierad musik. Enligt skivbolagen är 99 procent av all musik som laddas ner i Kina olicensierad. Den nya tjänsten hade över 22 miljoner unika besökare under den första månaden, enligt analysfirman iResearch.²⁸

Vad och hur folk söker på nätet är också annorlunda jämfört med väst enligt Kai-Fu Lee:

---

²⁷ Russell Flannery, "Google China's Learning Curve", *Forbes*, 24 november 2008.
<http://www.forbes.com/global/2008/1124/034.html>

²⁸ David Barboza, "Google and Music Labels Bet on Downloads in China", *New York Times*, 6 april 2009.
http://www.nytimes.com/2009/04/06/technology/companies/06music.html?_r=1&pagewanted=print
Bloomberg News, "Google music service helps curb Baidu's lead in China market", 2 juli 2009.
<http://news.google.com/news?pz=1&ned=us&hl=en&q=Google+China+music>

På kinesiska webbsajter ser du många fler saker som du kan klicka på. Sajterna är mera belamrade. Det beror på att folk inte gillar att skriva, de gillar att klicka. Att skriva är långsamt, det är besvärligt. Så vi bygger ett gränssnitt som underlättar detta lokala sökbeteende.

En företagare som hjälper utländska bolag att bygga kinesiska hemsidor berättar att han måste undervisa sina kunder om hur det fungerar i Kina. Han ger som exempel en stor brittisk bank som skulle ha en hemsida där folk kunde söka jobb. Banken insisterade på att sajten skulle se ut precis som i 25 andra länder. Men kineserna använder exempelvis inte epost lika mycket som nätsurfare i väst. Kineserna gillar ”instant messaging”, att chatta i realtid på sajten QQ, som utvecklats av portalen Tencent. Många inom företagsvärlden är inte vana att använda epost och många kineser gillar inte att lämna spår efter sig som man gör mera med epost än med ”instant messaging”.²⁹

QQ är det första bokmärke som de flesta kineser sparar på sina datorer, vilket speglar hur internet mest används för underhållning och för sociala kontakter. På QQ kan nätsurfarna också interagera genom att spela spel och skicka bilder, medan den som använder mejl måste göra bilagor. QQ är mycket mer omedelbart. En del företag förbjuder det på kontoren. Men många använder det också för jobbet.

Utländska företag tvingas tänka om när det gäller hur en hemsida ska se ut, hur de ska lägga upp informationen, hur de ska uttrycka sig. Som Googlechefen var inne på är kineserna vana vid en viss typ av mycket brokigare layout.

Företag som arbetar i Kina råkar ut för en ny typ av risk, nämligen den växande skaran av nationalistiska aktivister som surfar på utländska webbsajter för att upptäcka och slå ner på vad de uppfattar som kränkningar av Kina. Det mest kända exemplet är franska varuhuskedjan Carrefour som drabbades när stafetten med den olympiska elden, på väg till sommar-OS i Peking, mötte flera protester i Paris i april 2008. Nätaktivister arrangerade då stora demonstrationer utanför flera av Carrefours varuhus i Kina. Senare under året uppmanade de återigen till bojkott av varuhuskedjan och av franska produkter generellt, därför att den franske presidenten Nicolas Sarkozy träffat den tibetanske exilledaren Dalai Lama.

Sådana stämningar kan tvinga många utländska företag att höja sin beredskap och försöka följa vad som händer på Kinas internet.

Den svåra jordbävningen i Sichuan i maj 2008 innebar nya lärdomar om internets potential och om riskerna för företagen. Den finländska telekomleverantören Nokia

---

²⁹ Avsnittet om de utländska och kinesiska företagens förhållande till Kinas internet bygger till stor del på intervjuer med Johan Björkstén, vd för PR-byrån Eastwei Relations, Masaki Gunnarsson, vd för Lemonade Media som bygger hemsidor, och Ola Svensson, vd för konsultfirman Eastnet, november 2008.

skänkte 56 miljoner yuan till offren men företaget blev ändå uthängt på nätet som en snåljåk tillsammans med bland andra Coca Cola och McDonald's.

Samtidigt är utländska företag som verkar inom Kinas IT- och telekomsektorer mycket påpassade i omvärlden för vad de gör i Kina. Storbolag som Microsoft, Cisco, Yahoo och Google har fått skarp kritik från människorättsgrupper i väst för deras anpassning till den kinesiska regimens censur och begränsningar av internet. Den amerikanska kongressen har också kallat in dessa företag till utskottsförhör där de blev hårt ansatta om deras agerande i censuren i Kina.

I april 2004 använde den kinesiske journalisten Shi Tao sitt mejlprogram hos Yahoo för att skicka ett meddelande till en USA-baserad webbsajt för demokrati. Mejlet sammanfattade ett direktiv från kinesiska regeringen om att media måste dämpa bevakningen av 15-årsdagen av massakern i Peking den 4 juni 1989. Shi Tao kunde gripas och dömas till tio års fängelse därför att Yahoo försåg de kinesiska myndigheterna med information om mejlkontot.

Fallet Shi Tao och kritikstormen mot Yahoo bidrog till att flera stora multinationella företag tillsammans med akademiker och frivilliga organisationer så småningom tog fram etiska riktlinjer för företag som arbetar i länder där regimen tillämpar censur och kontrollerar användarna på internet. I oktober 2008 lade de fram sina rekommendationer under namnet Global Network Initiative. Bland de medverkande företagen återfinns Yahoo, Google och Microsoft – tillsammans med Non Governmental Organisations, NGOs, som Human Rights Watch, Human Rights in China och Committee to Protect Journalists.³⁰

Initiativet kräver av företagen att de ska tänka igenom konsekvenserna för mänskliga rättigheter när de är med om att installera och implementera teknik och program inom IT och internet. Företagen uppmanas också vara mer transparenta och ärliga gentemot nätanvändarna när det gäller vad som censureras och varför. De ska också informera användarna om hur och hos vem deras personliga data lagras och visas för andra. Det är för tidigt att säga om initiativet får någon effekt på företagens aktivitet i Kina.

Slutsatsen är att utländska företag som har närvaro på Kinas internet är kontrollerade från tre håll. De är dels övervakade av de kinesiska myndigheterna, dels av de kinesiska nätaktivisterna och dels av politiker och aktivister på hemmaplan.

Vad gäller logistiken i Kina är rådet till utländska företag att inte använda en utländsk IP-adress för sin marknadsföring i landet, för då kan man lättare drabbas av en eller annan generell censuråtgärd på brandväggen. Men många lägger ändå hemsidan

---

³⁰ Se hemsidan www.globalnetworkinitiative.org.

utanför Kinas domän i inledningsskedet medan företaget testat om marknaden och affärsidén i Kina håller.

För sin egen kontakt med omvärlden via nätet använder många utländska företag proxyservrar och så kallade VPN (virtuella privata nätverk) för att slippa censuren. De kinesiska myndigheterna skulle kunna sätta stopp för detta, men för närvarande bedömer de att det skulle kosta alltför mycket goodwill och kunna störa utländska investerare.

Språk- och kulturskillnader gör det svårt för utländska internetföretag att etablera sig på Kinas internet – alldeles oavsett regeringens begränsningar. Men svenska nischföretag har visat att det går.

MindArk med bas i Göteborg driver Entropia Universe, ett tredimensionellt universum på internet avsett för underhållning, arbete, affärsverksamhet och sociala gemenskaper med en kontantbaserad virtuell ekonomi. I maj 2007 skrev MindArk och Kinas statliga Cyber Recreational Development Corp. ett avtal om att utveckla en kinesisk version av Entropia Universe. Parterna förväntar sig intäkter på över en miljard dollar årligen.³¹

En grupp svenska företagare står bakom nätverksföretaget P1.cn som skapat en community som blivit den första och största mötesplatsen för Kinas unga rika. P1.cn har 300 000 medlemmar och siktar på en miljon under 2009.³²

Ytterligare ett exempel är Singelringen, ett svenskt företag som har ett nätforum i Kina med minst en miljon unika besökare per månad. Forumet blev snabbt Kinas största mötesplats för singlar, räknat i omsättning.³³

4.2 Kinesiska företagens hemsidor

Kinesiska företag vill gärna ha mycket saker och mycket text på sina hemsidor. Som vanlig svensk användare kippar man efter andan inför den mångfald av information och signaler som slår emot en. Europeiska hemsidor är mera rena, de försöker utmärka sig genom design. Kineserna har mer fokus på innehåll än estetik.

Layouten är övertagen från kinesisk populärpress och bottnar i sin tur i föreställningar om att man måste bjuda på mycket, som vid en kinesisk festmåltid där det ska vara ett överflöd av rätter så att det absolut ska bli mat över. Tidningssidorna i populärpressen är utnyttjade till sista millimetern. Till och med vecket i utrymmet mellan två sidor fylls med text eller annonser. Det är sådana traditioner som påverkar även hemsidornas utseende.

---

³¹ Se pressrelease från MindArk 25 maj 2007. <http://www.mindark.com/events/index.xml>

³² Agneta Engqvist, "Nätet enar Kinas unga rika", *Dagens Industri*, 11 mars 2009.

³³ Agneta Engqvist, "Exportsuccé för singelring", *Dagens Industri*, 29 december 2007.

De flesta vanliga kinesiska företag ser på hemsidor som enbart ett billigt medium för elementär marknadsföring. De vill bara lägga ut sin produktinformation och några telefonnummer, även om de gör det på ett brokigt och flashigt sätt. När hemsidan väl är byggd, ligger den där. Sällan använder de den för aktiv marknadsföring och sällan har de tänkt igenom vilka de tänkbara användarna är.

Företagen har inget sofistikerat sätt att kommunicera på, att göra det interaktivt, att verkligen engagera folk – med undantag för unga IT-företag. De vanliga företagen är fast i traditionell kinesisk PR och lider av att det varit planekonomi. De är vana vid åsiktskontroll och mediakontroll, inte att konkurrera med budskapen. De vill tvinga människor att lyssna på sitt budskap och förbjuda andra att säga något annat. Västerländska företag riskerar då också att bli dåliga på kommunikation därför att deras anställda i Kina är det.

När de lokala företagen väl försöker använda sig av internet mera aktivt, tillgriper de allt oftare tvivelaktiga metoder med falsk marknadsföring och falska IP-adresser. De anställer studenter som får låtsas vara konsumenter och skriva inlägg på olika nätsajter för att prisa bolagets produkter.³⁴ Mera medvetna konsumenter börjar reagera mot detta och i slutet av 2008 gick 200 sajter samman för att slå tillbaka mot företag och PR-byråer som manipulerar budskapet på detta sätt.

Utländska PR-byråer som verkar i Kina vill gå in och kräva etiska regler. Om nätet svämmas över av köpta omdömen, vem kan då lita på till exempel en dejtingsajt eller en boktipsajt? Det hotar hela kärnan, säger internetföretagare. Trovärdigheten på nätet har blivit en allt större fråga, särskilt som även olika falanger i partiet börjat använda liknande metoder med debattörer som är betalda för att marknadsföra en politisk linje.

I en sådan korrupt och svajig miljö brukar utländska PR-konsulter råda de utländska företagen att ändå uppträda precis som hemma i etiskt avseende.

4.3 Licenser och ägande

I slutet av 2008 fanns det närmare tre miljoner webbsajter registrerade, nästan en fördubbling jämfört med ett år tidigare, enligt China Internet Network Information Centre. Av dessa har drygt 190 licens att förmedla nyheter och 190 har licens att arbeta med video och radio. Partiet är restriktivt med att godkänna nyhetssajter och dessutom är kostnaden för en sådan licens är relativt hög.

Att söka licens för en vanlig hemsida är i princip en enkel procedur online,³⁵ så länge det handlar om en vanlig företagsajt eller privat hemsida som inte är direkt kopplad till

---

³⁴ Intervju med Johan Björkstén.

³⁵ Söks på it-ministeriet (Ministry of Industry and Information Technology, *gongye he xixi hua bu*, www.MIIT.gov.cn).

en affärsverksamhet. Men myndigheterna har upptäckt att vissa uppger inkorrekt information såsom fel telefonnummer och namn när de registrerar sig,³⁶ troligen därför att upphovsmännen driver en moraliskt eller rättsligt tvivelaktig verksamhet.

Regelverket är ursprungligen från den 25 september 2000 (Telecommunications Regulations issued by the State Council). Att tillhandahålla information för kommersiellt utbyte på internet räknas som en ”affärsverksamhet med förädlingsvärde inom telekom” och kräver licens från ministeriet för informationsindustrin (MIIT) på nationell nivå eller provinsnivå.

Sökanden måste uppfylla flera villkor. Det ska till exempel vara ett legalt etablerat företag med kapital och personal som motsvarar den planerade affärsverksamheten; företaget ska ha visat eller kunna göra sannolikt att det kan tillhandahålla långsiktig service till kunderna; det ska ha minst en miljon yuan i registrerat kapital om det ska operera på provinsnivå eller minst tio miljoner yuan om det ska operera inom fler provinser eller över hela landet. För att registrera en relativt avancerad hemsida är det alltså ganska höga inträdeskrav.

Om sajten förmedlar nyheter eller annat innehåll, blir proceduren svårare och dyrare. Startar man en community är det ytterligare en sorts licens som är ännu dyrare. Allra dyrast är en hemsida med video som innehåll.

Utländska företag kan bara driva affärer tillsammans med en kinesisk partner och får äga högst 50 procent av det gemensamma företaget. Ett utländskt företag får inte komma in i bilden om det gäller nyhetsförmedling, video eller audio på internet. Den vanligaste formen av utländskt inflytande är dock via aktiemarknaden.³⁷ Alla de stora kinesiska portalerna Sohu, Sina och Netease är noterade på teknologibörsen Nasdaq i New York. Alla de ledande spelsajterna är antingen listade på Nasdaq eller på Hongkongbörsen. Kina har med andra ord öppnat internetsektorn för det transnationella kapitalet. Det kan stärka internetbolagens finansiella muskler men också minska deras oberoende.

Myndigheterna har uppmuntrat internetföretagen att ansluta sig till en ”offentlig utfästelse om självdisciplin” där de lovar att inte bryta mot folkrepublikens lagar, inte sprida skadlig information som är obscen, pornografisk eller vidskeplig³⁸, och inte heller sprida ”information som bryter mot den kinesiska nationens fina kulturella

---

³⁶ Intervju med Wu Minfeng, vice minister och generaldirektör på internetbyrån vid statsrådets informationskontor, Peking den 3 december 2008.

³⁷ Reglerna för utländskt och inhemskt kapital i massmedierna finns samlade i regeringens dokument nr 10, 2005, *Guowuyuan guanyu feigongyouzhi ziben jinru wenhua chanye de ruogan jue ding* (Statsrådets beslut angående tillträde för icke-offentligt kapital i kultursektorn). www.news.xinhuanet.com/fortune/2005-08/08/content-3325932.htm

³⁸ ”Vidskeplig” betyder ofta i praktiken religiös, men har också använts mot falun gong.

traditioner och moraliska koder”.³⁹ I praktiken går utfästelsen ut på att utöva själv censur. De 30 största portalerna anslöt sig omedelbart.

4.4 Reklam på internet

Reklam är den största inkomstkällan för 66 procent av de kinesiska webbsajterna. De sajter som har e-handel eller medlemsavgifter som största inkomst utgör bara åtta procent vardera.⁴⁰

Reklamen på nätet är fortfarande en relativt liten del av hela reklammarknaden i Kina, men internet är det reklammedium som ökar klart snabbast – och Kina är totalt sett den snabbast växande reklammarknaden i världen. Medan TV attraherade annonsörer för cirka 440 miljarder yuan under 2008 var reklamintäkterna på internet inte större än cirka 12 miljarder yuan. Tidningarna drar in cirka 80 miljarder på reklam.

Kinesiska företag beräknas anslå cirka fem procent av sin reklambudget till internet men andelen växer. Nätreklamen ökade 42 procent under tredje kvartalet 2008 jämfört med samma period året innan.⁴¹

Internetreklamens andel i Kina är än så länge låg vid en internationell jämförelse. Globalt beräknas reklam på Internet komma att utgöra drygt 12 procent (67 miljarder USD) av den totala annonsvolymen år 2010. Förra året, 2008, beräknas den ha uppgått till nästan tio procent, se tabell 4.

Tabell 4 Global annonsvolym (procent) fördelat på olika media 2006-2010

Medium	2006	2007	2008	2009	2010
Dagstidningar	28.5	27.3	25.9	24.8	23.9
Veckotidningar	12.5	12.1	11.7	11.5	11.3
Television	37.5	37.5	37.8	37.6	37.6
Radio	8.3	8.1	7.9	7.8	7.6
Bio	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5
Utomhus	6.2	6.3	6.5	6.7	6.9
Internet	6.7	8.2	9.7	11.1	12.3

Källa: ZenithOptimedia, April 2008

Reklamköpare i Kina kan glädja sig åt att internetpopulationen inte är lika ”reklamtrött” som många konsumenter i väst. Kinesiska konsumenter vänder sig allt oftare till internet för att fatta sina köpbeslut. När det gällde bilköp gick 78 procent

³⁹ “Chinese Internet Service Providers Pledge Self-Discipline”, *Xinhua*, 12 december 2003.

⁴⁰ Xu Bin, ”iResearch: The main revenue of internet community is still advertising in China”, www.iresearch.com.cn

⁴¹ Uppskattningar baserade på data från marknadsundersökningsfirman Nielsen.

online för att informera sig, enligt en studie. Siffran är högre än på andra marknader. Kinesiska konsumenter gick inte bara till tillverkarnas hemsidor. I högre utsträckning än andra konsumenter gick de också till hemsidor som hörde till tredje part för att få andras åsikter om olika bilar.⁴²

Trenden att nätreklamen ökar sin andel ser ut att förstärkas när ekonomin bromsar upp, eftersom företagen söker mer kostnadseffektiva sätt att marknadsföra sina produkter. Även om den totala reklambudgeten skulle minska väntas alltså den andel som går till internet öka. Det är framför allt den unga publiken som företagen hoppas kunna nå via internet.

Största portalen är Sina. Under 2008 blev Sina det bolag som fick näst mest annonsering efter den centrala *Statistical Survey Report on The Internet Development in China 2009* CCTV. Bilar, fastigheter och finanser dominerar annonseringen på portalen. Sinas köp av Shanghai-baserade Focus Media i december 2008 blev mycket uppmärksammat. Det senare är ett företag som framför allt sysslar med reklam på digitala skärmar i varuhus och i kontorshusens hisshallar. Sina blev därmed det första internetbolaget som expanderat sin plattform för reklam utanför internet. Affären betecknas som äventyrlig men också som ett bevis på internetföretagens växande styrka. Sina rapporterade en vinstökning på 64 procent under tredje kvartalet och 46 procent under fjärde kvartalet 2008. Intäkterna var drygt 100 miljoner USA-dollar båda kvartalen. Första kvartalet 2009 blev svagare på grund av vikande annonskonjunktur. Portalen har 280 miljoner registrerade användare.⁴³

En form av marknadsföring som många kinesiska företag utnyttjar är den möjlighet som finns att köpa ranking på sökmotorer. Denna praxis fick mycket negativ uppmärksamhet när den centrala statliga tevekanalen CCTV tog upp saken. Reportrarna hävdade att icke auktoriserade medicinska webbsajter utan internetlicens fått köpa de två högsta placeringarna på sökmotorn Baidus lista. Samtidigt visade tevereportrarna att en icke-kommersiell ungdomsportal som Tongnian, som inte har råd att betala för uppmärksamhet, kämpar för att överhuvudtaget existera på sökmotorn.⁴⁴

---

⁴² Studie av Cap Gemini refererad i Patrick Lockne, Ola Spännar, Göran Thorstenson, Johan Björkstén, *Catching Up Fast. PR and Marketing in a 2.0 Web China*, Springtime 2007, s. 25.

⁴³ Loretta Chao, "Chinese Web Portal Ventures into Out-of-Home Ads", *Wall Street Journal Asia*, 23 December 2008. http://online.wsj.com/article/SB122995678908926291.html?mod=googlenews_wsj, Aaron Beck and John Kell, "Sina's Earnings Up 46 % But Revenue Outlook Weak", *Wall Street Journal*, 16 mars 2009. <http://online.wsj.com/article/SB123725869284651345.html>
Aaron Beck and Jay Miller, "China's Sina Falls as Profit Drops", *Wall Street Journal Asia*, 9 juni 2009. <http://online.wsj.com/article/SB124459945302100833.html>

⁴⁴ Mark Lee, John Liu, Joseph Galante: "Baidu's China Lead Over Google Shrinks After Web Search Outcry", *Bloomberg*, 6 februari 2009. <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=20601087&sid=aHKbUucf.gS8&refer=home>

Baidu låter också köpta platser blandas med de naturliga sökresultaten och gör det svårt för användarna att se vad som är vad – till skillnad från exempelvis Google som skiljer på annonsplats och sökresultat.⁴⁵ Baidu reagerade på teveportaget genom att ta bort de icke auktoriserade medicinska företagen som hittills svarat för mellan 10 och 15 procent av intäkterna. Det bidrog till att minska intäkterna under fjärde kvartalet 2008. Baidu har också lovat att skilja tydligare mellan köpta sökresultat och andra.

Omvänt kan företag betala sökmotorer för att *inte* lägga upp känslig information. Tidningen Pekings Aftonblad (*Beijing Wanbao*) uppgav till exempel att mejeriet Sanlu betalade tre miljoner yuan för att Baidu skulle ta bort negativ publicitet i samband med skandalen kring förgiftat mjölkpulver.

Det är inte bara Baidu som tar betalt av företagen för att de ska hamna högt upp på listorna vid sökningar. Detta gör även de stora portalerna som Sina och Sohu. Inom områden med många sökningar som utbildning, försäkringar eller bilar kostar det mer. Man kan till exempel se vad det kostar på Sinas sajt. Det kan röra sig om 10 000 yuan (drygt detsamma i kronor) för en vecka, men om du vill ha en speciell placering kan priset gå upp till 20 000 yuan för en dag.

4.5 e-handel

E-handeln har hela tiden släpat efter andra sektorer som spelindustrin och sökmotorer i utvecklingen av internet i Kina. Det beror på att betalningssystem och distribution är långtifrån fullt utvecklade. Förhållandevis få människor har kreditkort. Ändå ökar handeln på nätet snabbt och som det verkar stadigt.

En internetöversikt publicerad i september 2008 visade att över en miljon säljföretag använt e-handelssajterna och dessa plattformar skapat 420 000 jobb. Antalet köpare online var över 63 miljoner och var fjärde nätsurfare sade sig föredra att shoppa online, enligt China Internet Network Information Centre i juni 2008. I Sverige och USA är det ungefär tre av fyra som använder e-handel, enligt World Internet Project.

Distributionen av de köpta varorna nationellt är fortfarande ett problem. Däremot har e-handeln skjutit fart så länge det gäller leveranser inom samma stad eller samma område där säljföretaget finns. Kunden betalar då ofta till kurirfirman vid leverans. Det har blivit en hobby bland kvinnliga kontorsanställda att logga in på lunchrasten och söka

---

⁴⁵ Sherman So, "Baidu pays price after report on paid listings", *South China Morning Post*, 25 november 2008.

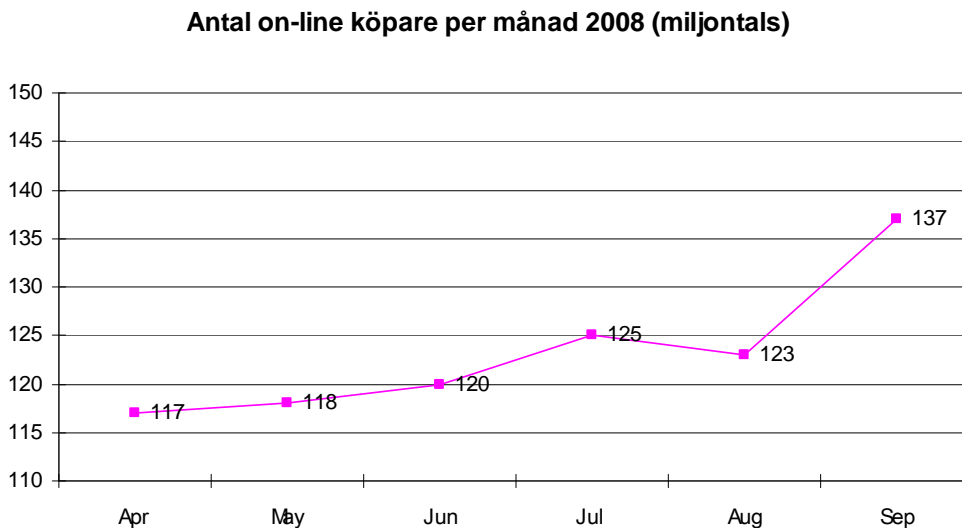
<http://www.scmp.com/portal/site/SCMP/menuitem.2af62ecb329d3d7733492d9253a0a0a0/?vgnextoid=5d62069eddec110VgnVCM100000360a0a0aRCRD&ss=Technology&s=Business>

rabatterade modekläder och kosmetik. De får då varorna levererade till kontoret senare samma dag.⁴⁶

Landets dominerande e-handelsföretag Alibaba med mer än 80 procent av marknaden försöker möta kristiderna 2009 med stora investeringar. Företagets auktionssajt Taobao fick en injektion på fem miljarder yuan från moderbolaget i oktober 2008. Pengarna ska gå till en uppgradering av betalningsmetoderna och till att förbättra utseendet och navigeringen på hemsidan. Taobao har också försäljning från företag till konsumenter (B2C). Antalet användare har ökat med 95 procent per år sedan starten 2003 och nådde 98 miljoner i slutet av 2008. Volymen ökade med drygt 130 procent per år de senaste åren. 2008 var första året som Taobao gick med vinst.⁴⁷

Totalt slog e-handeln rekord i volym 2008 med ett värde på 120 miljarder yuan, en ökning med 128 procent från året innan. Andra och tredje rangens städer syns mer och mer i statistiken och 70 procent av användarna hos Taobao kommer därifrån. Modekläder, mobiltelefoner och hemelektronik är de största varukategorierna.⁴⁸

Figur 2 Antal online köpare per månad 2008 (miljontals)

Källa: 2008.11 iResearch Inc

⁴⁶ Se bland annat Sherman So, "Taobao, Baidu intensify online retail rivalry", *South China Morning Post*, 28 oktober 2008.

<http://www.scmp.com/portal/site/SCMP/menuitem.2af62ecb329d3d7733492d9253a0a0a0/?vnextoid=d1585a9a33f3d110VgnVCM100000360a0a0aRCRD&ss=Technology&s=Business>

⁴⁷ Sherman So, citerad artikel. Michael Wei, "China Taobao's transactions rise 131 pct in 2008", *Reuters*, 10 februari 2009. <http://www.reuters.com/article/rbssTechMediaTelecomNews/idUSPEK30781120090211>

⁴⁸ Wang Hongyi, "Web shopping touches record high", *China Daily*, 17 februari 2007. http://www.chinadaily.com.cn/china/2009-02/17/content_7482964.htm

Taobaos omsättning är högre än den sammanlagda omsättningen i Kina för varuhuskedjorna Wal-Mart och Carrefour som har 135 respektive 227 varuhus i landet. Målet för Taobao är att mer än fördubbla transaktionsvolymen till 100 miljarder yuan under 2009. Målgruppen är nätsurfare i generationerna efter 1970-talisterna.

Alibaba avsätter också 300 miljoner yuan i andra dotterbolag som ska samla konsumenterna i storstäderna Peking, Shanghai och Kanton i stora internetbaserade gemenskaper. Det är fråga om gemenskaper inriktade på livsstil och konsumtionstrender och de kan sätta medlemmarna i förbindelse med flera små och medelstora konsumentvaruföretag.⁴⁹

Taobao har nyligen lanserat en ny affärsmodell, där vem som helst kan gå in och hjälpa säljföretagen att sälja på nätet och få kommission. Under en försöksperiod på två månader attraherade programmet över 200 000 deltagare. Närmare 10 000 av dem kunde tjäna minst 1 000 yuan. Modellen innebär bland annat att säljföretagen får en väsentligt breddad marknadsföring. Andra B2C-sajter (Business to Consumer) som prövat liknande modeller har låtit kommissionen till gräsrots-säljarna äta upp de egna inkomsterna för att attrahera konsumenterna. Återstår att se om Taobao kan undvika att gå i den fällan.

Samtidigt har Taobao fått konkurrens från sökmotorn Baidu som försöker maximera sin sajt genom att låta folk söka efter och bjuda på varor som andra konsumenter lägger ut för försäljning, så kallad C2C (Consumer to Consumer) det vill säga konsument till konsument. Baidu har precis som Taobao utvecklat ett eget betalningssystem.

Ett problem för både Taobao och Baidu är att många förfalskade och undermåliga varor säljs via sajterna. Taobao erbjuder numera olika typer av försäkringar för köparna.

På ett område är e-handeln långt framskriden i Kina, nämligen när det gäller illegal handel med vilda djur. Där ligger Kina på tredje plats ifråga om volym efter USA och Storbritannien. Hälften av alla nätauktioner och annonser som undersökarna stötte på gällde Kina, de flesta på Taobao. 90 procent av fallen gällde elefanter (elfenben) eller reptiler, särskilt havssköldpaddor. Bakom undersökningen stod International Fund for Animal Welfare som spårade över 7 000 auktioner och annonser på internet för försäljning av hotade djurarter.⁵⁰

---

⁴⁹ Tong Hao, "Alibaba to invest 300m yuan in Yahoo Koubei", *China Daily*, 11 december 2008 http://www.chinadaily.com.cn/bizchina/2008-12/11/content_7296437.htm

⁵⁰ Wang Qian, "Internet growing threat to wildlife", *China Daily*, 21 november 2008. http://www.chinadaily.com.cn/china/2008-11/21/content_7226246.htm

4.6 Datorspelindustrin

Online gaming är utan tvekan den snabbast växande industrisektorn i Kina och drar till sig ett ökande intresse också från utländska investerare. Spelmarknaden på internet tog fart 2002 efter det att det kinesiska företaget Shanda släppte en kinesisk version av "Legend of Mir II", ursprungligen ett mycket populärt koreanskt spel. Sedan dess har *online games* varit ett stort affärsområde, se tabell 5 och figur 3.

Tabell 5 Online Game omsättning för de största kinesiska spelföretagen under första halvåret 2008 (USD miljoner) ²⁷

Företag	Omsättning1:a halvåret 2008 [i MUSD]	Tillväxt	% av omsättningen från online games
Shanda	233	- 10 %	96 %
Netease	197	+ 20 %	84 %
Giant	141	-	100 %
The9	136	- 50 %	100 %
Tencent	437	+ 30 %	28 %
Sohu	187	+ 65 %	48 %
Perfect World	92	+ 15 %	100 %
NetDragon	47	-	100 %
Kingsoft	50	-	66 %

Källa: BDA Report 2008

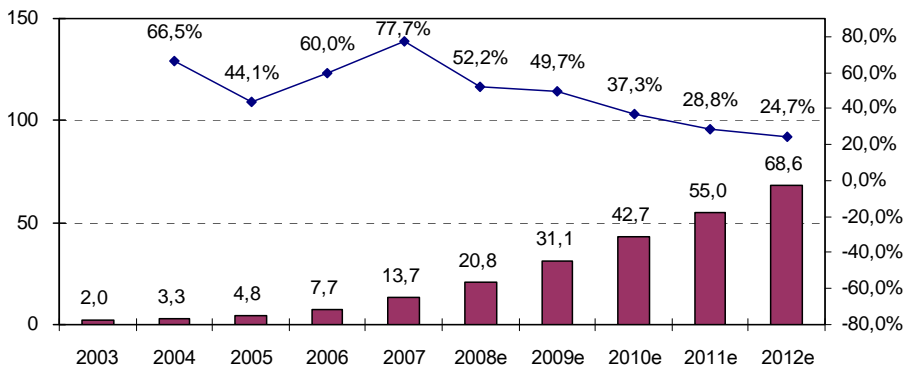
Alltfler användare och företag lockas nu till datorspelens värld. Prognoserna säger att marknaden ska fortsätta att expandera starkt. Den globala finanskrisen kan till och med leda till ökad tillväxt när människor flyr den grå vardagen. Således väntas marknaden nå 70 miljarder yuan 2012, motsvarande 85 miljarder yuan.⁵¹ Som jämförelse kan nämnas att i dag omsätter PC-marknaden och kosmetikamarknaden i Kina cirka 161 respektive 120 miljarder yuan.

Enligt China Internet Network Information Centre spelade 187 miljoner kineser datorspel online år 2008, det vill säga 63 procent av internetanvändarna. Samma år blev Kina den största marknaden i världen för sådana spel, enligt analysfirman DFC Intelligence.⁵² Som framgår av Figur 3 och 4 kommer Kina snart att utgöra en mycket stor del av världsmarknaden. Vid internationella jämförelser ligger de unga kineserna i topp för onlinespel liksom amerikaner och sydkoreaner.

⁵¹ IDC Report AP 3221S8N, Asia/Pacific Online Gaming Service Providers Databook 2006.

⁵² Dean Takahashi, "PC game software grew 18 percent in 2008, with China taking the lead", *GamesBeat*, 28 maj 2009. <http://games.venturebeat.com/2009/05/28/pc-game-software-grew-18-percent-in-2008-with-china-taking-the-lead/>

Figur 3 Den totala kinesiska marknaden för Online Games under 2003 - 2012 (RMB miljarder)²⁷

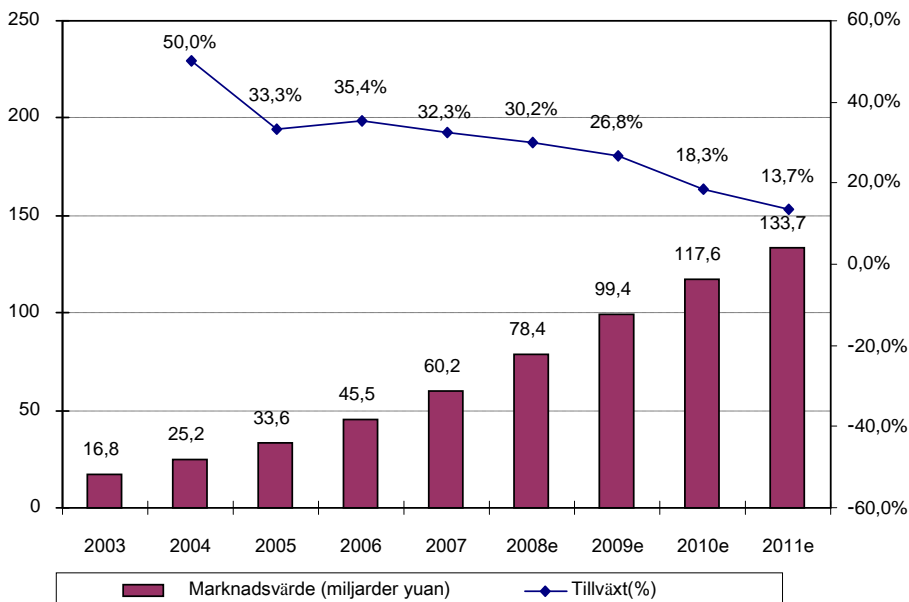
Källa: 2008.1 iResearch Inc

Basen av internetanvändare expanderar i takt med att kineserna kräver underhållning online. Allt fler spel utan inträdesavgifter stärker tillväxten på marknaden för *online games* tillsammans med närmast protektionistiska regleringar från myndigheterna.

Marknaden domineras fortfarande av utländska spel, främst koreanska, men allt fler egenutvecklade spel introduceras och exporteras. Det totala exportvärdet 2008 var 300 miljoner dollar, enligt analysfirman IDC. De marknader man riktar sig till är främst Vietnam, Malaysia och Singapore. Ett fåtal aktörer kontrollerar större delen av den kinesiska marknaden – elva företag har tillsammans 93 procent. Sektorn är dock överetablerad med ett stort antal företag med små marknadsandelar och likartade affärsm modeller och produkter.

Den vanligaste typen av spel i Kina är rollspel med flera deltagare (*massively multiplayer online role playing game* eller MMORPG). Sådana spel i tvådimensionella (2D) format dominerar i tätorterna på Kinas landsbygd eftersom de inte kräver så sofistikerad och dyrbar utrustning som de tredimensionella spelen. Fram till cirka år 2005 spelades online games i Kina främst på internetkaféer med relativt svaga datorresurser.

Figur 4 Den totala världsmarknaden för Online Games under 2003 – 2011 (RMB miljarder)

Källa: 2008.1 iResearch Inc

Enligt en studie av China Internet Network Information Centre från 2007, så hade 60 procent av de tonåriga användarna på landsbygden tillgång till nätet enbart genom internetkaféer.⁵³ Även i städerna har användarnas datorkraft varit en begränsande faktor för att introducera tredimensionella spel. Marknadsföringen är mera inriktad på internetkaféerna än på hemmabrukarna som i allmänhet har bättre datorer. Det är inte heller ovanligt att datorspelbolagen hjälper internetkaféerna att uppgradera sina datorer när de ska lansera ett mer avancerat spel.

De mera lättillgängliga och mindre krävande spelen som en person kan spela själv, så kallade *casual games*, är en relativt liten del av den totala marknaden och har egentligen inte skjutit fart förrän de allra senaste två åren. *Online games* står fortfarande för så mycket som 81 procent av hela datorspelmarknaden.

⁵³ Survey Report on the Internet Usage in Chinese Rural Areas, CNNIC, 2007. <http://www.cnnic.cn/html/Dir/2007/09/13/4795.htm>

Uppskattningarna om tillväxten varierar stort, men det är högst troligt att marknaden för *online gaming* är större än annonseringen på internet.

Utmärkande för Kina – och Sydkorea – är annars att de största spelen kan ha hundratusentals kunder som spelar samtidigt. Så höga samtidiga tal är mycket ovanliga i andra länder. Inkomsten per användare (arpu) är dock högre i andra länder än i Kina. I Nordamerika kan den ligga på mellan 100 och 200 dollar i månaden, medan den är ungefär en tiondel i Kina.

Lösamheten verkar inte påverkas av den globala lågkonjunkturen – eller så påverkas den som sagt i positiv riktning. “När tiderna är svåra i den verkliga världen, vänder sig folk till den virtuella världen för att fly problemen”, säger Zhu Qi, vice ordförande för datorspelföretaget Perfect World. Det är en uppfattning som delas av många kinesiska företagare i branschen. Medan exportorienterade kinesiska företag har stora problem under den globala krisen, ser datorspelföretagen ut att frodas. De är inte beroende av stora investeringar, bankkrediter eller långa försäljningskedjor. De har bra kassaflöde, platta försäljningskanaler och får snabbt betalt.

Datorspelföretagen tjänar numera sina pengar på spel som i grunden är gratis för användarna men där det finns tilläggstjänster som kostar, till exempel att skaffa sig en kraftfull avatar, det vill säga elektronisk gestalt, eller annan virtuell utrustning i spelet. Gratisspelen slog igenom i stor skala 2006 och utgjorde då 84 procent. Den tidigare modellen var att ta betalt per minut, men de kinesiska användarna är numera vana vid att många spel är gratis till att börja med. En annan affärsmodell som fungerar för de mest populära spelen är förbetalda tidskort. Företagen som är operatörer av de kinesiska spelen (genom servrar placerade i olika delar i Kina och även utanför) äger oftast rättigheterna till spelen, liksom licenser på utländska spel. Det är oftast de som internt eller genom kontrakt med mindre företag låter utveckla nya spel.

Internetspelen ger också inkomster för andra sektorer än spelmarknaden. Således beräknades 2007 internetspelen ge intäkter på 21 miljarder yuan till telekom, 8 miljarder yuan till IT-sektorn och 4 miljarder yuan till mediamarknaden.

Bland de stora webbportalerna har Netease och Tencent tidigt identifierat marknadspotentialen. Även Sohu har etablerat sig på spelmarknaden. Det är numera online games som ger det största bidraget till företagets omsättning och som gjorde att vinsten nästan fördubblades fjärde kvartalet 2008. Sohu börsnoterade även sitt framgångsrika dotterbolag för onlinespel på Nasdaq i april 2009.

Samtidigt som de breda portalerna satsar mycket på spelen, börjar de specialiserade datorspelföretagen försöka bredda sig till plattformar för multimedia-underhållning.

Regeringen stöttar spelindustrin. Regleringar sätter ett tak på antalet utländska spel som får importeras. Både under 2007 och 2008 var det färre än 20 spel som fick komma in på marknaden.

Samtidigt har regeringen startat ett träningsprogram kallat Game College för att utbilda morgondagens skapare av datorspel. Game College är en halvårskurs som finns på 42 kinesiska universitet. Ministeriet för informationsindustrin skickade ut ett cirkulär 2004 om att datorspelen var en viktig tillväxtindustri och att Kina måste "främja utvecklingen av expertis på datorspel". Regeringen gav också skattelättnader och finansiellt stöd till nya företag inom sektorn.⁵⁴

4.7 Regleringar och spelberoende

Generellt kringgärdas den kinesiska spelindustrin av många regleringar. Ett bolag som bedriver datorspel online måste komplettera den generella internetlicensen med en särskild licens för kulturaktiviteter på nätet. Den utfärdas av kulturministeriet eller dess lokala förgreningar. Importerade spel måste granskas av kulturministeriet och inhemska spel måste skickas in för arkivering hos ministeriet.

Samtidigt ser regeringen med tillfredsställelse på de ekonomiska bidrag som sektorn ger och det är därför inte särskilt troligt att framtida regleringar kommer att hämma tillväxten.

Efter flera rapporter om att ungdomar under 18 år utvecklade ett tvångsmässigt beroende av datorspel införde regeringen i april 2007 regler om att skydda de minderåriga internetanvändarnas hälsa. Datorspelen och internetkaféerna fick också skulden för ökad ungdomsbrottslighet med stölder och till och med mord.

Myndigheterna kräver att det framöver ska gå att identifiera om det är unga användare som loggar in. De kräver också att spelen bland annat ska ha system som automatiskt stänger ner en ung användare efter en viss tidsrymd. Systemen ska också reducera deras poäng om de suttit för länge. Samtidigt har regleringarna för internetkaféer ökat.

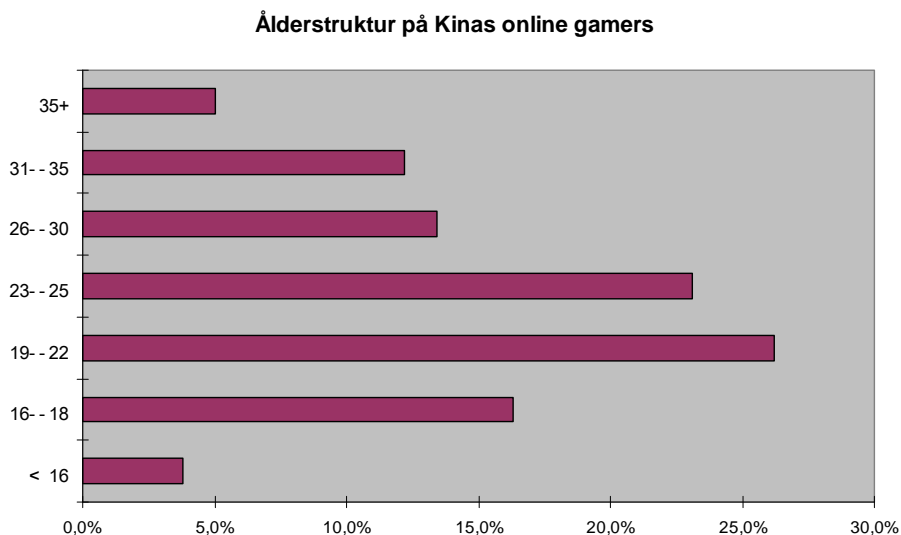
Kinas regering tillåter inte spel i meningen betting, tips och vadslagning om pengar på internet. I februari 2009 dömdes 20 personer i Shanghai till fängelse på mellan ett och sex år för att ha drivit tre klubbar för fotbollstips online. Det var det största rättsfallet av detta slag hittills, enligt domstolen. Verksamheten var förlagd till utländska spelsajter men riktade sig till kinesiska tippare. Under två år fick de dömda in över 6,6 miljarder yuan i insatser. Upplägget liknade ett pyramidspel.⁵⁵

---

⁵⁴ Alex Ortolani, "China Goes to Game School", *Wall Street Journal*, 28 februari 2005.

⁵⁵ Xinhua, "Twenty jailed over China's 'biggest' online gambling case", *Xinhuanet.com*, 15 februari 2009. http://news.xinhuanet.com/english/2009-02/15/content_10824189.htm

Figur 5 Åldersstruktur på Kinas online gamers

Källa: 6th Online Game Research Report, iResearch Inc (2006)

Samtidigt har vissa datorspel så höga belöningar att ett antal unga kineser försörjer sig på att spela dem – och några av de skickligaste kan leva riktigt gott med inkomster på hundratusentals yuan.⁵⁶

4.8 Immateriella rättigheter

Regeringen bevakar copyrightfrågor och varumärkesskydd genom en särskild enhet, National Copyright Administration of China eller NCAC, under kulturministeriet. Registrering av copyright är inte obligatorisk i Kina, men rekommenderas ändå av NCAC ”för att få bättre skydd”.

Amerikanska förhandlare har länge hävdat att Silicon Valley, Hollywood och hela den amerikanska underhållningsindustrin förlorar i storleksordningen tre till fyra miljarder dollar årligen på den kinesiska piratkopieringen av mjukvara, filmer, musik och böcker. Washington förde tvisten inför världshandelsorganisationen WTO som i januari 2009 konstaterade att ”det finns ett antal svagheter” i Kinas sätt att upprätthålla de immateriella rättigheterna.⁵⁷

⁵⁶ ”Cyber athletes earn millions a year in China”, *Diligent Media*, 26 oktober 2006.

⁵⁷ ”China vows copyright cooperation after WTO case”, *Reuters*, 27 januari 2009.
<http://www.reuters.com/article/technologyNews/idUSTRE50Q1NX20090127>

Regeringen publicerade i maj 2006 regler som ska skydda copyright för ljud- och bildverk som sprids på vad dokumentet kallar informationsnätverk. Det finns också regler som ska skydda mjukvara från intrång.

Varumärken registreras hos en särskild styrelse på ministernivå, State Administration of Industry and Commerce eller SAIC, medan domännamn på internet ligger under ministeriet för informationsindustrin MIIT.

Den dominerande amerikanska mjukvarujätten Microsoft har tillämpat en splittrad strategi i Kina. Många analytiker anser att även om företaget protesterar mot den omfattande piratkopieringen av mjukvaran Windows, så har man samtidigt sett igenom fingrarna med kopieringen för att låta konsumenterna vänja sig vid produkten så att de i framtiden fortsätter med Windows. Men priset på Windows på närmare 4 000 yuan, drygt detsamma i kronor, är högt i förhållande till den kinesiska lönenivån. Det motsvarar en bra månadslön i Peking.

Ett framsteg för Microsoft när det gäller att kunna få betalt var när kinesiska tillverkaren Lenovo 2005 började leverera sina datorer med Windows förinstallerat – efter att Microsofts grundare Bill Gates uppväktat de högsta ledarna i Peking. Avgiften är inbakad i datorns pris.

I oktober 2008 prövade Microsoft ytterligare en ny metod mot kopieringen. Alla användare som ville uppdatera Windows, men som inte hade en legal kopia, fick bildskärmen nedsläckt. Microsoft fick ingen större förståelse för åtgärden från de kinesiska surfarna. Portalen Sina publicerade en undersökning bland 200 000 användare där 80 procent sade att de inte trodde att metoden skulle bli effektiv mot piratkopieringen. Dessutom har en legal användare stämt Microsoft därför att han anser att han inte bör utsättas för att företaget ”hackar sig in” i hans dator för att verifiera om han har en legal kopia eller ej.⁵⁸

Microsoft har också stämts för patentintrång av en liten kinesisk IT-firma, som hävdar att Microsoft använder firmans teknologi för RSS (Really Simple Syndication) i Windows Vista. En domstol i Xi'an har tagit upp målet och har hållit de första förhören.⁵⁹

Den utbredda piratkopieringen har också en historisk och kulturell bakgrund. Att exempelvis kopiera stora konstnärers kända målningar har varit en accepterad och uppskattad konstform i sig. En bra kopia kan röna samma uppskattning som originalet.

Det senaste initiativet för att skydda copyright, Googles Kinamodell för nedladdning av musik (se tidigare under 4.1) har rönt stor uppmärksamhet.

---

⁵⁸ Tan Yingzi and Wang Qian, ”Microsoft not playing fair with screen blackouts”, *China Daily*, 28 oktober 2008.

⁵⁹ Li Fangfang, ”Microsoft sued over alleged patent violations”, *China Daily*, 7 november 2008.

5 Internet och den sociala och politiska utvecklingen

Även inom detta fält får internet egna förtecken i Kina.

Internet erbjuder regimen ett nytt instrument för att bilda sig en uppfattning om folkopinionen. Det är också ett nytt instrument för att upprätthålla den "mjuka auktoritära stat" som statsvetarna alltmer börja tala om när det gäller Kina.

Å ena sidan har kommunistpartiet installerat det mest heltäckande systemet för övervakning av nätet som finns i något land. Å andra sidan kan partiet genom att tillåta ett visst mått av diskussion på webbsajterna skaffa sig en bild av inställningen i olika frågor hos en relativt medveten grupp medborgare.

Detta kan påminna om hur kejsarmakten tidigare tillfälligt kunde "öppna talets väg" för att pejla stämningarna i landet.

Samtidigt går kommunistpartiet i dag ett steg längre. Partiet deltar sedan ungefär två år alltmer aktivt i diskussionerna på nätet för att påverka riktningen och manipulera folkopinionen.

Det är följden av ett beslut på ett plenum i centralkommittén i september 2004 om att stärka partiets förmåga att styra. Där ingick som en viktig beståndsdel "att stärka förmågan att styra opinionen och kunna föregripa opinionen".⁶⁰

5.1 Perspektivet uppifrån

Övervakningen av internet är mycket splittrad och ligger på flera olika ministerier och organ. "Det är självklart att det blir motsättningar mellan olika enheter ibland", säger professor Min Dahong på samhällsvetenskapliga akademien.

En viktig roll har ministeriet för industri och informationsteknologi (MIIT) där alla webbsajter ska registreras. Men frågor om radio och TV sorterar under en egen förvaltning för radio, film och television (Sarft) snäppet under ministerienivå. Även säkerhetsministeriet (polisen), militären, kulturministeriet och handelsministeriet kommer in i bilden på många sätt, liksom press- och publikationsförvaltningen (Gapp).

---

⁶⁰ *Zhonggong zhongyang guanyu jiaqiandangde zhizheng nengli jianshe de jue ding* (Kinas kommunistpartis centralkommittés beslut om att stärka partiets förmåga att styra), www.china-org.cn/chinese/2004/Sep/668376.htm

Professor Min Dahong på samhällsvetenskapliga akademien uppger att det pågår diskussioner om att samla alla internetfrågor under en hatt, men de olika aktörerna bevakar sina revir. Samtidigt har statsrådets informationskontor fått ett allt större inflytande och en alltmer övergripande roll. Enligt Min Dahong är informationskontoret i princip liktydigt med partiets propagandaavdelning. Kontorets chef är också partiets vice propagandachef.

Informationskontoret bildade i början av 2000 en särskild internetbyrå.⁶¹ Dess första uppgift var att ge partiet och regeringen kontroll över utvecklingen på internet som var ganska kaotisk i början, enligt vad Li Wufeng, chefen för internetbyrån, uppgav i en intervju med oss.⁶²

Internetbyrån såg till att partiorganet Folkets Dagblad startade portalen Folkets nät (*renmin wang* eller *people.com.cn*) och att den statliga nyhetsbyrån Xinhua (Nya Kina) startade portalen *xinhua.com.cn*. Dessa portaler har givit partiet och regeringen möjligheter att öva sig och få inblickar i hur nätet kan fungera. Dessutom ryms där flera debattfora som de styrande har mera direkt kontroll över än dem som finns hos de kommersiella portalerna.

Byråns andra uppgift var att sätta upp det regelverk som gäller än i dag (se nedan).

Den tredje uppgiften – fortfarande lika viktig som i starten – var att rapportera till centralkommittén om vad medborgarna uttrycker för åsikter på olika hemsidor. Internetbyrån har 20 anställda, oförändrat sedan starten eftersom hela statsförvaltningen fortfarande har ett sparbeting, förklarar chefen. Varje dag ägnar sig sju eller åtta av dessa medarbetare åt att sammanställa en rapport på cirka 30 000 tecken om vad som diskuteras och rapporteras på internet. Rapporten är hemligstämplad och cirkulerar bara bland centralkommitténs medlemmar.

Detta är den moderna varianten av de kompendier av läsarbrev som Folkets Dagblads medarbetare brukade sammanställa som dagliga interna dokument för centralkommittén. 1987 fick tidningen 60 000 läsarbrev varje månad. Bara en mycket liten andel publicerades. Men resten utgjorde underlag för ett kompendium på åtta-tolv sidor varje dag för ledarnas konsumtion. 200 personer var avdelade för att sammanfatta läsarbreven.⁶³

Det finns en halv miljon debattfora att bevaka förutom alla bloggar – och på senare tid alla mikrobloggar på Twitter. Bara på *Renmin wang* (*people.com*) är det 70-80 000

---

⁶¹ *Hulian wang xinsi xuanchuan guanli qu*, byrån för administration av information och propaganda på internet.

⁶² Intervju med Li Wufeng, vice minister och generaldirektör på internetbyrån vid statsrådets informationskontor, den 3 december 2008.

⁶³ Göran Leijonhufvud, *Going against the Tide. On Dissent and Big-character Posters in China*, London: Curzon Press, 1990, s. 100.

inlägg varje dag. Både Renmin wang och Xinhua wang är skyldiga att själva rapportera till internetbyrån. Resten får byrån bevaka själv. De kommersiella portalerna har ingen sådan daglig rapportplikt till internetbyrån, även om det kan förekomma på provinsnivå. Men de kallas ofta in till regelbundna möten.

För bevakningen av videosajterna svarar film-, radio- och teveförvaltningen (Sarft).

Hur det fungerar på lokalplanet kan exemplifieras med den populära portalen Tianya på Hainan. Ledningen där är beordrad att dagligen briefa provinsens myndigheter om vad som pågår på sajten. Myndigheterna är noga med att lämna alla instruktioner till webbsajterna per telefon eller intranet. De vill inte att instruktionerna ska kunna dokumenteras av utomstående, enligt chefredaktören på Tianya. Webbansvariga kallas också till möte en gång varje vecka på provinsregeringens informationskontor.⁶⁴

Chefredaktör Song Zheng på Tianya säger också att det är underförstått att negativa lokala nyheter är förbjudna och ”att vissa känsliga frågor inte får tas upp under känsliga perioder för att undvika politiska konsekvenser”. Han säger också att deras egen mjukvara spårar vissa nyckelord automatiskt. Dessutom finns portalernas utfästelser om att utöva själv censur. (Se avsnitt 4.3.)

En dag kom det en instruktion från provinsregeringens informationskontor om att Tianya måste publicera IP-adressen för alla som laddade upp något på portalens debattsidor. Men två och en halv timme senare drogs ordern tillbaka. Chefredaktör Song Zheng tror att informationskontoret kom på att med IP-adresser skulle folk också kunna spåra de debattörer som myndigheterna hyrt.

Professor Min Dahong säger att nyhetsklimatet på internet blivit mera öppet under 2008 och att det hänger ihop med OS och med utvecklingen i stort. Förut var det mycket få ”massincidenter” (lokala protester eller upplopp) som fick rapporteras, nu kan alla rapporteras. Myndigheter på alla nivåer vill egentligen hålla dåliga nyheter hemliga, men nu vet de att allt kan komma ut på internet, enligt Min Dahong. Ett nytt talesätt vinner terräng om hur negativa nyheter ska hanteras: ”Det är bättre att rapportera än att inte rapportera, det är bättre att rapportera tidigt än att rapportera sent, det är bättre att rapportera själv än att någon annan rapporterar (*bao bi bu bao hao, zao bao bi wan bao hao, ziji bao bi bieren bao hao*)”.

Men han säger att visst händer det ofta fortfarande att de ansvariga bestämmer att inte publicera negativa nyheter och rapporter. Öppenheten är inte fullständig, kontrollen finns kvar.

Kravallerna i Xinjiang i juli 2009 blev ett exempel på det. Där var det den officiella nyhetsbyrån Nya Kina som var först ut med nyheten om oroligheterna och det stora

---

⁶⁴ Intervju med chefredaktör Song Zheng på Tianya, Haikou, Hainan, den 23 december 2008.

antalet dödsoffer. Myndigheterna i Xinjiang bjöd omedelbart in inhemska och utländska journalister till Ürümqi. Media försågs med videofilm och foton. Det var blodiga och kaotiska bilder som även internationella tevebolag och nyhetskanaler använde.

Detta är utslag av en ny mediastrategi, som växt fram de senaste två åren. President Hu Jintao bekräftade den nya inriktningen vid sitt besök på partiorganet Folkets Dagblad i juni 2008. Han betonade då hur viktigt det är i den nya informationsåldern att "ta initiativet och vara först med att rapportera" när det gäller incidenter och missförhållanden som kommer i dagen. Hu Jintao talade om att även utnyttja internet för att skapa "ett nytt mönster för att styra allmänna opinionen". Men i grund och botten gäller fortfarande vad den tidigare partichefen Jiang Zemins sade: "Det finns saker som bör eller måste vara transparenta; det finns andra saker som inte kan få bli transparenta omedelbart; och det finns saker som absolut inte bör vara transparenta."⁶⁵

I Xinjiang arbetade de ansvariga med en kombination av öppenhet och kontroll. Samtidigt som media bjöds in, stängdes internet ner lokalt med motiveringen att ryktesspridning på nätet kunde förvärra oroligheterna. Den utlösande faktorn för uigurerernas öppna protest i Ürümqi var trots allt bilder på internet från en tidigare sammanstötning mellan uigurer och andra anställda på en fabrik i Sydchina.

Det handlar alltså fortfarande om kontroll även om partiledningen i dag bedömer att ibland är det öppenhet som är det smidigaste sättet att behålla kontrollen, att anfall är bästa försvar. Det gäller särskilt i lägen när informationen ändå kommer ut förr eller senare. Som Folkets Dagblad konstaterade i en ledarartikel den 25 juni 2009: "Med internet är det som om varenda medborgare har en mikrofon."

5.1.1 Censur och "internetpoliser"

En del kinesiska forskare anser att ett mått av övervakning absolut måste finnas. Professor Min Dahong på samhällsvetenskapliga akademien hör till dem: "I utlandet tror man att partiet har övervakningen för att konsolidera sin egen makt. Men det handlar om att Kina är ett stort land med 1,3 miljarder människor och vi behöver stabilitet för att kunna genomföra en gradvis övergång till demokrati, rättssamhälle och ökade friheter. Det är en process att gå igenom. Det går inte på ett ögonblick. Se bara på vilket kaos det är i Thailand!" Det han formulerar har blivit en ganska allmänt omfattad uppfattning.

---

⁶⁵ David Bandurski, "The Shishou riots and the uncertain future of Control 2.0", <http://cmp.hku.hk72009/06/29/1673/>

Det finns en uppsjö regler och förordningar för internet. China Internet Network Information Centre listar 51 sådana på sin hemsida.⁶⁶ Ingen av dessa har status av lag.

Det riktmärke som informationskontoret, andra ministerier och organ samt deras underlydande framför allt ska följa är ”statsrådets regler för internet” från 2000, uppdaterade 2005. Dessa regler nämner tio kategorier av förbjudet innehåll på nätet, till exempel statshemligheter och undergrävande verksamhet; texter som kan leda till etnisk splittring; rykten och annat som äventyrar stabiliteten; pornografi; uppmuntran av spel, våld, terror och andra brott; uppmuntran av olagliga möten eller demonstrationer; och information från olagliga civila organisationer.⁶⁷

Detta är regler som lämnar utrymme för stort godtycke för inspektörerna, enligt vår intervju med portalen Kaidis ledning.⁶⁸ Men just osäkerheten om var partilinjen egentligen går för vad som för tillfället är acceptabelt gör säkert att nätsurfarna och debattsajternas moderatorer tar till säkerhetsmarginaler i sin självcensur.

Det finns också vissa underförstådda tabuämnen, enligt professor Min Dahong vid samhällsvetenskapliga akademien:

”Att förtala eller förneka Mao Zedong går inte för sig. Han är en stor historisk personlighet. Angrepp på nuvarande ledare är inte heller tillåtna. De raderas.”

Sedan 2004 har branschorganisationen Kinas Internetförbund ett särskilt ”rapportcenter för olaglig och ohälsosam information på internet” (*hulianwang weifa he bu liang xinxi jubao zhongxin*), som i praktiken gör varje medborgare till en potentiell censor i efterhand. Det kan handla om både moraliskt och politiskt ohälsosam information, förtydligar Min Dahong. Men 80-90 procent av anmälningarna gäller pornografi, enligt chefen för internetbyrån.

Internetbyrån kan beordra webbsajter att ta bort något inlägg, ”men i allmänhet sköter de det bra själva”, säger chefen på byrån.

I litteraturen och den utländska diskursen om internet i Kina figurerar olika siffror på hur många människor som är engagerade i övervakningen och censuren på daglig basis.

---

⁶⁶ <http://www.cnnic.net.cn/index/0F/index.htm>

⁶⁷ En sammanställning av lagar och regler för internet i Kina finns hos Yongnian Zheng, *Technological Empowerment. The Internet, State, and Security in China*, Stanford: Stanford University Press, 2008, ss. 59-62.

⁶⁸ Intervju med Xiao Zengjian, vd för Kaidi, Haikou, Hainan, den 22 december 2008.

En siffra som vunnit stor spridning är att det skulle finnas uppåt 30 000 så kallade internetpoliser.⁶⁹

Li Wufeng på regeringens internetbyrå säger att man kan räkna på många sätt, men att den siffran är absolut för hög. Regeringen får inte skicka folk till medierna. Inom statsrådets informationskontor inklusive lokalkontoren i provinserna är det inte fler än 300 internetövervakare över hela landet, men polisen har säkert fler, enligt Li Wufeng.

Rebecca MacKinnon är forskare vid medieprogrammet på Hongkongs universitet. Hon är specialiserad på internet i Kina, Hon anser att det är en onödigt fixering vid siffror. Poängen är att censuren är inbäddad i hela systemet, på alla nivåer och inom alla organ. Ska man räkna hur många huvuden som genomför censuren måste man också ta hänsyn till att folk kan ha flera olika och delvis överlappande sysslor.⁷⁰

Censuren är decentraliserad, kontrollen sker på provinsnivå och nedåt. Dessutom har regeringen delegerat övervakning och censur till de kommersiella webbsajterna. Varje internetleverantör, varje portal, varje hemsida, varje debattforum ansvarar själv för att inget politiskt förgripligt ligger uppe.⁷¹ Om man försöker uppskatta antalet poliser som är involverade i övervakningen plus antalet moderatörer på tusentals webbsajter, etc, är det möjligt att det kan vara 30 000 censorer eller övervakare. Det kan också vara färre eller fler.

Steg för steg installerar myndigheterna mer avancerade system för att filtrera innehållet på internet och blockera känsliga ord och ämnen. De kombinerade webbredaktörerna och censorerna är ständigt beredda att radera vad filtren inte klarar. "Stötande" innehåll som förut kunde ligga uppe i en halvtimme överlever nu inte längre än ett par minuter.⁷²

Polisen skaffar ännu mer utvecklad mjukvara som gör det möjligt för censorerna att upptäcka subversiv verksamhet på ett tidigare stadium, uppger utvecklaren av mjukvaran TRS Information Technology, som är Kinas ledande inom sökteknologi.

---

⁶⁹ Ursprunget till uppgiften om 30 000 "internetpoliser" är oklar. Siffran förekommer sedan åtminstone 2004. Se exempelvis Yi Lan, Voice of America, "Zhongguo wangluo he meiti de kongzhi he fankongzhi" (Kontroll och motåtgärder inom Kinas internet och media), *boxun.com*, den 28 juni 2004. Som källa hänvisar Yi Lan endast till "beräkningar". (www.peacehall.com/news/gb/china/2004/06/200406280843.shtml) En senare källa hävdar att enbart säkerhetsministeriets internetbyrå har 30 000 man avdelade som internetövervakare. Se Peter Kwong, "China's Neoliberal Dynasty", *The Nation*, 2 oktober 2006. www.thenation.com/doc/20061002/kwong

⁷⁰ Intervju med Rebecca MacKinnon, associate professor, Journalism & Media Studies Centre, University of Hong Kong, Hong Kong den 21 november 2008.

⁷¹ Lokman Tsui, "The Panopticon as the Antithesis of a Space of Freedom: Control and Regulation of the Internet in China," *China Information* 17, no. 2 (2003), s. 70.

⁷² Mark Ward, "China's Tight Rein on Online Growth", *BBC News*, 8 mars 2005. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/technology/4327067.stm>

Företaget blomstrar tack vare regimens behov av att överblicka de enorma textmängderna på internet.⁷³

I en tidningsintervju berättar marknadschefen på TRS att polisen traditionellt söker subversivt innehåll via nyckelord på Google eller Baidu. Men TRS hävdar att det går att förutse allmänna opinionens utveckling med mer avancerade sökmetoder. Nu kan en polis göra jobbet med hjälp av algoritmer (sökrecept) som firman tagit fram. Uppgifter som tidigare sysselsatte tio poliser kan nu klaras av en polis.

Ett intressant exempel på hur den decentraliserade kontrollen vid de kommersiella portalerna kan fungera och hur olika dessa kan tolka läget är deras behandling av USA-presidenten Barack Obamas installationstal. Portalerna Sina och Sohu strök ordet "kommunism" ur avsnittet som handlade om striden mot fascismen och kommunismen. De strök också helt följande stycke:

"Till dem som klamrar sig fast vid makten med hjälp av korruption, svek och genom att tysta meningsmotståndare: Ni ska veta att ni är på fel sida om historien men att vi kommer att sträcka ut en hand om ni är villiga att öppna er knutna näve."

En annan av de stora portalerna, Netease, strök hela stycket om fascismen och kommunismen. Det föranledde en kines bosatt i Kanada att klistra in hela stycket i sin kommentar på Netease. Portalen behöll däremot hela avsnittet om att vara på fel sida om historien, ett stycke som fick mycket beröm i de kinesiska användarnas kommentarer. Samtidigt lade regeringens engelskspråkiga tidning China Daily ut hela talet på engelska på sin hemsida.⁷⁴

Den elektroniska brandvägg som omger Kina har kallats den nya kinesiska muren, the Great Chinese Firewall. Det är det mest avancerade systemet för filtrering av internet som skapats någonstans, enligt en gemensam studie av tre västerländska universitet.⁷⁵

Det officiella namnet på detta projekt för övervakning och censur är Den gyllene skölden (*jindun gongcheng*) och det startades 1998. Det är ett av flera gyllene projekt inom telekom och IT som regeringen satte igång på 1990-talet. Gyllene skölden ligger under säkerhetsministeriet (*gong an bu*). Den första fasen var färdig 2006 och den andra fasen 2008. Systemet består av en kombination av åtgärder som förhindrar oönskad trafik vid de internationella knutpunkter eller grindar som omger Kinas internet. Ytterst syftar Gyllene skölden till att samordna internet på olika nivåer med

---

⁷³ Kathrin Hille, "China steps up internet censors' scrutiny", Financial Times, 5 januari 2009.

⁷⁴ Lucy Hornby, "Don't undo Bush's work, China tells Obama", Reuters, 21 januari 2009. http://uk.reuters.com/article/reutersComService_2_MOLT/idUKTRE50K09520090121?sp=true

⁷⁵ Open Net Initiative, "Internet Filtering in China in 2004-2005: A Country Study", April 14, 2005, available at <http://www.opennetinitiative.net/studies/china>

system för övervakningskameror, id-kort, smart cards, hushållsregistrering, andra personfiler, samt röst- och ansiktsidentifiering.

På mässan "Security China 2000" i Peking, ett arrangemang som helt gick i Gyllene sköldens tecken, fick de stora nordamerikanska teknologiföretagen som Nortel, Sun Microsystems och Cisco sitt stora genombrott när det gällde att sälja hårdvara och mjukvara för den kinesiska regeringens övervakning av internet.⁷⁶

Samtidigt har de styrande alltmer börjat inse att blotta storleken på trafiken på internet, blotta mängden av information, gör det lika svårt att göra muren ogenomtränglig som en gång den ursprungliga kinesiska muren. På senare år koncentrerar sig myndigheterna i stället på att komplettera brandväggarna vid "gränserna" och hos internetleverantörerna med ett mer sofistikerat system av filtrering på individnivå, vilket ytterligare hotar individens rätt till yttrandefrihet och personlig integritet. Precis som tidigare med brandväggarna förlitar sig Kina fortfarande på multinationella teknologiföretag för att få systemet att fungera⁷⁷ – men numera också alltmer på inhemska företag som TRS och Datang Telecom.

Det är möjligt att kringgå spärrarna och nå blockerade hemsidor med hjälp av proxyservrar. Men undersökningar av Rebecca MacKinnon visar att den stora majoriteten användare inte känner till dessa och att de flesta inte är motiverade att söka upp förbjudna sajter därför att de är ointresserade eller inte vill riskera att stöta sig med myndigheterna. Samtidigt visar vår egen enkät att en grupp medvetna nätanvändare tar hjälp av proxyservrar nästan varje dag.

Den stora majoritetens ointresse eller försiktighet när det gäller att använda proxyservrar kan också ha att göra med att myndigheterna numera redan vid källan kan se om användarna har för vana att gå till proxyservrar.⁷⁸ Dessutom händer det att myndigheterna sätter upp falska proxyservrar för att locka till sig och kartlägga vissa nätsurfares beteende.⁷⁹

Ovanstående ger lätt intryck av att kommunistpartiet skaffat sig en närmast hundra procentig kontroll över internet och övriga media. En sådan kontroll är dock omöjlig, men genom att skapa tillräckligt stor osäkerhet om var gränserna går och hur långt kontrollen når, uppnår partiet ändå sitt syfte. Nätsurfarna blir osäkra och börjar tillämpa självcensur.

---

⁷⁶ Greg Walton, *China's Golden Shield. Corporations and the Development of Surveillance Technology in the People's Republic of China*, Montreal: International Centre for Human Rights and Democratic Development, 2001.

⁷⁷ Greg Walton, citerat arbete.

⁷⁸ Greg Walton, citerat arbete.

⁷⁹ Tsui, citerat arbete, s. 74.

Den korrekta bilden är snarare att partiet givit upp anspråken på total kontroll utan nöjer sig med att *dominera* mediebildens. Partiet kan ofta sägas tillämpa en sort repressiv tolerans och helt ignorera vissa oppositionella idéer så länge de framförs av intellektuella i publikationer med liten spridning eller på hemsidor med få besökare. Det blir ett spegelfäkteri i en elitcirkel. Detta förklarar också delvis det paradoxala fenomenet att både kontrollen och yttrandefriheten ökar samtidigt.⁸⁰

Sajter och innehåll som blockeras är de som hör till eller behandlar oppositionspartier (i exil), falun gong, Tiananmen 4 juni 1989, och självständighetsrörelser för Tibet eller Xinjiang.⁸¹ Ord som ”demokrati” och ”mänskliga rättigheter” plockas automatiskt bort av bloggvärdar, inklusive Microsofts MSN Spaces i Kina.⁸²

Ett försök till utvidgad censur som fick stor uppmärksamhet var regeringens krav att alla datorer som säljs i Kina efter den 1 juli 2009 måste levereras med en kinesisk mjukvara som filtrerar innehållet på internet. Avsikten med mjukvaran ”Green Dam Youth Escort” är enligt regeringen att blockera pornografiska sajter. Men enligt den inhemska och utländska kritikstorm som mötte påbudet skapar programmet också möjligheter för vidgad censur och för kontroll av datoranvändarna. I sista stund slog regeringen till reträtt och ”uppsköt” genomförandet.⁸³

5.1.2 Partiet och folkopinionen

En annan fråga är hur myndigheterna använder internet för att avläsa och påverka folkopinionen.

”Internet är naturligtvis väldigt viktigt för partiet för att följa vad folk tycker. Dessutom är det ett bra sätt att få reda på verkliga förhållanden”,

säger professor Min Dahong.

Han ger några exempel på händelser på senare tid som först rapporterats på internet och som de styrande sedan tagit itu med. Ett fall var migrantarbetarna som inte fick ut sina löner. Några av premiärminister Wen Jiabaos medarbetare skrev en rapport baserad på vad de läst på nätet och premiärministern agerade. Ett annat fall gällde en damm i

---

⁸⁰ För en diskussion om denna strategi se till exempel Yuezhi Zhao, *Communication in China: Political Economy, Power, and Conflict*, Lanham: Rowman and Littlefield Publishers, Inc., 2008, ss. 34–6; eller Johan Lagerkvist, *The Internet in China. Unlocking and Controlling the Public Sphere*, Lund: Lund University, 2006, s. 39 och passim.

⁸¹ John G Palfrey, *Written statement before the US-China Economic and Security Review Commission Hearing on China’s State Control Mechanisms and Methods*, 14 april 2005. (Redogör för forskningsresultaten från Open Net Initiative.)

⁸² Yongnian Zheng, citerat arbete, s. 66.

⁸³ Loretta Chao and Jason Dean, ”Chinese Delay Plan for Censor Software”, Wall Street Journal, 1 juli 2009. <http://online.wsj.com/article/SB124636491863372821.html>

provinsen Shanxi som kollapsade 2008 varvid flera människor omkom. En lokal journalist rapporterade i sin tidning att olyckan berodde på att de ansvariga använt undermåligt material till bygget på grund av korruption. Artikeln fick ingen större uppmärksamhet. Men när journalisten skrev samma sak i sin egen blogg nådde informationen via omvägar fram till premiärministern som anmälde saken till högsta disciplinkommittén.

Ett uppmärksammat exempel 2008 var de utsvävningar som två ledande kommunala tjänstemän från Wenzhou ägnade sig åt under en USA-resa. En medborgare hittade några interna papper kvarglömda i baksätet på en taxi, lade ut innehållet på internet och snart var de försumliga tjänstemännen avskedade.

Tidigare har medborgarna inte haft ett så effektivt redskap som nu med internet, anser professor Min Dahong. Bloggarna gör att i princip varenda medborgare är ett medium som kan avslöja missförhållanden. Denna praxis att bevaka tjänstemännen sprider sig till lägre nivåer i förvaltningen, enligt professorn.

Ett fall som illustrerar hur slumpartat och snabbt en korrumpierad tjänsteman kan avslöjas av nätkaktivister handlar om Zhou Jiugeng, som var chef för fastighetsbyrån i ett distrikt i Nanjing. Han sade till media att fastighetsbolagen borde straffas om de sålde lägenheter till priser under själva byggkostnaden. Många retade upp sig på uttalandet och hans bild hamnade på nätet. Då upptäckte någon att han bar ett schweiziskt armbandsur som kostar minst 100 000 yuan (drygt 100 000 kronor) i Kina och att han rökte cigaretter av ett märke som kostar 150 yuan paketet. Aktivister hängde ut honom på alltfler webbsajter. Reaktionen speglade det folkliga missnöjet med korruptionen bland tjänstemännen. Myndigheterna i Nanjing kände sig tvungna att avsätta Zhou Jiugeng redan två veckor efter hans uttalande som satte igång hela händelsekedjan.⁸⁴

Ett relativt tidigt exempel på en utveckling där internetaktivister tvingade myndigheterna att agera var avslöjandet 2003 om hur utbredd epidemin med den allvarliga lungsjukdomen sars var.

Flera andra exempel på inlägg på internet som lett till åtgärder från de styrande finns i medvetandet hos de nätsurfare som ingick i vår enkät (se bilaga 1). Det kanske allra viktigaste är fallet Sun Zhigang, en utsocknes som 2003 blev misshandlad till döds av polisen i Kanton. All uppmärksamhet och alla petitioner på nätet ledde till att centralregeringen avskaffade den lag som sedan 1982 givit lokala myndigheter rätt att gripa, förvara och skicka hem så kallade lösdrivare.

---

⁸⁴ "Chinese official sacked from post for irresponsible remark, lavish lifestyle", *Xinhuanet.com*, 29 december 2008.

Enligt en tolkning orsakade fallet Sun Zhigang så kraftiga reaktioner på internet därför att han inte var en vanlig migrantarbetare från landsbygden utan råkade vara en universitetsutbildad yrkesutövare. Han var därmed en av de utbildade unga i städerna som är nätets huvudsakliga användare, en intellektuell ur den etablerade eller blivande medelklassen. Vad Sun Zhigang råkade ut för skulle alltså i värsta fall kunna hända dem själva, de kände rättsosäkerheten krypa närmare.⁸⁵

Fallet Wang Binyu erbjuder en kontrast. Han var bara en migrantarbetare från landet. Hans arbetsgivare struntade i att betala ut inestående lön på 5 000 yuan. Wang försökte med lagliga medel gå via domstolen och provade andra påtryckningar för att få ut sina pengar. Till slut sökte han upp chefen i dennes bostad i maj 2005 och det blev handgemäng, Wang tappade besinningen och dödade fyra personer med en fruktkniv. Han dömdes omgående till döden.

Några reportrar från nyhetsbyrån Nya Kina rapporterade om hela bakgrunden till dådet som ett exempel på den då brännande frågan migrantarbetarnas inestående löner. Vänsterintellektuella följde upp och försökte skapa opinion på internet och få dödsdomen upphävd. Det som upprörde många var att det juridiska system som inte kunde se till att Wang fick ut sin lön, var så snabb till att döma honom till döden. Många anlade klassaspekter på fallet och tycktes få vatten på sin kvarn när myndigheterna stängde en av de webbsajter som tagit upp frågan samt beordrade andra sajter att inte röra vid fallet mera. Dödsdomen verkställdes.⁸⁶

Ofta handlar incidenterna som kommer ut på nätet om lokala missnöjesyttringar som rapporteras av enskilda bloggare. Incidenterna kan sedan ibland få nationell uppmärksamhet.

Det finns också pregnanta exempel på sociala initiativ som växt tack vare internet, men där regeringen inte gått aktivisterna till mötes utan tvärtom slagit ner på dem med full kraft. De två tydligaste fallen är krossandet av Demokratiska partiet som några dissidenter försökte bilda 1998, och förföljelserna mot meditationsrörelsen falun gong som drev motsättningen med regeringen till sin spets 1999.

Den största politiska stormen där internet spelade en huvudroll gällde privatiseringen av statliga företag och skyddet av privat egendom. Den epokgörande debatten har sammanfattats av den kanadensiska forskaren Yuezhi Zhao och vi bygger vårt referat på hennes framställning.⁸⁷

Det var en utomstående Hongkongbaserad ekonom, Lang Xiangping, också känd som Larry Lang, som satte strålkastarljuset på hur de statliga företagen kunde övertas av

---

⁸⁵ Yuezhi Zhao, citerat arbete, ss. 245–270.

⁸⁶ Yuezhi Zhao, citerat arbete, ss. 270–279.

⁸⁷ Yuezhi Zhao, citerat arbete, ss. 287–331.

deras ledningsgrupper till rena reapriserna. I en serie föreläsningar och teveframträdanden mellan juni och augusti 2004 granskade han några av de största företagen. Det blev startsignalen till en debattvåg på nätet med tiotusentals inlägg av ekonomer, jurister, andra akademiker och andra internetanvändare. De allra flesta inläggen fördömde sättet som privatiseringen genomfördes på, men även regimtrogna ekonomer deltog och försvarade den förda politiken. Flera dagstidningar anslöt sig till kritiken.

Diskussionen växte till en generell debatt om Kinas framtida ekonomiska linje och grundprinciperna för reformpolitiken. Striden stod mellan vad Yuezhi Zhao beskriver som ett nyliberalt regimvänligt läger och ett läger med både gammal och ny vänster. Aktivister bland de arbetare som ofta drabbades av uppsägningar i privatiseringens spår blev dock ofta hänvisade till marginaliserade hemsidor eller blev censurerade.

Debatten ströps gradvis. Portalen Sohu, som först anlitat Lang Xiangping som kommentator, tog helt avstånd från honom. Den nyliberale ekonomen Zhang Weiyong, professor vid Pekings universitet, sammanfattade en vanlig uppfattning bland regimtrogna kombattanter:

Utpräglade för interneteran är att informationen lätt kan bli ensidig och minoritetens åsikter kan uppfattas som majoritetens. Det är också en era då många kan yttra sig utan att behöva ta något ansvar. Därför måste vi ägna särskild uppmärksamhet åt detta. Vi får inte underskatta den allmänna opinionens skadliga inverkan på utvecklingen av kinesiska företag... Ännu allvarigare är att i vårt land kan allmänna opinionen lätt bli en kraft för politisk påtryckning, till och med utgöra själva den politiska miljön.⁸⁸

”Stormen kring Lang Xianping” övergick nästan steglöst i en öppen tvist om förslaget till ny egendomslag. Förslaget publicerades i juli 2005 av nyhetsbyrån Nya Kina som efterlyste synpunkter. Juristprofessorn och veteranen hos ”gammalvänstern”, Gong Xiantian, organiserade snabbt en petition på internet. Han och de övriga som skrev under protesterade mot det nya helhjärtade stöd för privat ägande som lagförslaget innebar och därmed förlängdes debatten om socialism och kapitalism. Inte förrän två år senare vågade partiet driva igenom lagen, men då egentligen utan eftergifter.

5.1.3 Partiet och regeringen loggar in

Regimen har de senaste åren gått från ett huvudsakligen reaktivt förhållningssätt till internet till ett proaktivt. De styrande nöjer sig inte med att bara absorbera vad som publiceras på internet. Myndigheterna har till exempel mer eller mindre systematiskt

---

⁸⁸ ”Zhang Weiyong paohong Lang Xianping” (Zhang Weiyong bombarderar Lang Xianping), www.blogchina.com/new/display/42430.html

börjat testa förslag till reformer genom att lägga ut dem på nätet. Under 2008 inbjöd Pekings stadsregering medborgarna att framföra synpunkter om bensinpriser och trafikregleringar. Regeringens internetbyrå får också i uppdrag att via nätet ta reda på vad folk tycker i någon aktuell fråga. I december 2008 gällde det till exempel att sondera vad folk tyckte om den aktuella hälsoreformen.⁸⁹

Regeringen har de senaste åren öppnat en särskild hemsida på www.gov.cn där allmänheten kan framföra förslag och synpunkter inför mötena med nationella folkkongressen i mars varje år. Även andra portaler som Sina, Sohu, CCTV och Xinhuanet öppnar egna sajter för kontakt mellan medborgarna och regeringen/folkkongressen. Premiärminister Wen Jiabao har varit pådrivande i denna utveckling och han uppger att han försöker få ett grepp om den stora mängden inlägg.

I en intervju med den amerikanska tevekanalen CNN sade Wen Jiabao att

*“det är just genom att läsa kritiska synpunkter på internet som vi kan försöka lokalisera problem och ytterligare förbättra vårt arbete... Jag surfar ofta på internet för sätta mig in i en situation”.*⁹⁰

Inför 2009 års kongress chattade han också i två timmar med internetpubliken som hunnit skicka in över 300 000 frågor i förväg. Förutom den ekonomiska krisen och arbetslösheten gällde de flesta frågorna hälsovård och sjukförsäkringar, välfärden, skolorna, korruptionen, och de växande klyftorna mellan rika och fattiga.

Premiärministern duckade inte för svåra frågor, men demokratiaktivister hävdade att de blev blockerade.⁹¹

Frågan är vilken effekt denna omfattande trafik har. De flesta inläggen är kortfattade och inte särskilt konkreta utan består mest av utrop som “stoppa korruptionen”, “stärk den juridiska övervakningen, eftersom det har varit för många avslöjanden det senaste året”, eller “inför lagstadgade rättigheter för undersökande journalister”.⁹² Hur ska de ansvariga hinna sortera bland hundratusentals sådana inlägg?

I en enkät på portalen QQ svarade 69 procent att de tvivlade på att “folkets representanter” skulle bry sig om de åsikter som kom fram på nätet eller ta med sig deras förslag till mötena. Men samtidigt tyckte 66 procent att internet för närvarande är den bästa kanalen för folk att uttrycka sina åsikter.⁹³

---

⁸⁹ Intervju med Li Wufeng, internetbyråns chef.

⁹⁰ “Transcript of interview with Chinese Premier Wen Jiabao”, *CNN.com/asia*, 29 september 2008.

⁹¹ S.L. Shen, “Chinese netizens take on political leaders”, UPI, 3 mars 2009.

http://www.upiasia.com/Politics/2009/03/02/chinese_netizens_take_on_political_leaders/8611/

⁹² Förslag presenterade på Sinas sajt av nätanvändare i respektive Hebei, Xinjiang och Sichuan den 4 mars 2009. <http://news.sina.com.cn/pc/2009-02-24/326/1211.html>

⁹³ S.L. Shen, citerad artikel.

Enkäter där användarna av en sajt inbjuds att delta blir allt vanligare. Folkets Dagblad frågade till exempel sin webbpublik vilken fråga som var viktigast för 2009 års folkkongress. Nästan hälften av 161 000 deltagare i början av mars svarade hälsovårdsreformer. Därefter kom arbetstryggheten. Dessa enkäter kan göra att en del kineser känner att de har många möjligheter att ”rösta” i olika frågor.⁹⁴

Li Wufeng på internetbyrån säger också att statliga enheter har en plikt att gå i svaromål om något inlägg på internet far med osanning eller försöker föra folk bakom ljuset. Men det finns inte många exempel på att en sådan rekommendation tillämpas i praktiken.

Samtidigt har dock partiet och myndigheterna blivit mycket mer aktiva på nätet på ett nytt sätt genom att utbilda egna debattörer som ska producera inlägg för debattsajterna. Ibland blir de betalda per inlägg och kallas därför *wu mao dang* eller ”50-örespartiet”.

Begreppet *wu mao dang* uppstod enligt Li Wufeng när en byråkrat i Kunming arrangerade en internetkurs för lokala tjänstemän och för att uppmuntra dem lovade han att de skulle få fem *mao* (motsvarande drygt 50 öre) per inlägg som de laddade upp på nätet.

”En del platser har kreativa lösningar. Men att betala för inläggen är inte något som vi uppmuntrar”,

säger Li Wufeng.

Internetbyrån har sedan början av 2007 kurser för tjänstemän på olika nivåer i hur de ska använda internet i sitt jobb och hur de ska skriva inlägg. Det är 400–500 kursdeltagare per år. Därutöver ordnar en del förvaltningsorgan egna kurser där internetbyrån kommer och föreläser. Även informationskontoret på kulturministeriet ordnar sådana kurser.

Både polisen och partiets propagandaavdelning uppges ha egna grupper som systematiskt uppträder som vanliga anonyma skribenter på nätet. En moderator på en av de stora portalerna har berättat om sin besvikelse över hur går till. De kan få ett inlägg från exempelvis partiet med en begäran om att lägga upp det på en bra plats på ett forum. *Wu mao dang* bidrar till att göra folk mer misstänksamma och cyniska mot innehållet på många sajter. Moderatorn tycker att sådana intrång komprometterar de kommersiella sajterna.⁹⁵

---

⁹⁴ ”Chinese Vote Early and Often Online”, <http://blogs.wsj.com/chinajournal/2009/03/04/chinese-vote-early-and-often-online/trackback/>

⁹⁵ FEER.com, Interview with David Bandurski (video), 31 juli 2008. <http://www.feer.com/tales/?p=1263>

Folkets Dagblads debattsajt Starkt Kina Forum får också besök av ”50-örespartiet”. När vi intervjuade forumets vice chefredaktör Xiao Hong sade hon att de brukar plocka bort deras inlägg. Ofta avslöjar de sig på stilen, som mera påminner om officiella dokument.

De vanliga nätsurfarna håller också utkik efter de ”officiella debattörerna”. Ofta kan man se kommentaren ”du är *wu mao dang*” under vissa inlägg. En av intervjupersonerna i vår enkät sade: ”Om man läser något riktigt dumt inlägg kan man svara och gratulera personen till att ha blivit rik (*gongxi facai*).”

Men propagandamakarna kan också slå an ett tema som får uppslutning bland de vanliga internetanvändarna. Mycket tyder på att den hätska kampanjen mot den amerikanska tevekanalen CNN:s redaktion i Peking på våren 2008 var orkestrerad av regimen som en del av den nationalistiska kampanjen kring OS-facklan.

5.1.4 Partiets eget internetforum

Ett tidigt exempel på hur regimen proaktivt har använt internet är Starkt Kina Forum (*qiang guo luntan*) på Folkets Dagblads portal Folkets nät (*renmin wang*). På förslag från några anställda bestämde tidningsledningen och partiets propagandaavdelning att starta forumet för att kanalisera de upprörda känslorna efter den amerikanska bombningen av Kinas ambassad i Belgrad i maj 1999.

Nationalismen har sedan starten varit ett genomgående tema på forumet, men rader av andra ämnen kommer upp dagligen. Ett aktuellt ämne när vi besökte redaktionen var diskussionen om en ung man som mördat sex poliser i Shanghai och som faktiskt fick en del sympatier eftersom det verkade som om han tidigare varit utsatt för trakasserier och misshandel av polisen. Andra ämnen var hur regeringens stora stimulanspaket för ekonomin borde fördelas, frågan om huruvida höjda löner eller sänkta priser är bäst, samt korruptionen.

”En del ämnen blir heta av sig själva på vår sajt, andra gånger kan vi lyfta fram något inlägg eller någon kommentar vi tycker är särskilt intressant”,

säger vice chefredaktören Xiao Hong.⁹⁶

I dag har Starkt Kina Forum 840 000 registrerade användare i en egen community. Rekordet för antal samtidiga besökare är 2,14 miljoner. Det var när partichefen Hu Jintao besökte redaktionen och hade en kort chatt med nätsurfarna. Genomsnittet ligger kring en miljon samtidiga besökare och 21 000 inlägg om dagen. 23 anställda sköter forum och community. Medelåldern bland dessa är 28 år och de flesta har en universitetsexamen.

---

⁹⁶ Intervju med Xiao Hong, vice chefredaktör på Starkt Kina Forum, Peking den 28 november 2008.

Tidigare fick besökarna registrera sig, nu räcker det med att de uppger de tre första delarna av IP-adressen. Men Starkt Kina Forum har upptäckt att en del IP-adresser är utländska och att andra är rörliga. Så det är inte säkert att redaktionen kan identifiera alla. 90 procent undertecknar sina inlägg med pseudonym och det är tillåtet. Men det är en fråga som fortfarande diskuteras. Hursomhelst övervakar redaktionen trafiken ”för att se att det inte är någon som har onda avsikter eller sprider falska rykten”.

De typiska besökarna på forumet är 35-40 år, 80 procent är män, 85 procent har minst gymnasium och kommer från ”moderna städer”, enligt en undersökning som Starkt Kina Forum lät göra 2005. De är ämbetsmän, lärare, mediefolk, människor med specialiserade yrken och börspekulanter. De som registrerar sig med sina riktiga namn är i allmänhet födda 1930-60. En del är pensionärer och de blir förvånade när de upptäcker att moderatorerna är under 30 år. De unga moderatorer kan i sin tur ha svårt att förstå det maoistiska språkbruk som de äldre besökarna använder i sina inlägg.

Skillnaden mellan Starkt Kina Forum och andra webbsajter är att de andra är mera inriktade på människors vardagsliv, enligt vice chefredaktören Xiao Hong. Starkt Kina Forum har mera seriösa ämnen, men också flera dialoger med inbjudna gäster som användarna får chatta med i realtid.

Samtidigt understryker Xiao Hong att partiet och regeringen gradvis betonat internet mer och mer de senaste åren:

När det händer något eller när en fråga kommer upp vill regeringen ligga steget före. Det är bättre att vara först än att vara passiv. Vårt forum kan också vara en plattform för regeringen men inte på det sätt som wu mao dang gör det. Vi bjuder hellre in höga ledare för en direkt diskussion och då kan det slå gnistor.

Xiao Hong säger att internet inte är något enkelriktat medium. Ibland vill ledarna att forumet ska hjälpa dem att få fram kommentarer i någon fråga. Inför de årliga sessionerna i nationella folkkongressen och politiskt konsultativa konferensen brukar en del representanter lägga ut sina motioner för att få reaktioner.

Forumet har fått en huvudroll i internetutbildningen av ledare på olika nivåer. Drygt 5 000 läns guvernörer har de senaste två åren gått igenom kurser om hur och var de kan finna information och debattinlägg på nätet som angår dem i deras jobb. Kurserna arrangeras av partihögskolan och Starkt Kina Forum som i maj 2008 också startade kurser för ledare på provins- och stadsnivå.

Enligt Xiao Hong börjar provinsledarna ofta med att säga att det är ”för smutsigt” och ”för mycket” på nätet och undrar bara hur de ska kontrollera det, men de brukar bli mer flexibla. Det gäller också när de ställer upp på chattar eller intervjuer på forumet. De börjar få en mer öppen attityd och vågar ta frågor direkt.

”Vi talar om för dem att våra användare inte vill ha förberedda uttalanden utan spontana möten. Vår erfarenhet är att ju högre upp ledarna är, desto lättare har de att kommunicera.”

5.2 Perspektivet underifrån

För de flesta kineser är internet underhållning. Men tillräckligt många nätsurfare eller bloggare deltar i diskussioner om samhällsfrågor för att det ska vara viktigt och värt att undersöka.

En forskningsrapport som använder kvantitativ innehållsanalys av ett urval bloggar visar att bloggandet har skapat nya möjligheter för politisk diskussion och öppnat för mer kritik av myndigheterna jämfört med den traditionella pressen.⁹⁷

Betyder internets snabba utbredning att utsikterna för demokratiska reformer ökar i Kina? Erfarenheterna indikerar hittills att det inte finns någon sådan automatik. Sociala, politiska och historiska faktorer som är speciella för Kina begränsar de möjligheter som finns i det nya mediet.

Men en anmärkningsvärd hög andel av Kinas övervägande unga internetpopulation instämmer i påståendet:

”Genom att använda internet kommer människor som du att kunna påverka vad regeringen gör”.

46 procent av kineserna i enkäterna för World Internet Project instämmer, medan siffran för Sverige är 11 procent och för USA 29 procent.⁹⁸

Den senaste mätningen från China Internet Network Information Centre från slutet av 2008 visar att det är universitetsstudenterna som är klart mest aktiva på internetfora och debattsajter. Över hälften av dem går till sådana hemsidor, medan en fjärdedel av skoleleverna, en tredjedel av de yrkesarbetande och en knapp femtedel av migrantarbetarna gör det. Även bloggandet är klart mest spritt bland universitetsstudenterna. Sammanlagt anser drygt 40 procent av användarna att internet är den främsta kanalen för att uttrycka åsikter.

I en annan uppdelning i samma rapport är det gruppen ”de internetberoende” som är markant mest aktiv på debattsajter. De utgör cirka elva procent av internetpopulationen. Även ”sociala nätverksgruppen”, cirka tolv procent, går ofta till debattsajter.

Hela 77 procent av alla tillfrågade instämde i påståendet att de bryr sig mer om samhällsfrågor sedan de kopplat upp sig på nätet.

---

⁹⁷ Ashley Esraey, ”Political Discourse in Chinese Blogs”, paper presented at the Sixth Annual Chinese Internet Research Conference, Hong Kong, June 13-14, 2008. <http://jmsc.hku.hk/blogs/circ/schedule/>

⁹⁸ Findahl, citerat arbete.

I vilken mån lever föreställningen kvar från äldre tider att intellektuella har ett särskilt ansvar att påpeka missförhållanden för de styrande, och i vilken mån gör de i så fall detta med hjälp av internet?

Det finns en tradition sedan kejsartiden med "lojala dissidenter", det vill säga att ansvarskännande ämbetsmän och intellektuella kunde framföra kritik till kejsaren samtidigt som de var lojala mot systemet och inte ämnade avsätta kejsaren. Professor Min Dahong vid samhällsvetenskapliga akademien anser att denna tradition fortfarande har inflytande bland de intellektuella. Han säger:

De litterata skulle bry sig om statens angelägenheter, allt under himlen. Så studenter i alla tider, oavsett vilket ämne de läste, har haft denna inställning ända tills i dag. Men från 1980-talet har miljön inte varit lika politisk och dagens ungdomar bryr sig mer om sin egen utveckling än om samhällets. Det är verkligen mycket annorlunda. Det är communities och det är självbetraktelser. Men visst finns det fortfarande mycket politik som diskuteras. På en och samma debattsajt kan du finna både en Maofalang och en liberal falang.

Vår egen enkät förstärker denna bild av att många intellektuella över 30 års ålder fortfarande uppfattar sig ha en plikt att framföra lojal kritik och föra de mindre privilegierades talan, medan denna tradition inte lever bland de yngre internetanvändarna. Men den är alltså tillräckligt stark för att fortfarande spela en viss roll.

Det är typiskt att många av de bloggar som försvarar vanliga medborgares mänskliga rättigheter mot övergrepp från myndigheterna, drivs av akademiker i övre 30-årsåldern.⁹⁹ En av de intervjuade säger att det finns en tradition att uttrycka lojal opposition men makthavarna har ingen tradition att ta emot kritik.

Känslan av att ha ett ansvar att framföra lojal kritik drev många skribenter som satte upp väggtidningar under kampanjer som De hundra blommorna 1956-57, kulturrevolutionen 1966-76, demokratimuren 1978-79 och proteströrelsen 1989. I den meningen är inlägg på internet en direkt fortsättning på väggtidningarna. Kineserna använder för övrigt samma verb, *tie* = klistra, om att sätta upp väggtidningar (*tie dazibao*) som om att ladda upp ett inlägg (*tie wenzhang*) på en hemsida.

Det senaste initiativet i traditionen "lojal opposition" är "Charta 08", ett upprop för långtgående demokratiska reformer som några medelålders intellektuella organiserade på internet och också publicerade där i december 2008. Uppropet kräver bland annat att enpartisystemet reformeras, men begär inte att kommunistpartiet ska lämna ifrån sig

---

⁹⁹ Se till exempel Verna Yu, "China's cyber-activists spin a risky web", *Asia Times*, 12 mars 2009. <http://www.atimes.com/atimes/China/KC12Ad01.html>

makten nu. Bland de ursprungliga 300 undertecknarna finns advokater, författare och intellektuella som är kända demokratiförespråkare. Men uppropet har nu över 10 000 undertecknare som öppet skickat in sina namn och sina kontaktuppgifter till en viss mejladress. Bland dessa finns alla yrkeskategorier och övervägande personer som inte är förknippade med tidigare upprop eller aktioner. Det är också många unga som skickat in sina namn. En av initiativtagarna sitter arresterad när detta skrivs, andra är i praktiken i husarrest.¹⁰⁰

5.2.1 Portaler som tänjer gränserna

Två relativt nya portaler som blivit många nätsurfares favoriter är Tianya (Horisont) och Kaidi (ungefär Triumfguiden). Genom att de är baserade i Haikou på ön Hainan, Kinas sydligaste provins, upplever de att de inte är hållna i lika strama tyglar som portaler som är baserade i Peking eller Shanghai. Det är också så som de nätsurfare vi intervjuat uppfattar Tianya och Haidi. Det gamla talesättet att ”himlen är hög och kejsaren långt borta” om provinser i utkanten av imperiet verkar relevant här.

Tianya har en brokig bakgrund. Den är en utväxt från en kommersiell sajt som bolagets huvudägare, en affärsman och investerare, startade för bevakning av börserna. Att den blev en ledande nationell debattsajt skedde ”av en slump”, enligt vad chefredaktören Song Zheng sade i intervjun med oss. Ledningen hade inga nationella ambitioner och under sajtens första fem år fram till 2005 var det något ”vi gjorde för nöjes skull”. De som skötte de olika debattsidorna på portalen var oavlönade frivilliga och valdes ut genom omröstning av besökarna på respektive debattsajt. Det upplägget kvarstår för övrigt.

Gradvis fick portalen riktigt många besökare tack vare sin öppna inställning. Chefredaktören säger:

”Internet verkar fylla ett stort tomrum tack vare möjligheterna att yttra sig. För första gången genom Internets mångfald kan en individ i Kina nå ut till allmänheten. Det förklarar den dramatiska tillväxten av nätet i vårt land.”

Song Zheng säger att de ständigt testar var gränserna för yttrandefriheten går:

”Myndigheterna på Hainan både hatar och älskar Tianya. En del ledare är verkligen sympatiskt inställda till internet och ser det som ett underbart verktyg som hjälper dem att tillämpa sina politiska ideal. Men det för ju också med sig ständiga problem för dem.

---

¹⁰⁰ ”Charter 08”, *The New York Review of Books*, Volume 56, Number 1, 15 januari 2009. Se även Arianna Eunjung Cha, ”In China, a Grass-Roots Rebellion”, *Washington Post*, 29 januari 2009. http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/01/28/AR2009012803886_3.html?sid=ST2009012900102&s_pos

I dag har Tianya cirka fem miljoner besökare dagligen, med 100 miljoner träffar på de olika sidorna på portalen, enligt chefredaktören. Det blir mellan 20 000 och 30 000 debattinlägg varje dag plus över en miljon kommentarer. Han säger att ingen vet vad som blir nästa fokus. Tianya erbjuder en plattform. Många författare och kommentatorer har kommit till Tianya spontant och växt upp med portalen. Chefredaktören säger att Tianya är hundra procent interaktivt.

”Till skillnad från traditionella medier där intelligentian uttrycker sig för allmänheten är detta en plattform där allmänheten kan uttrycka sig.”

Likafullt har nätdebattörer kritiserat Tianya för att plocka bort för många artiklar och inlägg och att ha en alltför omfattande lista av känsliga ord i sin mjukvara som övervakar trafiken och som leder till ingripande från redaktörerna.

Nu är ambitionen att utveckla Tianya fullt ut kommersiellt med bland annat sociala nätverk, Facebook och spel. Vinsten ligger runt 10 miljoner yuan årligen. Ledningen funderar på att börsnotera portalen. Antalet anställda har växt till 350.

Portalen Kaidi har en annan framtoning än Tianya. Bakom Kaidi står några intellektuella från Kanton. De flyttade till Haikou därför att provinsregeringen på Hainan mycket aktivt uppmuntrade utvecklingen av internet. Kaidi har aldrig haft en kommersiell inriktning och är sedan 2005 delägd av en webbsajt som hör till Shanghai stad.

Portalen säger sig ha som syfte att påverka makthavarna. När Kaidi publicerade negativa uppgifter om järnvägspolisen i Qiqihar i nordöstra Kina, försökte myndigheterna i Qiqihar att förbjuda publiceringen. Men då fick portalen stöd från Shanghai, som visade sig vara en starkare storhet i sammanhanget.

Kaidis taktik i känsliga ämnen är att stryka alla kommentarer, att berätta storyn och låta läsarna dra sina egna slutsatser. Xiao Zengjian säger att portalen uppmuntrar en lugn, resonerande och berättande stil. Man kan säga allting på internet utom kontrarevolutionära slagord. Han anser att det är mycket friare än för andra medier och mycket mera kraftfullt också. Ett inlägg på Kaidi som ”En allsidig diskussion om de ekonomiska reformerna” (*jingji gai ge zongheng tan*) har fått tolv miljoner träffar, enligt Xiao Zengjian. Han tillägger:

Internet är en överraskande gåva från Gud, särskilt till det kinesiska folket. Livet har fått så mycket större mening tack vare internet, det finns så mycket att göra där.

Chefredaktören är överraskad att det har gått så bra. Med många besökare får Kaidi också annonser och kan vara självförsörjande. Portalen har drygt 200 000 dagliga besökare och 30 anställda.

5.2.2 Tillflykt för marginaliserade

En av ironierna med det nya mediet är att det erbjuder en plattform för en grupp som marginaliserats av reformpolitiken, nämligen den gamla maoistiska vänstern¹⁰¹ som i cyberrymden tvingas samexistera med bland andra ”den nya vänstern”.

Att stänga ner vänstersajter med folklig bas är bland de vanligaste ingripandena som de övervakande myndigheterna gör, till exempel när internetavdelningen för Pekings stad stängde Kinas Arbetarnät (*Zhongguo gongren wang*) och Kommunisternas Nät (*Gongchandang ren wang*). Som skäl angavs bland annat att de ”publicerat o censurerade nyheter om arbetaroro”.¹⁰²

5.3 Nytt medielandskap

Nästan 80 procent av internetpopulationen hämtar sina nyheter från internet enligt rapporten i januari 2009 från China Internet Network Information Centre. Gäller det ”stora nyheter” säger drygt 60 procent att de fick reda på dem först via nätet. Samhällsvetenskapliga akademien kom fram till siffran 206 miljoner nyhetsläsare på nätet i sin rapport i mitten av december 2008.¹⁰³

Nyheter på de kommersiella portalernas licensierade nyhets sajter är återanvända från partikontrollerade medier som nyhetsbyrån Nya Kina eller pressen. Det är i allmänhet dessa som åsyftas när folk i mätningarna säger att de hämtar sina nyheter från nätet. Så skillnaden mot förr är inte så stor vad gäller nyhetskällorna på de stora sajterna.

Men det finns också nyheter från oberoende källor i debattinlägg och bloggar som ökar nyfikenheten på internet som nyhetskälla. Dessutom kan användarna komma över flera internationella nyheter, även om just nyhets sajter hör till de mest blockerade portarna i brandväggen.

Kina ligger i mitten på den globala skalan när det gäller andelen internetanvändare som anser att endast en liten del av informationen på internet är trovärdig. Där ligger svenskarna i topp bland de skeptiska med 30 procent, medan 16 procent av kineserna inte litar på trovärdigheten.¹⁰⁴

Internet har samtidigt blivit en av de traditionella partikontrollerade mediernas allra främsta nyhetskällor. Vi har tidigare nämnt flera incidenter och missförhållanden som

---

¹⁰¹ Yuezhi Zhao, citerat arbete, ss. 55–56.

¹⁰² ”’Lianghui’ qianxi Beijing guan san zuopai wangzhan” (Peking stänger två vänstersajter före ’De två mötena’), *DWNEWS.com*, 21 februari 2006.
www.dwnews.com/gb/index.html

¹⁰³ Xinhua, ”206M Chinese read news on Internet”, *China Daily*, 22 december 2008.
http://www.chinadaily.com.cn/china/2008-12/22/content_7328172.htm.

¹⁰⁴ Findahl, citerat arbete.

fått uppmärksamhet via internet. Inte sällan är det de traditionella medierna som förmedlar internetnyheterna till beslutsfattarna.

Partipressen och nyhetsbyrån Xinhua (Nya Kina) upplever en press från internet. Nya direktiv instruerar som sagt medierna att vara först att rapportera olyckor och incidenter. Avsikten är att därmed bättre kunna styra vilken bild av händelserna som förmedlas på internet. De kommersiella portalerna är samtidigt instruerade att använda Xinhuas versioner i sina rapporter.

En av intervjupersonerna i vår enkät (# 37) anser att politikernas favoritmedium för nyheter är den centrala tevekanalen CCTV:

Regeringen påverkas mer av CCTV, det är medelklassens medium, mer officiellt. CCTV tar upp många sociala frågor, till exempel slavarbetet vid tegelbruken i Shanxi. Det kom upp på regeringsnivå via teve, fastän det varit på nätet en längre tid. Internet är mer personligt, mer folkligt. Det domineras av de unga och de betyder inte så mycket. Plus att mycket som kommer upp på nätet är bara rykten.

5.4 Internetnationalister och hacktivist

På senare år har nätet blivit ett verktyg för aktivister i nationalistiska frågor. Med eller utan stöd från regeringen har hundratusentals unga internetanvändare deltagit i massiva kampanjer mot exempelvis Japan 2005, Sydkorea 2008 och mot västerländska mediers sätt att bevaka oroligheterna i Tibet 2008 och i Xinjiang 2009.

Ungdomen i dag bryr sig inte om kommunismen, de ser ganska allsidigt på saker och ting, enligt Min Dahong vid samhällsvetenskapliga akademien. Däremot säger han att vad de bryr sig om är nationalismen.

Samtidigt har alltså partiets propagandamakare har blivit alltmer slipade i att använda webben för att påverka opinionen. Mest genomskinligt har detta varit när det blåst upp vissa nationalistiska stormar på debattsajterna. Ledningen har kunnat utnyttja populistiska strömningar när den behövt en folklig opinion bakom sig i någon internationell fråga. Men partiet har också kunnat avblåsa övningarna när stämningläget blivit lite väl hett. Så skedde till exempel när protesterna mot franska varuhuskedjan Carrefour eskalerade våren 2008.

Men det vore en grov förenkling att säga att alla nationalistiska yttringar på nätet är manipulerade. Tvärtom, säger en forskare, är Kinas internetnationalister

välinformerade om omvärlden och ”ju mer informerade de är, desto mer nationalistiska kan de bli”.¹⁰⁵

En metod som aktivisterna använt sig av är att mejlstorma utländska institutioner eller hacka sig in på deras hemsidor och skapa olika grader av kaos. De blir med andra ord ”hacktivisterna”. En artikel i Kinas Ungdomstidning i april 2008 beskrev landets internetsmarta nationalister som ”uppkopplade rödgardister”, en hänvisning till hur Maos röda garden härjade ohämmat under kulturrevolutionen 1966-76. Artikelförfattaren ser aktivismen som ett ”populistiskt virus” som hotar Kinas intelligentsia med sin inriktning mot västerlandet, mot demokratin, mot reformer och mot marknaden. Det är ett virus som kan ge upphov till ”despoter eller våldsamma omvälvningar”, enligt skribenten.¹⁰⁶ Med tanke på den ilska som unga nätaktivister kan utveckla kallas de ibland *fen qing* (indignerad ungdom).

5.5 Frivilligorganisationer på internet

NGOs har generellt sett varit mycket påpassade i Kina, så även på internet. Men den svåra jordbävningen i Sichuan i maj 2008 var något av ett genombrott för frivilligorganisationerna på nätet. Mycket av deras hjälpinsatser, insamlingar och kontakter drevs den vägen, även om de efteråt medgav att de ändå hade svårt att samordna sina insatser. En grupp berättade vid bloggarkonferensen i Kanton i november 2008 att de ordnat en omröstning på internet om hur det insamlade kapitalet skulle användas. En sådan omröstning var något av en pionjärinsats.

5.6 Sociala mönster och generationsklyftor

Ett mönster framträder med två generationer med mycket olika vanor på internet, ett mönster som faktiskt liknar det svenska.¹⁰⁷ Generationen över 35 år kopplar upp sig för att utföra olika uppdrag privat eller i jobbet. De använder också epost mer än de yngre.

De yngre förlägger en stor del av sitt sociala liv till internet, de är med i communities, de föredrar instant messaging. De är öppna för att kommunicera direkt med varandra i stora nätverk. Där för de en debatt och formulerar värderingar och opinioner i mera öppna samtal och ännu mera i realtid än på debattsajterna på nätet. Det är där som de

---

¹⁰⁵ Zhou Yongming, *Historicizing Online Politics: Telegraphy, the Internet and Political Participation in China*, Stanford: Stanford University Press, 2006, s. 212.

¹⁰⁶ ”Populist Policies in China. Why Grandpa Wen has to care”, *The Economist*, 12 juni 2008. http://www.economist.com/world/asia/displayStory.cfm?story_id=11541327

¹⁰⁷ Det svenska mönstret har kartlagts av IT-forskaren Håkan Selg vid Nationellt IT-användarcentrum (Nita) vid Uppsala universitet. Se till exempel ”Två kulturer på internet – en utmaning för samhället”, pressrelease från Nita, 5 november 2008, <http://www.newsdesk.se/pressroom/uu/pressrelease/view/tvaa-kulturer-paa-internet-en-utmaning-foer-samhaellet-251069>; eller Håkan Selg, *Vem använder Internet och till vad? Spridning av Internet bland befolkningen*, SOU 2002:24, IT-kommissionen 1/2002.

äldre och de styrande har sämst kontroll. Vad som pågår i dessa sociala media och nätverk behöver inte vara politiskt känsligt, men är likafullt normbildande.

Socialt nätverkande på nätet bryter upp traditionella mönster för kinesiska ungdomar. Tidigare hade de bara att inordna sig i en hierarkisk ordning i familjen och i samhället och i deras begränsade geografiska sammanhang. Nu bygger de upp virtuella gemenskaper horisontellt över hela landet. Särskilt på QQ, en sajt för instant messaging, kan de skapa nätverk i en skala och med en snabbhet som går utanför regimens möjlighet att kontrollera det.

Mycket av de äldres och de moralkonservativas ångest över det nya mediet koncentreras till internetkaféerna. Det kinesiska namnet på kaféerna är *wangba* (nätbar) som i *jiuba* (vinbar) och det bidrar till det tvivelaktiga ryktet. De har självklart figurerat i diskussionen om ungdomens surfberoende och spelberoende. Vid en brand i ett internetkafé utan licens i Peking 2002 innebrändes 25 ungdomar. Det blev inledningen till en strikt reglering av branschen och skapade också en folklig opinion för en hårdare statlig kontroll av internet.¹⁰⁸

Kommunistiska ungdomsförbundet uppgav i december 2006 att två miljoner av 18 miljoner internetanvändare under 18 år var "internetberoende". Detta definieras som att personerna är upptagna av nätet antingen de är uppkopplade eller inte, att de kan tappa kontroll över sitt surfande, att de bygger virtuella relationer i stället för verkliga, etc. En annan definition är att de är uppkopplade minst 38,5 timmar per vecka.

"Internetberoendet bland Kinas unga har växt till ett allvarligt samhällsproblem som kan hota nationens framtid", varnade ungdomsförbundet i sin rapport enligt China Daily.¹⁰⁹

Samma artikel talar om hur internet skadar familjevärden och barnens skolgång. Föräldrar till internetberoende ungdomar skrev ett öppet brev till regeringen i juni 2006. Tao Hongkai, professor i pedagogik vid lärarhögskolan i Wuhan, sade till tidningen att många föräldrar inte kan kommunicera effektivt med sina barn och vet ingenting om internet. Allt de kan göra är att dra barnen från datorerna med våld.

Den första kliniken som behandlar internetberoende bland unga öppnade 2005 och har följts av många fler. Metoderna varierar från psykoterapi, akupunktur och örtmedicin till militärträning. Avgiften kan enligt China Daily närma sig 10 000 yuan i månaden, det vill säga högt över vanliga månadslöner.

Samtidigt uppgav polisen i Peking att 90 procent av ungdomsbrottsligheten i huvudstaden hade samband med internetberoende. En undersökning av

---

¹⁰⁸ Yuezhaio Zhao, ss. 44–5.,

¹⁰⁹ Wang Shanshan, "Internet addicts a virtual nightmare for parents", *China Daily*, 9-10 december 2006.

vetenskapsakademin konstaterade att bland studenter som avbröt sina universitetsstudier var internetberoende förklaringen i 80 procent av fallen.¹¹⁰

Förutom att barnen sitter uppkopplade för länge är porrsajterna det som allmänheten är mest bekymrad över när det gäller internet, enligt Li Wufeng på internetbyrån vid statsrådets informationskontor.

I en bred kampanj i januari 2009 stängde myndigheterna under ett par veckor 1 250 pornografiska webbsajter som blivit anmälda till Rapportcentret för olaglig och ohälsosam information på internet. Men mycket arbete kvarstod innan nätet var rensat från vulgärt innehåll, enligt internetbyrån. Myndigheterna varnade stora aktörer som Google, Baidu, Sina och Sohu och sade att de måste göra mer för att blockera pornografiskt material.¹¹¹ Kontrollen av pornografiska sajter är dock generellt ganska sporadisk och inte alls så prioriterad som kontrollen av politiska sajter, enligt Open Net Initiative.¹¹²

Ett fenomen som oroar många är de så kallade sökmotorerna för människokött (*renrou sousuo yinqing*). Ursprunget är grupper som bildats informellt på nätet för att samla information om någon speciell film, låt, artist eller någon speciell fråga de engagerat sig i. Men grupperna har expanderat till att undersöka folk som är involverade i utomäktenskapliga förbindelser och sexskandaler eller bara människor som retat upp den stora allmänheten. Dessa hängs ut på internet med adresser, telefonnummer och andra personliga uppgifter. Många gånger har det lett till konkreta förföljelser av dem och deras närmaste. Ett pregnant exempel var en ung kinesisk studentska som fastnade på en video när hon försökte medla mellan prokinesiska och protibetanska demonstranter på ett universitetsområde i USA. Hon blev uthängd och förföljd av Kinas internetnationalister. Fenomenet har lett till en del självprövning och förslag om reglering. Vissa platser har infört lokala regler mot ”sökmotorer för människokött”, men det är oklart vad som händer på det nationella planet.¹¹³

5.7 e-Government

Det uppstod en stor diskussion kring sekelskiftet 2000 när frågan om digitalisering av regeringens arbete kom upp. Skulle man gå in för ”elektronisk regering” (*dianzi zhengfu* eller *e-government*) eller ”elektronisk förvaltning” (*dianzi zhengwu* eller *e-governance*)? Den som fällde avgörandet var dåvarande premiärministern Zhu Rongji

---

¹¹⁰ ”Web of misery”, *Time Out Beijing*, April 2007.

¹¹¹ Associated Press, ”China closes 1,250 sites in online porn crackdown”, 23 januari 2009. <http://www.google.com/hostednews/ap/article/ALeqM5gWnevrdW9bQ6A502eXZL11ptzn0AD95SLPA00>

¹¹² John G. Palfrey, citerat arbete.

¹¹³ Juliet Ye, ”A Chinese City Cracks Down on ’Human Flesh Search Engines’”, *Wall Street Journal*, 21 januari, 2009. <http://blogs.wsj.com/chinajournal/2009/01/21/a-chinese-city-cracks-down-on-human-flesh-search-engines/trackback/>

som sade att det fick räcka med den mindre ambitiösa varianten elektronisk förvaltning. Som professor Min Dahong refererar debatten ansågs elektronisk regering (eller elektroniskt styre) medföra en genomgripande reform av hela det politiska systemet som Kina inte var moget för.

Elektronisk förvaltning skulle hur som helst innebära väsentligt bättre service för medborgarna och ökad transparens, påpekade Zhu Rongji. Över porten till ledarnas avskärmade område Zhongnanhai i Peking står devisen ”tjäna folket”. Men, säger Min Dahong, behovet av en reform framgår av det folkliga talesättet att ”den porten är svår att passera, ledarna är svåra att se, saker är svåra att utföra” (*men nan jin, lian nan kan, shi nan ban*). Min Dahong anser att uttrycket beskriver en utbredd ”regeringssjuka”.

Redan 1999 startade projektet ”regeringen online” som gick ut på att ministerier, centrala förvaltningsorgan och provinsmyndigheter skulle lägga upp hemsidor på domänen gov.cn. I dag har 66 procent av myndigheterna gjort detta, men ett problem är att många av dessa hemsidor uppdateras alltför sällan.¹¹⁴ Samtidigt börjar även myndigheter ner till och med länsnivå skapa hemsidor. Men hemsidor är bara ett första steg. 2001 var tiden mogen för Zhu Rongji att gå ut med instruktioner för att införa e-förvaltning och en ”plan för informatisering av ekonomin och samhället”.

Regeringen investerade därefter mycket i informationsteknologi och internationellt rankas Kina högt när det gäller elektronisk förvaltning. Ungefär 3,5 procent av webbsajterna på dot-cn är statliga myndigheter.¹¹⁵ Våra intervjuer med affärsmän tyder på att kontakterna med myndigheterna fungerar smidigt när det gäller tillståndsgivning, deklarationer och skatteinbetalning.

5.8 Internet i utbildningen

Utbildningsministeriets målsättning från år 2000 att 90 procent av alla små och mellanskolor skulle vara uppkopplade inom fem till tio år är praktiskt taget förverkligad, enligt årsrapporten 2009 från China Internet Network Information Centre.

51 procent av Kinas internetanvändare över 18 år använder internet för studierelaterade syften minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för Sverige är 78 procent.¹¹⁶

Internet gör det möjligt att vidareutveckla den undervisning på distans som den kinesiska regeringen uppmuntrat sedan 1978. Före internet kanaliserades denna via radio och television.

Totalt uppskattas cirka 49 miljoner kineser ha deltagit i någon sorts undervisning på internet 2008. Det var en ökning med 14 miljoner från 2007.¹¹⁷ Kina har under det

---

¹¹⁴ Wu Minfeng.

¹¹⁵ Yongnian Zheng, citerat arbete, ss. 37-38.

¹¹⁶ Findahl, citerat arbete.

senaste decenniet satsat oerhört mycket på att förbättra utbildningen, särskilt den högre utbildningen. Program som ”211” och ”985” lanserades 1995 respektive 1998 för att stärka utbildningen. Kina har också tidigt utnyttjat de möjligheter som internet ger. Tabell 6 jämför antalet studerande på internet med normal utbildning.

Många företag har redan tagit sig an nischmarknader inom utbildning på internet som förskola, grundskola, mellanskola, vuxna, pensionärer, yrkesskola och företag.

Staten har i stort sett överlämnat ansvaret för förskolan till civilsamhället och de privata företagen, medan den nätanknutna undervisning som finns för grundskolan och mellanskolan följer de traditionella läroplanerna.

Tabell 6 Studenter i utbildning på internet, tusental

	Nya inskrivningar	Totalt inskrivna	Utexaminerade med diplom
Studenter inskrivna på Internet-baserade kurser	1234	3105	828
Varav inskrivna på 'undergraduate' kurser	498	1369	377
Varav inskrivna på specialkurser	736	1736	451

Källa: China Statistical Yearbook 2007

Vad gäller internetutbildning på universitetsnivån är det största problemet att många tvivlar på vad diplomerna är värda i yrkeslivet. Fem kinesiska universitet deltar i alla fall i U21 Global, som är världens ledande e-universitet.

Hela marknaden för internetundervisning omsatte cirka 21,5 miljoner yuan 2008, det vill säga cirka 25 miljoner kronor. Företagsutbildning svarade för ungefär 1,5 procent av summan.

De senaste två årens snabba utbredning av internet till landsbygdens tätorter är en god stimulans för distansundervisning, som också fått finansiellt stöd från myndigheterna, enligt årsrapporten 2009 från China Internet Network Information Centre. Dessutom har kommunistpartiet upprättat en rad internetstationer för distansundervisning av sina kadrer på landsbygden, enligt samma källa.

¹¹⁷ 2007-2008 iResearch China Online Education Services Research Report.

6 Slutsatser

Det skikt av teknokrater som dominerar i ledningen för Kinas kommunistiska parti har aldrig tvekat om nyttan eller till och med nödvändigheten av internet. Men precis som tidiga kinesiska reformtänkare kring sekelskiftet 1900 vill de låta tekniken tjäna Kina samtidigt som de placerar den inom en "kinesisk" ram av ett auktoritärt samhällssystem.

Internet i Kina driver fram nya lösningar både för övervakningens skull, och för de teknologiska och kommersiella framstegen skull. Kinesiska företag som TRS och Datang Telecom lever gott på regimen kontrollbehov genom att utveckla sökteknologi och *text mining*.

Internets snabba tillväxt i Kina gör också att Peking är pådrivande när det gäller nya standarder som IPv6 och IPv9. Regeringen är då mycket angelägen om att så mycket som möjligt ta fram egen hårdvara och mjukvara för att minska licensavgifterna till utlandet. Den växande industrin för onlinespel får också regeringens stöd i olika former mot utländsk konkurrens. Samtidigt är kinesiska IT-entreprenörer bra på att upptäcka framgångsrika amerikanska internetrecept och sedan snabbt anpassa dem till kinesisk smak.

Önskan att ta över mer av teknologin och licenserna sätter naturligtvis gränser för de utländska företagens möjligheter att tjäna pengar på Kinas internet. Men nischföretag, även från Sverige, har visat att det går.

Inom reklam på internet och e-handel är potentialen för tillväxt från en låg nivå mycket stor. Internet är det reklammedium som ökar snabbast. *Online gaming* är utan tvekan den snabbast växande industrisektorn i Kina och drar till sig ett ökande intresse också från utländska investerare trots regeringens begränsningar. Även här finns en stor utvecklingspotential eftersom inkomsten per användare är förhållandevis låg.

Kinas kommunistparti tjänar minst lika mycket politiskt och socialt på utbredningen av internet som medborgarna gör. Partiet har fått ett nytt redskap som kan förlänga maktinnehavet. Efter att regimen först behandlade det nya mediet med fyrkantiga metoder, har nya ledare introducerat ett mer sofistikerat sätt att närma sig internet.

För medborgarna har ett nytt rum öppnats där de kan uttrycka sig mera mångfaldigt. Kvantitativt sett har yttrandefriheten ökat, men kvalitativt sett har den inte ökat eftersom den fortfarande är omgärdad av mycket bestämda gränser. Det går till exempel inte att diskutera enpartisystemet eller de högsta ledarna.

Våra intervjuer ger nya inblickar i hur partiet, regeringen och de kommersiella portalerna arbetar med internet. Vår enkät med nätanvändarna breddar bilden. Vi visar dessutom särskilt hur målmedvetet partiet på senare tid gjort en nysatsning på nätet och dels utbildar egna internetdebattörer för att manipulera opinionen, dels startar ett brett program med kurser om internet för ledare och tjänstemän på alla nivåer. Från att bara reagera på utmaningar på nätet har partiet i dag blivit proaktivt.

De kinesiska medborgarnas tillit till partiet beror till stor del på i vilken grad partiet kan fortsätta att leverera ekonomisk tillväxt och höjd standard. Internet, vars mycket snabba expansion i sig är ett exempel på tillväxten, har också betydelse för tilltron. Om partiet hanterar det nya mediet skickligt, kan det bli ett redskap för att öka tilliten. I vissa frågor har partiet använt nätet på ett sådant sätt att medborgarnas tillit ökat. Det gäller särskilt ifråga om nationalismen och Kinas roll i världen, där nätanvändarna har låtit regimen sätta agendan men också fogat sig i att partiet har avblåst en del kampanjer när de internationella komplikationerna börjat ta överhanden, till exempel vid kampanjen mot Japan 2005 eller vid protesterna mot franska Carrefour 2008.

Partiets försök att manipulera opinionen med inhyrda anonyma debattörer är tveeggat. Det kan minska tilltron till både internet och partiet. Men regimen nya linje att snabbt och öppet rapportera även negativa nyheter – och även på nätet – kan å andra sidan öka tilliten.

Effekten av internet i Kina kan diskuteras utifrån en användbar distinktion som Yongnian Zheng och andra forskare har gjort.¹¹⁸ Sociala aktioner som genomförs med hjälp av internet bidrar till en politisk liberalisering i Kina, men det finns däremot få eller inga tecken på att internet för närvarande är en faktor som verkar för en demokratisering. Flera exempel i den här rapporten eller i enkätbilagan visar att aktioner som startats och/eller genomförts på nätet har tvingat lokala eller centrala myndigheter att ändra praxis, avskaffa lagar, avsätta ledare och tjänstemän eller till och med ompröva domslut. De politiska ramarna vidgas i ett växelspel mellan regimen och sociala grupper som ofta använder sig av internets snabbhet och stora kontaktyta.

Men inflytandet från internet har inte förmått vidga ramarna för den politiska strukturen, vilket är en nödvändig förutsättning för en demokratisering. Enpartisystemet får inte ifrågasättas. Det är en icke förhandlingsbar fråga för kommunistpartiet, som annars är berett att göra eftergifter så länge som ledarna uppfattar att eftergifterna inte hotar själva maktinnehavet.

Det internetdrivna försöket att bilda och registrera lokalavdelningar av det dittills utlandsbaserade demokratiska partiet 1998 blev en tydlig och tidig påminnelse om var

---

¹¹⁸ Yongnian Zheng, *Technological Empowerment. The Internet, State, and Security in China*, Stanford: Stanford University Press, 2008, ss. 79-81.

gränserna går. Regimen slog till hårt och skoningslöst även om demokratiska partiet med sin begränsade anhängarskara och intellektuella framtoning knappast hade blivit något stort hot. Men kommunistpartiet vågade inte i detta fall tillämpa lite repressiv tolerans. Att släppa in ett annat parti på banan hade inneburit en kvalitativ förändring av det politiska landskapet. Det hade i praktiken inneburit en förändring i den politiska strukturen. Vi kan i sammanhanget bortse från de åtta stödpartier för kommunistpartiet som finns representerade i det rådgivande organet ”politiska konsultativa konferensen”.

Således är det viktigt att skilja på politisk liberalisering och politisk demokratisering. Vi kan också ställa frågan om inte verkliga politiska förändringar kanske kräver möten mellan människor ute i den konkreta verkligheten. För regimen är det tack vare teknologin lättare att kontrollera internetbaserade gemenskaper och debattsajter än att kontrollera grupper och diskussionsklubbar som möts i det verkliga livet.

Många av framgångarna för medborgerliga aktioner centrerade kring internet är dock svåra att föreställa sig utan de omedelbara reaktionstiderna och den snabba spridningen som aktörer på nätet kan utnyttja. I vår rapport finns flera exempel på lyckade aktioner. Dessa aktioner har bidragit till att göra regimen mera öppen, transparent och ansvarig. Vi bör också påminna oss om att partistaten inte är en monolit. Det finns olika grupper och intressen inom partiet som kan vara mer eller mindre öppna för påverkan från internet eller för att utnyttja internet för egna syften.

Vad internet också gör i Kina är att bryta ner det gamla boxtänkandet. Kineserna är vana att fungera i avskärmade enheter. Endast kejsaren och hovet hade överblicken. Kommunikationen gick uppåt och nedåt i det hierarkiska systemet, nästan aldrig i sidled. Centralmakten kontrollerade de olika boxarna och det var vattentäta skott dem emellan. Nu kan en ambitiös enskild medborgare skaffa sig en viss överblick även om vederbörande inte har samma resurser som partiet att ställa samman tusentals inlägg i olika frågor. Individer och grupper kan också kommunicera utanför de gamla organisatoriska och geografiska boxarna och skapa helt nya horisontella kontakter.

Internets mångfald kan både utmana och gynna partiet. Där talar så oändligt många röster att ett eventuellt kollektivt budskap går förlorat. Opinionsen på alla olika sajter blir fragmenterad, sällan samlad och fokuserad, vilket kan gynna partiet.

Den dramatiska ökningen i bloggandet, 162 miljoner bloggar vid senaste räknetillfälle, går också i den riktningen. Även mikrobloggandet på Twitter sprider sig snabbt. Bloggosfären sysselsätter ungdomen med individuella angelägenheter, vänder sig bort från samhället och skapar virtuella världar. Vi kan spekulera i vad det betyder för Kinas konfucianska arv som betonade rangordningen inom familjen och sedan hela vägen upp till kejsaren, ett system där individen bara hade att snällt inordna sig efter position. Nu växer en helt ny stadsgeneration upp där individerna går in i sig själva och framhäver

sig själva på bloggarna – i stället för ”vara en skruv i maskineriet” som var det tidigare konfucianskt inspirerade idealet i folkrepubliken.

Ytterligare en aspekt på mångfalden på internet är all den underhållning som är främsta anledningen för de flesta att koppla upp sig. Frågan kan ställas om ledningen medvetet uppmuntrar detta som en stor distraktion som tar bort tankarna från eventuella politiska reformer. Internet får i så fall en funktion av opium för folket.

En del forskare talar om att teknologin har gjort kinesiska medborgare myndiga (technological empowerment). Men internet och andra IT-redskap bemyndigar också regimen och gör det på många sätt lättare för partiet att behålla kontrollen.

Som vi har visat har partiet relativt länge betraktat nätet som en stor hjälp i arbetet på att följa den allmänna opinionen men också en hjälp att upptäcka missförhållanden och orosungar i tid så att de kan åtgärdas. Men under de senaste två åren har partiet påtagligt intensifierat sitt arbete med internet och har bytt strategi. Partiet har gått från en reaktiv till en proaktiv hållning. Partiet nöjde sig länge med att reagera på det nya mediet genom att bygga upp filter och brandväggar och göra ingripanden ad hoc alltefter som problemen dök upp. Den nya proaktiva hållningen kan sammanfattas med verben *samla*, *pejla*, *delta*, *rapportera* och *åtgärda*.

Regimen började tidigt att systematiskt *samla* information om trafiken på internet och ledarna har hela tiden fått hemligstämplade sammanställningar av inlägg och nätrapporter av betydelse. Den verksamheten intensifieras genom att tjänstemän på alla nivåer går kurser om hur de ska kunna följa med på nätet.

Att *pejla* opinionen inför ett policybeslut är en ny företeelse. Medborgarna bjuds in att reagera på förslag som läggs ut på nätet.

Partimedlemmar har numera en skyldighet att *delta* i diskussioner på internet när det kan anses påkallat. De nya deltagarna i debatterna är utbildade av partiet och får ibland betalt per inlägg – det famösa så kallade 50-örespartiet. De möts ofta av misstänksamhet och cyniska kommentarer, men det är en helt ny inställning från partiet att våga ge sig ut på det stormande internethavet. Rimligen blir dessa aktörer mer sofistikerade i längden så länge partiet inte sätter alltför snäva ramar.

Partiledningen har också sedan 2008 instruerat media inklusive de redaktioner som arbetar mot internet att försöka vara först med att *rapportera* stora negativa nyheter alltifrån katastrofer och olyckor till korruptionsfall och orosungar. Det är ett försök att sätta agendan.

Den relativa friheten på nätet, sanktionen för medborgarna att rapportera missförhållanden och ange korrupta tjänstemän, skulle vara meningslös om inte myndigheterna också ansträngde sig att *åtgärda* missförhållanden i tillräckligt många fall. Annars skulle folk sluta att bry sig.

Internet har öppnat ett nytt utrymme för medborgarna att vara med i en sorts indirekta överläggningar om samhället och dess framtid. Direkt dialog med ledningen är däremot ytterst sällsynt. Starkt Kina Forum där ledare ibland chattar med nätsurfare är ett av de få exemplen på en direkt dialog, men som helhet är det alltså en indirekt dialog på auktoritära villkor som vi ser på nätet. Man talar med varandra utan att direkt citera eller referera till varandras inlägg.

Samtidigt har internet blivit ett redskap för partiet att överblicka, manipulera och kontrollera den allmänna opinionen. Betydelsen av kommunikation för den politiska makten är ett vanligt tema i modern statskunskap och det råder ingen tvekan om att partiet i praktiken lyckas utnyttja internet för att förlänga sitt maktinnehav, samtidigt som det under andra förutsättningar kan bli ett redskap för en revolt mot partiet. Men det är inte det nya mediet internet i sig som gör det ena eller det andra, det är summan av historiska, kulturella, ekonomiska, sociala och politiska förutsättningar under vilka internet används som till slut väger över åt det ena eller andra hållet. De allra flesta sinologer tillbakavisar den form av teknologisk determinism som säger att ett medium som internet måste leda till en demokratisering av Kina. Det kan användas både i befriande och förtryckande syfte.¹¹⁹

Exempel på historiska arv som påverkar parametrarna på internet är begrepp från kejsartiden som att ”öppna talets väg” och att ”utöva lojal opposition”. I korthet går de ut på att ansvarskännande skriftlärde och ämbetsmän upplevde sig ha en plikt att påtala missförhållanden även med risk för repressalier. Men när de gjorde så uppfattade de sig som ”lojala dissidenter” som inte ville gå så långt som till att ändra på systemet eller största kejsaren. Kejsaren kunde å sin sida från tid till annan ”öppna talets väg” och tillåta en friare diskussion än vad som gällde till vardags för att skaffa sig en uppfattning om hur vindarna blåste.¹²⁰

Dessa koncept har också tillämpats under folkrepublikens tid och präglar även attityderna hos många internetanvändare – åtminstone de som är födda före 1980. Det framgår bland annat av vår enkät.

Gemensamt för de medelålders och de yngre är ett engagemang för Kinas plats i världen, en nationalism som går tillbaka till 4 maj-rörelsen 1919.

Internet har visat sig vara ett populärt forum för unga kineser som vill formulera och sprida nationalistiska appeller. Det är en av paradoxerna med nätet i Kina, som Yuezhi Zhao påpekat, att det mest transnationella hörnet av kommunikationssystemet i landet är det som varit mest attraktivt för att uttrycka nationalistiska och antiimperialistiska

---

¹¹⁹ Se till exempel Johan Lagerkvist, *The Internet in China. Unlocking and Controlling the Public Sphere*, Lund: Lund University, 2006, s. 186. Yongnian Zheng, citerat arbete, ss. 186-7.

¹²⁰ Göran Leijonhufvud, citerat arbete, ss. 23-35.

känslor. De mest globaliserade bland kineserna, nämligen de unga utbildade i städerna, använder det mest globaliserade mediet för nationalistisk agitation.¹²¹

En aspekt på internet i Kina som inte kommit fram så mycket är risken för att det förstärker den klassklyfta som öppnat sig i och med 30 år av ekonomiska reformer. Den internetdrivna dialog som växer fram mellan partiet och städernas internetanvändare utesluter i stort sett landsbygden och i synnerhet bönderna från den politiska diskursen. Trafiken på internet blir ytterligare en dimension av den ganska avspända relation som växt fram mellan partiet och städernas medelklass, en relation som bygger på ett outtalat samhällskontrakt där partiet levererar välbefinnande och tillväxt i utbyte mot att medelklassen inte ifrågasätter maktinnehavet.

Den relativt snabba tillväxten av internetanvändare på landsbygden gäller småstäder eller stadslänkande samhällen som räknas till landsbygden enligt Kinas statistiska normer. Bönderna är i stort sett ännu inte inkluderade och hamnar alltså ännu mer i bakvatten.

De senaste två årtiondena har bönderna till synes blivit politiskt bemyndigande genom de byval som introducerats över hela landet. I dessa val får de välja sina egna ledare på gräsrotsnivå i val med minst två kandidater till varje post. Både byvalen, på landsbygden, och internet, i städerna, kan avleda spänningar som byggs upp inom systemet. De kan fungera som säkerhetsventiler. De kan också utnyttjas av partiet för att manipulera allmänna opinionen. Men samtidigt är det långtifrån riskfritt för partiet att använda sig av dem.

Men det demokratiska experiment som byvalen presenterats ser ut att rinna ut i sanden. De lokala partiapparaterna har retat sig på konkurrensen från valda bychefer som har ett större folkligt mandat än de lokala partisekreterarna. Instruktioner från Peking påbjuder nu att en och samma person ska bekläda de båda posterna, vilket gör byvalen till en chimär. Byvalen har heller aldrig varit tänkta som en början på ett flerpartisystem. Regimen upprätthåller enpartisystemet även om icke partianslutna kandidater kan bli valda.

Byvalen och internet visar att partiets försök att trygga stabiliteten beror på vilken sektor det handlar om. Den teknokratiska regimen verkar ha lättare att navigera i den moderna sektorn av ekonomin (internet) än i den traditionella (landsbygden) – ironiskt eftersom kommunistpartiet ursprungligen bestod av bonderevolutionärer. Att hantera internet är förhållandevis enkelt för en centralregering. Det är också ett gyllene vapen för att övervaka lokala pampar – med hjälp av alla privata nätaktivister. Byvalen, å andra sidan, stöter på alla möjliga problem med ingrodda lokala maktapparater och feodala traditioner.

---

¹²¹ Yuezho Zhao, citerat arbete, s. 171–174.

Internet är ett bra exempel på att Kinas kommunistparti i vissa avseenden kan anpassa sig till utvecklingen. Partiet har antagit utmaningen att hantera den snabbt och ständigt föränderliga värld som internet utgör. Samtidigt anser ledarna att stabiliteten kräver att det blir så små förändringar i den politiska strukturen som möjligt. Diktaturen består – om än i en mjukare variant.

Om vi ska tillåta oss ett spekulativt scenario kan vi fråga: Är Kina på väg att införa ett nytt politiskt system där val av förtroendemän på gräsrotsnivå kombineras med enpartistyre på alla nivåer men också med en ständig ”votering” på internet i olika konkreta frågor.

7 Referenser

Böcker och rapporter

2008 Report to Congress of the U.S.-China Economic and Security Review Commission, Washington 2008. www.uscc.gov

Breidne, Magnus och Schwaag Serger, Sylvia, ”Stark tro på tillväxt genom teknisk förnyelse i Kinas långtidsplan”, *Tillväxtpolitisk utblick*, september 2006, Institutet för tillväxtpolitiska studier.

Findahl, Olle, *Sverige i World Internet Project 2009. Sammandrag*, World Internet Institute, november 2008.

Haski, Pierre, *Internet et la Chine*, Paris: Mediatheque Seuil, 2008

Lagerkvist, Johan, *The Internet in China. Unlocking and Controlling the Public Sphere*, Lund: Lund University, 2006.

Leijonhufvud, Göran, *Going against the Tide. On Dissent and Big-character Posters in China*, London: Curzon Press, 1990.

Lockne, Patrick; Spännar, Ola; Thorstenson, Göran; Björkstén, Johan: *Catching Up Fast. PR and Marketing in a 2.0 Web China*, Springtime 2007.

Open Net Initiative, ”Internet Filtering in China in 2004-2005: A Country Study”, April 14, 2005, available at <http://www.opennetinitiative.net/studies/china>

Selg, Håkan, *Vem använder Internet och till vad? Spridning av Internet bland befolkningen*, SOU 2002:24, IT-kommissionen 1/2002.

Survey Report on the Internet Usage in Chinese Rural Areas, China Internet Network Information Centre, 2007.

Walton, Greg, *China's Golden Shield. Corporations and the Development of Surveillance Technology in the People's Republic of China*, Montreal: International Centre for Human Rights and Democratic Development, 2001.

Zhao, Yuezhi, *Communciation in China: Political Economy, Powet, and Conflict*, Lanham: Rowman and Littlefield Publishers, Inc., 2008.

Zheng, Yongnian, *Technological Empowerment. The Internet, State, and Security in China*, Stanford: Stanford University Press, 2008

Zhongguo hulian wangluo fazhan zhuangkuang tongji baogao (Statistisk rapport om utvecklingen på Kinas internet), *Zhonggjuo hulian wangluo xinxi zhongxin* (China Internet Network Information Centre, CNNIC), januari 2009.

Zhou Yongming, *Historicizing Online Politics: Telegraphy, the Internet and Political Participation in China*, Stanford: Stanford University Press, 2006.

Intervjuer

Johan Björkstén, vd för PR-byrån Eastwei Relations, Peking, november 2008.

Min Dahong, professor, föreståndare för Forskningsinstitutet för nya medier på Samhällsvetenskapliga akademien i Peking, Peking, 2 december 2008.

Ulf Dahlsten, director of European Technologies and Infrastructure Applications at the European Commission, Peking, april 2007.

Masaki Gunnarsson, vd för Lemonade Media, Peking, november 2008.

Peng Dingding, oberoende ekonom, Peking, 30 januari 2009.

Rebecca MacKinnon, associate professor, Journalism & Media Studies Centre, University of Hong Kong, Hongkong, 21 november 2008.

Song Zheng, chefredaktör på portalen Tianya, Haikou, Hainan, 23 december 2008.

Ola Svensson, vd för Eastnet, Peking, november 2008.

Wu Minfeng, vice minister och generaldirektör på internetbyrån vid statsrådets informationskontor, Peking, 3 december 2008.

Xiao Hong, vice chefredaktör på Starkt Kina Forum, Peking, 28 november 2008.

Xiao Zengjian, vd för Kaidi, Haikou, Hainan, 22 december 2008.

Tidningar, tidskrifter, nyhetsbyråer

AFP, AP, Asia Times, Bloomberg, China Daily, China Information, Dagens Industri, The Economists, Financial Times, Far Eastern Economic Review, Forbes, International Herald Tribune, The Nation, New York Review of Books, New York Times, Reuters, South China Morning Post, UPI, Wall Street Journal, Washington Post, Xinhua.

Bilaga 1 Enkät

Med hjälp av två kinesiska assistenter genomförde vi en enkät med 38 intervjupersoner i november och december 2008. Urvalet präglades av assistenternas bekantskapskrets. Det är inte representativt för internetpopulationen i stort, men representativt för en grupp som är mycket aktiv på nätet.

Medelåldern är 29,9 år, således något över genomsnittet för internetpopulationen. 31 personer har någon form av akademisk examen och 7 personer har gått ut mellanskola eller yrkesskola. Bland internetabonnenterna är universitetsstudenter och akademiker överviktade. I vårt urval är de ännu mer överviktade.

De största yrkeskategorierna i urvalet är film och media 8 personer, IT och internet 7 personer, företagsanställda 5 personer, frilansare 4 personer, musiker 3 personer och studenter 3 personer.

27 intervjuade bor i Peking, övriga bor i olika städer över hela Kina. 14 är kvinnor.

Intervjupersonerna var i genomsnitt uppkopplade 37,1 timmar per vecka, mer än dubbelt så mycket som genomsnittet. En tredjedel arbetar inom internet och media, vilket bidrar till den höga siffran.

Tre fjärdedelar kopplade upp sig första gången före år 2000.

Huvudsakliga orsaker till att koppla upp sig?

De 38 intervjuade fick nämna maximalt fem orsaker i rangordning till varför de använde internet.

Orsaker nämnda utan rangordning:

- 1 Underhållning, inklusive spel, film, musik och nedladdning (25 intervjupersoner)
- 2 Hålla kontakt genom epost, msn och QQ (19)
- 3 Läsa nyheter (18)
- 4 Söka material (15)
- 5 Jobba (15)
- 6 Surfa på BBS, eller skriva inlägg (15)
- 7 Blogga (4)
- 8 Studier (2)
- 9 E-handel (1)

Men ordningen blir något annorlunda om vi tar hänsyn till vilka orsaker som nämndes som nummer ett eller två:

- 1 Hålla kontakt (16)
- 2 Läsa nyheter (15)
- 3 Jobba (13)
- 4 Söka material (9)
- 5 Underhållning (8)
- 6 Surfa på BBS (7)
- 7 Blogga (2)

Vilka sajter besöker du för politiska eller sociala kommentarer?

De enda sajter som fick minst tre omnämningen var Tianya (9 omnämningen), Niubowang (7) och Sina (4). Spridningen ganska stor.

Bloggar: Ai Weiwei (3)

Kommer kinesiska internetanvändare ibland med konkreta politiska eller sociala reformförslag?

25 svarade ja, 13 svarade nej.

Exempel på vanliga kommentarer:

”Ja, men inte ofta.”

”Mycket vanligt.”

”Ja, men mest på bloggar.”

”Mycket sällan”

En intervjuad sade att han aldrig sett det. En sade att han sett sådana förslag många gånger, men inte någon gång ledde det till något resultat. (# 34)

En annan svarade: ”Internet är fantastiskt och åsikter kan få snabb spridning, men även om tråden sjunger högst, vad tjänar det till?” (# 1)

Och en ansåg att ”många är kallsinniga till att visa sina egna åsikter”. (# 16)

Brukar du titta på sajter med politiska eller sociala artiklar och kommentarer? Brukar du själv skriva inlägg?

15 svarade att de tittar, 11 att de tittar sällan, 9 att de aldrig tittar.

9 deltar själva, 23 deltar aldrig.

Sådana sajter och inlägg finns överallt, de går inte att undvika, till och med på till exempel en hemsida för bilägare kan man stöta på politiska inlägg, folk gillar att diskutera alla sorts frågor i sin egen krets. (# 38)

Jag deltar inte i debatterna. I många frågor är jag inte tvärsäker. På nätet är det många som uttrycker sig alltför oövertänkt. (# 37)

Om man verkligen vill åstadkomma något ska man försöka i verkligheten, inte sitta framför datorn. (# 3)

Finns det intellektuella i dag som för talan för de fattiga och utsatta grupperna, såsom de lärde kunde göra förr?

21 svarade ja, 11 svarade ja men de utgör bara en liten minoritet, 6 svarade nej.

Ja, de som är lite äldre, drygt 40 år, kan agera så. Inte 80-talisterna. Vår generation (35 år) uttrycker inte våra åsikter så lättvindigt. Internet är väldigt lättvindigt, det är en skillnad mellan generationerna. 80-talisterna är mer emotionella. (# 37)

Nätet är bara en avstjälpningsplats för många som gapar och skäller. (# 3)

Finns det verkligen fortfarande intellektuella? (# 4)

Det finns några intellektuella som uppträder så (som i frågan), men effekten av en artikel på internet kan inte jämföras med om man får det framfört i tidnings- eller teveamedia. (# 9)

Nej, de intellektuella är annorlunda i dag, de har blivit till hälften affärsmän. Ibland kan någon agera för de mindre privilegierade, men det kan lika gärna vara hetlevrade ungdomar. (# 12)

Begreppet intellektuell är alltför brett i dag. (# 15)

Det finns fortfarande enstaka intellektuella som tar ett socialt ansvar. (# 19)

Ja det finns några, men det handlar mest om marginaliserade intellektuella, de flesta intellektuella anpassar sig (# 33)

Lever traditionen av att vara en lojal dissident kvar?

15 svarade ja, 15 nej, 8 vet ej.

De äldre har denna inställning, de yngre har ingen sådan känsla. De är mera rakt på, om de gillar något så gillar de det, om de ogillar något så ogillar de det, de applicerar inte begreppet "lojal opposition". De yngre är inte intresserade av politik. T ex att vilja ändra på saker. "Vi struntar i det, det är inte vårt ansvar". Bland nätsurfarna är 80-talisterna särskilt många. (# 37)

Ja, det finns en tradition att uttrycka lojal opposition, men makthavarna har ingen tradition att ta emot kritik. (# 8)

Ja, men det finns ingen bra kanal, därför går folk till internetforum (# 9)

Nej, sedan gammalt har Kina styrts av konfucianskt tänkande, det finns ingen förståelse för avvikande åsikter (# 19)

Ja, men traditionen finns inte kvar. (# 25)

Traditionen finns därför att det är enda sättet (# 38)

Använder regeringen internet för att systematiskt avläsa folkopinionen?

19 svarade ja, 8 nej, 10 vet ej.

Ja, de har börjat med det de sista två-tre åren, när de till slut insåg att internet är utanför deras kontroll. Fast de anser att opinion på nätet är otillförlitlig. Men än viktigare är att regeringen styr opinionen. (# 38)

De har just börjat, kan inte säga att det är systematiskt ännu (# 2)

Just börjat. (# 3, 6, 11)

Nej, det gör de väl inte? (# 7)

Ja, det borde de göra, frågan är bara i vilket syfte? (# 8)

Vet inte, men jag vet att regeringen ser internet som allt viktigare, eftersom ingen kan underskatta dess kraft. (# 13)

Ja, men de vet inte om de ska lita på det. (# 24)

Nej, men de blockerar alla synpunkter som de anser går emot regeringen. (# 25)

Ja, genom webbsajter kan de lära känna folkets synpunkter, samtidigt kan de tillfälligt kontrollera människors tankar genom att blockera förbjudna ord. (# 30)

Om regeringen gör så (systematiskt avläser folkopinionen) hur gör den det?

Nu för tiden undersöker de opinionen före beslut, bland annat via nätet. (# 3)

Genom experter som surfar. (# 5)

I typfallet lägger de upp en policy på en regeringssajt och ber om nätanvändarnas kommentarer där eller per epost. (# 6)

Vem vet? (# 15)

Det är inte för att ta reda på vad folk anser utan för att kontrollera avvikande synpunkter. (# 19)

De har ett helt stort komplicerat system. (# 27)

Regeringsorganen har också internetnördar (*wang chong*, ordagrant: nätmaskar, nätberoende). (# 28)

De har särskild personal avdelad. (# 33)

Särskild personal, särskilda organ skördar. De medgav öppet att de har internetdebattörer och de gör policyöversikter. (# 35)

Tror du att partiets propagandaarbetare ibland deltar i webbdebatter anonymt för att manipulera opinionen?

31 ja, 3 nej, 4 vet ej.

Ja, men inte öppet. (# 37)

Regeringen försöker styra opinionen (*yin dao yu lun*). Det finns många *wu mao* (propagandaskribenter som får betalt per inlägg), de har kurser, de är öppna med det. Wu mao är lika med propagandaavdelningen. Om man läser något riktigt dumt inlägg kan man svara och gratulera personen till att ha blivit rik (*gongxi facai*). Så visst de manipulerar opinionen. (# 38)

Ja, kanske, men vad är vitsen? (# 6)

Det är mycket tydligt (# 9), just det, det är de omtalade *wu mao dang*. (# 27, 29, 31)

Nej ytterst sällan. (# 11)

Behövs inte, det finns många vanliga människor som övertygats av propagandaorganen som kan göra detta jobb. (# 19)

Ja, på en del sajter kan man se att det är ideologiska resonemang som knappast är individuella ståndpunkter. (# 33)

Tror du att regeringen påverkas av åsikter på internet?

27 ja, 6 nej, 5 vet ej.

Påverkas mer och mer. (# 2, 19)

Till en viss grad, men troligen inte så långt att det påverkar beslut. (# 6)

Nej, vad regeringen sysslar med är att i det fördolda försöka påverka opinionen på nätet. (# 8)

Ja, särskilt om det är inlägg på stora sajter som Sina. Men om de ska få någon effekt på policy tar det lite tid. (# 9)

Ja, de samlar åsikter, analyserar och formulerar en politik. Perspektivet är hela tiden vad som passar dem, men det ger i alla fall ett gott intryck att de samlar åsikter. (# 13)

Om det gäller oppositionella åsikter låter sig regeringen inte påverkas. Regeringen påverkas mer av CCTV (den centrala statliga tevekanalen), det är medelklassens medium, mer officiellt. CCTV tar upp många sociala frågor, till exempel missförhållanden i kolgruvorna i Shanxi. Det kom upp på regeringsnivå via teve, fastän det varit på nätet en längre tid. Internet är mer personligt, mer folkligt. Det domineras av unga, de betyder inte så mycket. Plus att mycket som kommer upp på nätet är bara rykten. (# 37)

Regeringen måste ta hänsyn till opinioner på nätet. En regerings ultimata grundval är allmänna opinionen. (# 38)

Exempel på fall där regeringen påverkats av åsikter (rapporter) på nätet?

Tre intervjuade (# 4, 36, 38) nämner Sun Zhigang. Han var modedesigner inflyttad till Kanton men arresterades av polisen i mars 2003 därför att han inte hade med sig sitt id-kort. I häktet blev han misshandlad till döds. Fallet uppmärksammades på internet och

ledde till att centralregeringen avskaffade lagen om arrestering och repatriering av migrantarbetare utan uppehållstillstånd i städerna.

Yang Jia dödade sex polismän och avrättades. Men han fick mycket sympati i flera inlägg på internet därför att han enligt uppgift hade blivit misshandlad av polisen tidigare. (Nämnd av intervjuperson 38, men egentligen inte ett exempel på något som påverkade regeringen.)

En högre tjänsteman i Shenzhen avsattes i november 2008 sedan en film från en säkerhetskamera på en restaurang lags ut på internet. Filmen verkar bekräfta en elvaårig flickas version att han försökte tvinga in henne på toaletten. Filmen visar också hur han senare skäller ut flickans familj. (# 2, 14, 15, 38)

En video på internet, som visade hur polisen i Harbin i oktober 2008 misshandlade en person till döds, ledde till en offentlig ursäkt och andra åtgärder från myndigheterna. (# 2)

Jordbävningen i Sichuan i maj 2008: efter att nätsurfarna fördömt undermåliga byggprojekt, gick regeringen däremot ut och prisade de lokala tjänstemännen! (# 4)

Fallet Xu Ting nämndes av intervjupersonerna 5 och 17. Xu Ting tog ut 175 000 yuan på en bankomat som hade ett tekniskt fel. Han hade inte tacksägelse för det på sitt konto. Han dömdes till livstids fängelse men efter en folkstorm på internet fick han en ny rättegång där straffet reducerades till fem års fängelse.

En intervjuad nämner bloggaren Zhou Shuguangs envisa kampanj mot ledningen i Weng'an i provinsen Guizhou. Myndigheterna hade mörkat våldtäkten och mordet på en 19-årig flicka där en lokal ledare av allt att döma var ansvarig. Uppmärksamheten på internet ledde till stora öppna protester i Weng'an och till att provinsmyndigheterna avsatte flera lokala ledare därför att de misskött incidenten. (# 14)

Mjölkpulverskandalen på hösten 2008. Försöken att mörka misslyckades i längden efter flera rapporter på internet. (# 19)

Den förfalskade bilden på en sydkinesisk tiger avslöjades på internet och lokalregeringen, som först ställde sig bakom historien, tvingades göra en grundlig undersökning. (# 20, 23, 33)

Öppna protester mot planerna på att bygga en petrokemisk anläggning i Xiamen ledde till att fabriken flyttades till en annan stad. Protesterna på våren 2007 organiserades med hjälp av internet. (# 6, 25)

I november 2008 hamnade en bild på en tjänsteman i Nanjing på internet. Bloggare noterade att han hade ett schweiziskt armbandsur för 100 000 yuan och rökte ovanligt dyra cigaretter. Två veckor senare hade han fått sparken för korruption eftersom han hade en livsstil som inte var förenlig med den modesta lönen. (# 31, 35) ”Regeringens

snabba reaktion visar att den tycker att internetrapporter är viktiga”, sade intervjuperson 35.

Tror du att internet hjälper utvecklingen av demokratin i Kina?

25 ja, 10 nej, 3 nej.

Nej, allt kontrolleras, Great Firewall. (# 37)

Ja, men det blir inte enda faktorn, men med den yttrandefrihet som internet för med sig blir det den största faktorn. (# 38)

Det spelar ingen roll att den yngre generationen inte är intresserad av demokratin. Det är vår generation (41 år) som räknas. När de kommer upp i vår ålder blir de också intresserade av demokrati – precis som det var för mig. (# 38)

Det är viktigare vad som händer i verkligheten. (# 1)

Internet är bara ett redskap och kan inte hjälpa i sig. Viktigare är om Kinas ungdom kan vakna upp lite tidigare och omfatta ett självständigt tänkande. (# 3)

Kan hjälpa men mycket långsamt. (# 4)

Ja, se bara på hur mycket mera öppet det blivit på internet på tio år. (# 9)

Ja, men det är ett stort land med en stor befolkning... så det måste få ta tid. (# 13)

Nej, därför att de flesta på internet är inte så insatta. (# 18)

Ja, men på det här stadiet är det mest fråga om att nätanvändarna får upp ögonen för omvärlden. Men det finns begränsningar i inflytandet på överbyggnaden. (# 23)

Ja, det slår sönder nyhetsmonopolet. (# 30)

Extrafrågor till åtta intervjupersoner (# 29-36):

Har du haft problem att logga in på vissa webbsajter?

Sex av åtta svarade ”Ja, dagligen” eller ”Ja, ofta”. Sex hade använt proxyservrar för att komma åt blockerade sajter.

Litar du mest på nyheterna på internet eller i traditionella media (partipressen, radio och teve)?

Sex litade mest på nyheterna på internet. Två sade att båda är otillförlitliga.

Bilaga 2 En dag på Kinas internet

En dag på Kinas internet är naturligtvis omöjlig att överblicka. Bara den största portalen Sina får 900 miljoner träffar dagligen.

Sina har 100 sidor för allmänna diskussioner och för olika specialintressen. Tillsammans fick de i genomsnitt 91 778 inlägg per dygn under andra veckan i april 2009. Den största sidan, *Xinlang Zatan* (<http://bbs.book.sina.com.cn>), en bred debattsajt, fick nästan 12 000 inlägg per dygn. Den näst största ägnas relationer och romantik. Den tredje mest populära var NBA Hall of Fame, det vill säga amerikanska basketligan som har ett par kinesiska stjärnor.

Vi koncentrerar oss här på att ge några smakprov på inlägg i politiska och sociala frågor på Sina och andra portaler den 12 april 2009.

En skribent på *Baixing zatan* (fritt översatt: vad folk talar om), en diskussionssida på Sina, tar upp en skandal med fem tjänstemän i provinsen Guizhou som utnyttjade prostituerade barn. ”Hur ska vi skydda vår ungdom när sådant kan hända?” undrar författaren. Flera inlägg i frågan följer. ”Hur länge ska kvinnoförbundet tåla om prostitutionen?” är rubriken på ett.

Fyra skribenter tar upp hälsoreformen, En undrar varför läkare är monster. (Läkare har rykte om sig att bara bry sig om pengar.) En skribent säger att bristerna i sjukvården beror på reformledaren Deng Xiaopings misstag och utropar i stället: länge leve den store ledaren Mao Zedong!

Sidans moderator har satt stämpeln ”Hett stoff” på ett inlägg om hälsovårdsinspektörerna som släppt igenom farliga livsmedel men ändå blivit befordrade.

Portalen Sohu utnämner den 12 april veckans fem bästa inlägg:

- 1 ”Statstjänare bakom prostitution bland barn i grundskolan och mellanskolan.”
- 2 ”Alla mina rumskamrater glömde min födelsedag. Ska jag bli arg eller inte?”
- 3 ”Är du värdig en akademisk examen? Skjut inte på den frågan till examensdagen.”
- 4 ”Åtta kvinnliga masterstudenter i Hunan söker kärlekspartner på nätet i gemensam annons.”
- 5 ”Brottsutredning visar att sex professorer på universitetet i Shenzhen tagit emot mutor.”

På portalen Neteases BBS droppar det in 52 inlägg på tre timmar. Varför är de rika så rika och de fattiga så fattiga? undrar en skribent. En annan skriver: ”Jag är en intellektuell med tio års yrkeserfarenhet men har bara knappt halva medellönen.”

På samma sida noterar en författare att det officiellt finns nio miljoner mödrar under fattigdomsstrecket ute i byarna. Men samtidigt kan ledarna i en by i provinsen Jiangsu använda 2 789 paket Zhonghua cigaretter för representationen under tre månader – de har troligen rökt dem själva. Zhonghua är ett av de allra dyraste märkena och kostar cirka 50 yuan paketet, jämfört med cirka fem yuan för vanliga cigarettpaket.

Netease har en särskild sida för landsbygdsfrågor (<http://bbs.new.163.com/bbs/country>). En användare slänger ut en fråga: Finns det subsidier för grisbönder? Han får ett rätt svar: vet du ingenting, har du inga förbindelser? En handikapp bonde vid namn Fan Yong i en by i provinsen Jiangxi har blivit fråntagen sin mark för en mycket låg kompensation. Han har förgäves överklagat och undrar vart han ska vända sig. Från klockan 00 till 18 hade sidan fått 31 inlägg.

Några av portalen Tianyas sajter får över 700 inlägg i timmen under den 12 april, några långa, de flesta mycket korta. Boken ”Kina är missnöjt” (*Zhongguo bu gaoping*) lockar fram många kommentarer. Bokens författare anser att USA:s roll som den ledande supermakten är missvisande och att historien visar att det är Kina som bör leda världen. Men på Tianyas debattforum skriver migrantarbetaren Li Shuyuan från Sichuan att det viktiga inte är att Kina är missnöjt med maktbalansen i världen, utan att det är kineserna som är missnöjda med 60 års utveckling i landet. Det är en utveckling som på det hela taget hamnar på minuskontot, enligt Li Shuyuan. 11 890 nätsurfare klickade på den artikeln.

En annan kommentar går ut på att bokens starka fixering vid USA, även om den är negativ, bara är ett annat utslag av att dyrka allt utländskt. 4 757 personer tittade på det inlägget.

Flera andra inlägg tar upp relationsfrågor medan en kvinna ställer en fråga om familjeplaneringens påbud: om jag hade varit andra barnet, skulle jag fått hela staten emot mig?

Ännu tolv dagar efter 1 april diskuterar Tianyas användare den populäre Hongkongsångaren och skådespelaren Leslie Cheungs självmord den dagen för sex år sedan.

Starkt Kina Forum hade drygt 700 inlägg i timmen under dagen den 12 april 2009. Ganska typisk för tonen på forumet är artikeln ”Varför skulle inte Kina kunna bli en utvecklad nation?”, författad av pseudonymen ”Stöd alltid Mao den store”.

En skribent kräver att privatiseringen av kolgruvorna och andra gruvor ska stoppas och att tillgångarna ska återgå till staten. Han anser att eliten lurar beslutsfattarna med ”glasspinnar”. 26 användare läste texten.

Kina vill ha demokrati men vill absolut inte följa USA, säger en annan debattör på Starkt Kina Forum. Han får svar på tal: Varför vara obstinat som en åsna, om någonting är bra kan vi lära det av vem som helst. Andra diskuterar huruvida det är bra att ha vetenskapsmän som politiker. Webbopinionen verkar vara emot det.

Dessa glimtar ger ett begrepp om klimatet på kinesiska internets debattsidor. För att få en kvantitativ uppfattning om innehållet på Kinas webbsajter räknade vi under två veckor i november 2008 antalet inlägg med politiskt och/eller socialt innehåll på Sina, Sohu, Netease, Tianya och ytterligare några portaler. Mätningen gjordes 4–17 november 2008.

På Sina tenderade sådana inlägg att drunkna. De utgjorde 1 111 inlägg av drygt 180 000 inlägg under de två veckorna, alltså cirka 0,6 procent. Proportionerna var ungefär desamma på de andra portalerna med undantag för Tianya och ännu mer för Starkt Kina Forum där det politiska och sociala innehållet får ta större plats.

Men vi kan konstatera att av trafiken en dag på Kinas internet är det mindre än en procent som berör politiska eller sociala frågor. I absoluta tal är det dock fortfarande många människor som är engagerade.

Bilaga 3 De tre stora portalerna

De tre största webbportalerna i Kina är privata bolag som är noterade på amerikanska teknologibörsen Nasdaq sedan 2000. Bakom Sohu respektive Netease står grundarna Charles Zhang respektive William Ding, båda unga IT-entreprenörer.

Sina.com är den största webbportalen på kinesiska språket. Den grundades 1999. Högkvarteret ligger i Shanghai. Sina uppger att man har drygt 280 miljoner registrerade användare globalt, 900 miljoner träffar dagligen, och minst 10 miljoner som aktivt använder de avgiftsbelagda tjänsterna. Intäkter fjärde kvartalet 2008: 101,5 miljoner USA-dollar.

Sohu.com, grundad 1997, är den näst största webbportalen och är större än Sina som sökmotor och spelutvecklare. Portalen börsnoterade också sitt framgångsrika dotterbolag för online gaming, Changyou, på Nasdaq i april 2009. Intäkter fjärde kvartalet 2008: 121,6 miljoner dollar.

Netease (www.163.com), grundad 1997, är den tredje största portalen. Den blev först populär tack vare sitt mejlprogram men förlitar sig i dag framför allt på onlinespel. Intäkter fjärde kvartalet 2008: 117,5 miljoner dollar.

VINNOVAs publikationer

November 2009

För mer info eller för tidigare utgivna publikationer se www.vinnova.se

VINNOVA Analys

VA 2009:

- 01 Svenska tekniker 1620 - 1920
- 02 Effekter av statligt stöd till fordonsforskning - Betydelsen av forskning och förnyelse för den svenska fordonsindustrins konkurrenskraft. *För kortversion på svenska respektive engelska se VA 2009:11 och VA 2009:12*
- 03 Evaluation of SIBED. Sweden - Israeli test bed program for IT applications. *Finns endast som PDF*
- 04 Swedish possibilities within Tissue Engineering and Regenerative Medicine
- 05 Sverige och FP7 - Rapportering av det svenska deltagandet i EUs sjunde ramprogram för forskning och teknisk utveckling. *Finns endast som PDF*
- 06 Hetast på marknaden - Solenergi kan bli en av världens största industrier
- 07 Var ligger horisonten? - Stor potential men stora utmaningar för vägkraftern
- 08 Vindkraften tar fart - En strukturell revolution?
- 09 Mer raffinerade produkter - Vedbaserade bioraffinaderier höjer kilovärdet på trädet
- 10 Förnybara energikällor - Hela elmarknaden i förändring
- 11 Sammanfattning - Effekter av statligt stöd till fordonsforskning. *Kortversion av VA 2009:02, för engelsk kortversion se VA 2009:12*
- 12 Summary - Impact of Government Support to Automotive Research. *Engelsk kortversion av VA 2009:02, för svensk kortversion se VA 2009:11*
- 13 Singapore - Aiming to create the Biopolis of Asia
- 14 Fight the Crisis with Research and Innovation? Additional public investment in research and innovation for sustainable recovery from the crisis.
- 15 Life Science Research and Development in the United States of America - An overview from the federal perspective. *Finns endast som PDF*
- 16 Two of the "new" Sciences - Nanomedicine and Systems Biology in the United States. *Finns endast som PDF*
- 17 Priority-setting in the European Research Framework Programme

- 18 Internationellt jämförande studie av innovationssystem inom läkemedel, bioteknik och medicinteknik
- 19 Investering i hälsa - Hälsoekonomiska effekter av forskning inom medicinsk teknik och innovativa livsmedel

VINNOVA Information

VI 2009:

- 02 Forskning om chefskap. Presentation av projekten inom utlysningen Chefskap; förutsättningar, former och resultat. *För engelsk version se VI 2009:03*
- 03 Research on the managerial tasks: condition, ways of working and results. *Finns endast som PDF. För svensk version se VI 2009:02*
- 04 Högskolan utmaningar som motor för innovation och tillväxt - 24-25 september 2008
- 05 VINNOVA news
- 06 Årsredovisning 2008
- 07 Innovationer för hållbar tillväxt. *För engelsk version se VI 2009:08*
- 08 Innovations for sustainable Growth. *För svensk version se VI 2009:07*
- 09 Forska&Väx
- 10 Ungdomar utan utbildning - Tillväxtseminarium i Stockholm 4 mars 2009
- 11 Cutting Edge - Swedish research for growth

VINNOVA Policy

VP 2009:

- 01 TRANSAMS uppföljning av "Nationell strategi för transportrelaterad FUD" åren 2005 - 2007. Två uppföljningar - en för 2005 och en för 2006 - 2007. *Finns endast som PDF*
- 02 VINNOVAs internationella strategi - att främja hållbar tillväxt i Sverige genom internationellt forsknings- och innovationssamarbete

VINNOVA Rapport

VR 2009:

- 01 Affärsutveckling inom trämaufaktur och möbler - hur skapas effektivare värdekedjor? *Finns endast som PDF*
- 02 Användarna och datorerna - en historik 1960 - 1985
- 03 First Evaluation of the Berzelii Centra Programme and its centres EXSELENT, UCFB, Uppsala Berzelii & SBI Berzelii
- 04 Evaluation of SAFER – Vehicle and Traffic Safety Centre at Chalmers - a Centre of Excellence with financing from VINNOVA. *Finns endast som PDF*
- 05 Utvärdering av forskningsprogrammet SkeWood. *Finns endast som PDF*
- 06 Managing and Organizing for Innovation in Service Firms - A literature review with annotated bibliography. *Finns endast som PDF*
- 07 Den tjänstedominanta logiken - Innebörd och implikationer för policy.
- 08 Tjänster och relaterade begrepp - Innebörd och implikationer för policy.
- 09 Underlag för VINNOVAs satsningar inom transportsäkerhetsområdet. *Finns endast som PDF*
- 10 Utmaningar och kunskapsbehov - Om innovation, ledning och organisering i nio olika tjänsteföretag. *Finns endast som PDF*
- 11 De två kulturerna på Internet - En utmaning för företag, myndigheter och organisationer. Huvudrapport
- 12 Uppföljning av VINN NU-företag
- 13 Kartläggning av svensk FoU inom området IT och miljö - med fokus på teknikens indirekta och systemmässiga effekter. *Finns endast som PDF*
- 14 Forska&Väx - Hållbar tillväxt genom forskning och utveckling i Små- och Medelstora Företag
- 15 Tjänsteinnovationer för tillväxt
- 16 Behovet av genusperspektiv - om innovation, hållbar tillväxt och jämställdhet. Utvärdering. *Finns endast som PDF*
- 17 Ekonomisk omvandling och makrologistiska kostnader. *Finns endast som PDF*
- 18 En undersökning av innovativa företags syn på strategiskt utvecklingsarbete i spåret av lågkonjunkturen. *Finns endast som PDF*
- 19 The Public Sector - one of three collaborating parties. A study of experiences from the VINNVÄXT programme.
- 20 Från hantverkskilt till hästföretag - Genusperspektiv på innovation och jämställdhet
- 21 Innovationer för hållbar vård och omsorg - Värdeskapande vård- och omsorgsprocesser utifrån patientens behov
- 22 Organising Work for Innovation and Growth. Experiences and efforts in ten companies
- 23 Mid Term Evaluation of the Institute Excellence Centres Programme
- 25 The Innovation Platform
- 26 Citizens' Services - Nordic and Baltic Research Needs
- 27 Kina och internet - Tillväxt och tilltro
- 28 eGovernment of Tomorrow - Future scenarios for 2020

Produktion & layout: VINNOVAs Kommunikationsavdelning

Omslagsbild: Anders Gunér

Tryck: Arkitektkopia, Stockholm, www.arkitektkopia.se
November 2009

Försäljning: Fritzes Offentliga Publikationer, www.fritzes.se

VINNOVA är en statlig myndighet
med uppgift att främja hållbar tillväxt
genom finansiering av behovsmotiverad forskning
och utveckling av effektiva innovationssystem

VERKET FÖR INNOVATIONSSYSTEM – SWEDISH GOVERNMENTAL AGENCY FOR INNOVATION SYSTEMS

VINNOVA, SE-101 58 Stockholm, Sweden Besök/Office: Mäster Samuelsgatan 56

Tel: +46 (0)8 473 3000 Fax: +46 (0)8 473 3005

VINNOVA@VINNOVA.se www.VINNOVA.se